

Lucia Delarue-Mardrusová:

Zrnko vo vetre.

Zrnko vo vetre je román o dievčatku z rodiny, kde otec je bohém-umelec a matka pokorná a statočná robotnica bez vzletu a bez nadania, a kde preto dcérka vyrastá divo, sice s mnohými poetickými zážitkami, ale bez poriadku a disciplíny a bez úcty k práci. Až smrť matkina ukáže dieťaťu význam sústavnej práce v živote človeka, až zodpovednosť za iných, ktorá padne na plecia dvanásťročného dieťaťa, naučí ho i skutočnej láske a obetivosti. Autorka, Lucia Delarue-Mardrusová okrem prenikavej inteligencie a kultivovaného slohu vyniká najmä znalosťou detskej psychologie: preto v jej románe nikde niet sentimentality, všetko je pravdivé psychologicky aj umelecky, autorka je spravodlivá ku všetkým svojim postavám, lebo ich všetkých chápe a má rada aj s ich ľudskými chybami a nedostatkami. A mravná pravdivosť v spojení s pravdivosťou a kultúrou umeleckého podania utvorily aj tu dielo presvedčivé.

Preložil Dr. Fedor Jesenský.

Obálku a väzbu navrhol Vojtech Stašík.

Vydala Živena, vydavateľské družstvo v Turč. Sv. Martine.

ŽIVENA, vydavateľské družstvo

v Turčianskom Svätom Martine
roku 1945 do jesene vydalo tieto knihy:

E. a G. Romieu, ŽIVOT SESTIER BRONTOVSKÝCH, II. vydanie. Preložila Zora Jesenská.

Je to román o živote troch vynikajúcich anglických spisovateliek. Z nich od Charlotty Brontë vydali sme román SHIRLEY, od Emily Brontë, BURLIVÉ VÝŠINY.

Alexej Tolstoj, POVEŠŤ O MNOHÝCH ZNAMENITÝCH VECIACH, II. vydanie. Preložila Bohdana Škultéty.

Kniha je plná svetla, jasú, potešenia a radosti, je plná humoru, poézie, prirodzenosti. Všetko je podávané tak chutne a živo, že je naozaj rozkoš sa do knihy začítať.

Selma Lagerlöfová, GÖSTA BERLING, III. vydanie. Preložil K. V. Rypáček. Dva sväzky.

Lagerlöfová stvorila v Göstovi Berlingovi literárne dielo, rovnako vzácne aj širokej obci čitateľskej, aj literárnym maškrtníkom, aj tým, ktorí sa radi hlboko zamýšľajú.

Selma Lagerlöfová, LÖWENSKÖLDOVSKA TRILOGIA. Časť prvá: Löwensköldov prsteň, časť druhá: Charlotta Löwensköldová, časť tretia: Anna Svärdová, II. vydanie. Preložil K. V. Rypáček.

Táto trilogia je jadrným plodom tvorby Lagerlöfovej. I tu vychutnáva život celý-celučičký v jeho zázračnej kaleidoskopickej hre, ktorú náruživovo miluje, a s jedinečnou radosťou, s úsmevom skoro furtáckym predkladá svojmu čitateľstvu.

Ada Negri, RANNÁ HVIEZDA. Z talianskeho preložil Blahoslav Hečko. Na knižnom trhu novinka.

Je to autobiografický sociálny román talianskej spisovateľky, dcéry chudobnej rodiny, vrstovníčky Timravy.

Johannes Linnankoski, PIESEŇ O ČERVENOM KVETE, v preklade K. Dubnického. Novinka.

Táto história úbozného života tuláka-pltníka je skvostnou lyrickou básňou, „piesňou“ o červenom kvete-láske a jej citovým a myšlienkovým obsahom je celá složitá moderná problematika vzájomného pomeru muža a ženy.

Pearl S. Bucková, VIETOR OD ZÁPADU, IV. vydanie. Preložila Viera Bukvová-Daxnerová.

Román Vietor od Západu oboznamuje nás s Čínou, a to so starou, bohatou, patriarchálne žijúcou čínskou rodinou, do ktorej zaduje „vietor od Západu“, t. j. európsky duch, keď sa najprv dcéra vydá za Čiňana-lekára, už vychovaného európskou univerzitou, a potom i syn vezme si Europanku.

Mary Webbová, VZÁCNY JED, III. vydanie. Preložila Viera Bukvová-Daxnerová.

Je málo kníh, kde by sa rozprávačské umenie, ženská nežnosť, vrúcne splynutie s prírodou a hlboký pohľad do ľudskej duše slialy do takého čistého tvaru. Je to román dvoch súrodencov, jasnej sestry a temného brata, balada o ich osudoch.

Louis Hémon, MÁRIA CHAPDELAINOVÁ, II. vydanie. Preložil Dr. Fedor Jesenský.

Mária Chapdelainová je román o tvrdom živote kanadských vysťahovalcov, tvrdom nielen pre robotu, ktorou neúnavne v znoji treba si podmaňovať pôdu, ale najmä preto, že žiada obeť, odriekanie, rezignáciu.

ROMÁNOVÁ PŘÍLOHA ŽIVENY, SV. 1

REDIGUJE ZORA JESENSKÁ

LUCIA DELARUE-MARDRUSOVÁ

ZRNKO VO VETRE

ROMÁN

Z FRANCÚZSKEHO PRELOŽIL

DR. FEDOR JESENSKÝ

DRUHÉ VYDANIE

1945

ŽIVENA. VYDAVATELSKÉ DRUŽSTVO V TURČ. SV. MARTINE.

I.

Zajac a fretka zápasia v brlohu.

Je celkom na podiv pri takých bezvýznamných zvieratách, aký hrmot a dupot odtiaľ počuť.

Pred brlohom pekná Alexandra strežie v polosvite; psi tiež. Dieťa i psi majú rovnaký výraz: je v ňom žiadostivé čakanie, vzrušenie, ukrutnosť.

Keď sa ľahké aprílové stromy trasú v širom kúpeli západu, zjavia sa, hľa, oneskorené ružové škvrnky na niekoľkých konároch, ohnivá prikrývka, čo šikmo prechádza radom čiernych už jedlí. Tu krovie zľilavie, nebo zhasne, a kráľovstvo noci nastúpi na miesto kráľovstva slnka, druhý svet, ktorého tajnosti budú ľuďom zakázané. Je to hodina zvierat, hodina stromov, hodina rastlín. Ich spoločný nepriateľ utiahol sa do domov, pod lampy, opustil tvorstvo za korisť tme a nechal ho, nech je primitívne, ako v prvých časoch.

Pekná malá Alexandra to už chvíľku cítila. Chcela sa vrátiť. Ale zdržala ju túžba chytiť zajaca.

Mlčky koplá dva razy do dvoch zo psov. Veľké vyžly zúrivo hrabaly, nos maly samú zem ako zemiak. Poslúchly kopnutie a sadly si s vyplazenými jazykmi vedľa tretieho psa, malého smiešneho križenca. Strapatý ako pinčlík, na jednej svojej daxličej labe mal ostrohu ako ovčiarsky pes.

Tri páry psích očí, zavesené na očiach veliteľky-dievčata, spytovaly sa jej ako osudu.

„No, tak čo?“ odpovedá ona polohlasne.
„Som ako vy. Čakám!“

A pri týchto slovách vyskočila ako zviera, lebo zajac sa konečne hodil do siete.

Šialeným pohybom ruky zajala korisť.

„Mám ho!“

Nedala psom času hodiť sa naň. Jej pohyby, plné skúsenosti, boly rýchlejšie ako ich pud. Mihom chytila zajaca, vyslobodeného zo siete, za uši a potom za zadné laby. Krvácal, hádzal sa divo, škrabal. Ale chytró dostal na krk smrtiaci úder.

V tej istej chvíľke päť prstov, ktoré práve vraždily, schytilo mimochodom fretku, vylietajúcu z diery. Malé zviera bez farby, vložené späť do koženého vrečka, hádzalo nohami. Psi horúčkovite štekali.

„Podme! Vráťme sa!“

Sobrala všetko a dala si to pod pazuchu,

Ľavou rukou niesla zajaca, bezvládneho a teplého. Niesla ho vysoko, aby ho zachránila pred psami, ktorí skákali a chceli mu šklbať srst'.

Keď našli cestu, vedúcu z hory, dala sa do behu, obklopená svojimi troma skákajúcimi spoločníkmi. Tu nebola taká tma ako pod stromami, ale slnko už zapadlo.

Pozdĺž mokrých lúk bežala Alexandra rýchlejšie cez nežnú vôňu kašiek. Medzi lomenými farbami večerom otmavevšej jari ona i jej psi boli len ako bežiace siluety.

Pri ohrade Vidlísk všetkým došiel dych.

Ťažko sa jej otváralo, keď mala toľko vecí v rukách. Pre blato, ktoré ostalo po posledných dažďoch, udržiavané stádom statku, bol chodník na lúke pred záhradou a pred domom taký klzký, že zadychčaná dievča prišlo ku dverám i zablatené po lýtka i zaprášené, šaty pokryté zemou a krvou a za ňou traja psi, doriadení ako ona.

Všetci ako vír sa vrátili do kuchyne, kde nastala vrava, lebo malá kričala „Hurá!“, psi štekali a to vynútilo výkriky oboch rodičov, čo sedeli na rohu širokého kozuba. Od takéhoto príchodu až poskočili.

„Konečne si tu . . . ! Kde si bola?“

Ale ona nepočula.

„Otecko, pozri! Fretkou som ho chytila! Váži najmenej pol štvrtého funta!“

Alexander Horpin, zvaný Bruno Horp, zdvihol k dcére svoju skvostnú tvár. Bolo čosi čarovného v kútiku úst, pod veľkými svisnutými fúzmi, druhá čarovnosť bola v očiach, dlhých a čiernych, ako majú hurisky. A pre šedivé a divé vlasy nebol ako strojený krásavec. Nedbanlivé držanie bolo skoro sedliacke.

„Ale si si doriadila šaty!“ bola prvá poznámka matky.

Na zdôraznenie vstala. Jej dcéra v dvanástich rokoch bola vysoká ako ona a omnoho pevnejšia.

„Ale kde si sa túlala?“

Otcove ruky poľahkávaly zajaca, teplého ešte.

„Nie! Vedže ju nehreš! Keď ti donesie taký pekný kus, čo aj pytliačila, má právo byť trochu roztrhaná.“

A potom povedal:

„Kdeže si chytila toho zajaca, ty zázrak?“

Opojené dievča mu rozprávalo. Obaja sa vzrušovali, a okolo nich sa motali psi, ktorí tiež rozprávali, ako mohli.

„A títo mi špinavými labami zavláčia dlážku. To je odporné! Odporné...!“ pokračovala tá, ktorú nik nepočúval.

Nad tmavými šatami mala bledú, uvädnutú tváričku, vlasy mdlogaštanové a sivé oči bez výrazu. Jej postava, taká útla, mala aj pri tridsiatich siedmich rokoch dobré proporcie.

Zamíkla, keď videla, že jej muž je na strane dieťaťa, ako vždy. Sadla si nazad na svoje miesto pod lampou a naklonila sa nad šitím, aby jasne dokázala, že sa o rozhovor nezaujíma.

Veľká žiara horiaceho dreva, smiešaná so žiarou sporáka, na ktorom sa hrialy obedňajšie jedlá, osvetľovala zboku Alexandru. Mala profil antického dievčaťa. Dva vrkoče, ťažké povrazy, siahaly jej cez prsia až po kolená. Podľa matnej plete a tmavých očí, otvorených až po sluchy na etruský spôsob, mohlo by sa o nej povedať, že je bruneta. Ale zvlnené vlasy na čele a kučerky na krku svojím ryšavým odtienkom prezrádzaly, že vlasy nemá naozaj čierne. Plecia široké, postava hranatá, brada pevná, bola územčistá, mocná a hrdá ako Tanagrianka, čo sú, ako by niesly priťažké, neviditeľné bremeno na vztýčenej hlave.

„Teraz, keď je prípad skončený,“ ozvala sa napokon mať, kriviac ústa, „povedala by si mi, kedy si porobíš úlohy a naučíš sa lek-

cie? Lebo teraz budeš prikryvať. Už sme sa oneskorili s večerou."

"Donesie ti zajaca," poznamenal Bruno Horp, "a robíš jej výstupy."

Pani Horpová sa už neovládla.

"Keď raz budeme mať mrzutosť s hájnikom, bude to krásna vec. Veru radšej by som si videla dcéru učiť sa pravopis, ako mať z nej pytliaka."

"Oh! Mama Germaine...! Pytliaka! Zabúdaš, že je hora naša a malá je doma."

"Áno. Ale poľovanie je ešte nie otvorené a hora je nie zavretá. A potom, v jej veku sa nepoľuje, nemá nároku na dovolenie."

A medzitým, čo ich dieťa mechanicky začalo po stole rozkladať stolné náčinie, stále počúvajúc, čo hovoria, rozprúdil sa rozhovor, aký sa medzi nimi opakoval často.

Jednou z radostí malej Horpovej bolo počúvať ich v takýchto chvíľkach. Vedela dávno o ich rozličných mienkach o nej, lebo oni, nedisciplinovaní ako skoro všetci rodičia, robili hrubú chybu, že všetko hovorili pred ňou. Ale takéto rozhovory ju upevňovali v istote malého víťaza. Vedela, že otec bude vždy na jej strane, že ju bude brániť, nech sa robí čo chce, a že jej matka nikdy nebude mať pravdu. Otec a dcéra boli dvaja proti nej. A pri svojej

prirodzenej autorite a svojich myšlienkach o výchove detí matka sa ani raz nebránila poriadne.

Prečo?

Na to upozornil Alexandru púď prvej, ako by bola rozumela. Cíti, hoci nevie, že v domácnosti jej rodičov je dráma: láska.

Láska biednej, malej pani Horpovej k mužovi.

V tomto cite je všetko, ale najmä obdiv. Bruno Horp je nielen pekný. Je okrem toho aj génius.

Ona bola drobná meštianka, dcéra drobných mešťanov. Jej muž tým, že si ju vzal, pozdvihol ju k sebe.

Keď má človek „Rímsku odmenu“, dokázal, že niečo vie. Každoročné vystavovanie v Salone je každoročné obnovovanie rozprávky. Sochárstvo Bruna Horpa navždy zlomilo srdce jeho Germainy. A preto on, i keď je v neprávě, má jednako pravdu; veď Boh sa nemôže mýliť.

Jej poznámky sú poznámky kramárovej dcéry. Je umelcovou ženou, ale sama je nie umelkyňou. Nerobila by tieto poznámky, keby sa dcéra bola narodila geniálna. Keď mala tri roky, jej otec hovoril: „To je moja najkrajšia socha. Nikdy už nespravím nič lep-

šieho." Vraví to ešte aj teraz. Ale kedysi sa vyslovil takto: „Ponáša sa viac na mňa, ako na teba. Bude celá po mne. Keď bude mať sedem rokov, dáme jej do rúk hlinu na modelovanie a uvidíš, čo urobí.“

Alexandra neurobila celkom nič. Vychovali ju v Paríži v ateliéri, ustavične stála modelom a videla pracovať otca, ale nikdy neukázala ani najmenšej chuti do umenia. Divá a lenivá, zničila len pekný život v dvojici, život nádejí, plánov, nežnosti, život, v ktorom to bola o pätnásť rokov od svojho muža mladšia Germaine, čo ustavične stála za model, kým ju neshodilo s trónu toto malé tanagrianske dievčatko, ktoré ju nahradilo.

A odvtedy, ako ich vojna priviedla na mizinu a nechala im na živobytie iba vidiecky normandský majetoček — veno pani Horpovej — Alexandra, už od prírody nespútaná, zmocnila sa celého srdca svojho otca, toho veľkého, melancholického dieťaťa.

Hľa, od troch rokov robí s ním, čo chce. Vše poľoval, aby sa rozptýlil. Dievčička, ktorú najprv brávali, len aby nosila poľovnícku kapsu, stala sa pomaly takou náruživou, že napokon vo svojom veku potrebovala pušku a teraz, prinetrpezlivá počkať na otvorenie, pytliači vždy, kedy len môže, ako nejaký da-

rebák. Nepracovala mnoho, teraz so dňa na deň robí ešte menej. Nevie nič. Čo bude z nej neskôr, keď nebude ani umelkyňou, ani gazdinou?

„Chcela som ju učiť hrať na klavíri. Bola by mohla do hudby preniest' otcovské vlohy. Ale ja, ktorú tak dobre počúvajú žiaci v meste, nedosiahla som od nej celkom nič. Je celkom správne, keď ju dám do obecnej školy, veru, lebo sme schudobneli a náš majer a hodiny, ktoré dávam, ledva stačia na živobytie. Ona cíti, že otec neschvaľuje moje počínanie. Ustavične vraví pred ňou, že sa nemusí učiť. Chce, aby jeho dcéra bola voľná divoška na poli a v horách. A ja vždy napokon popustím, lebo to vraví on. Ale viem, že je to nie dobre a že si nekonám povinnosť. Keby som si naozaj mala rada dcéru, zasiahla by som. Ale či si ja naozaj ľúbim dcéru? Vyrvala mi moje miesto. Vytíska ma čoraz väčšmi a jej bezočivosť ma ustavične pokoruje. Čím väčšmi rastie, tým mi je nepriateľskejšia. Cítim, že jej prekážam a že napokon budem prekážať i jej otcovi. A jednako, keby som nebola tu a nedržala ju trochu, spytujem sa samej seba, čo by sa stalo z nej? Možno ozajstná tuláčka alebo nevzdelaná sedliačka, ktorá sa narodila dvom čistokrvným Parížanom. Ach, keby mi rodičia

neboli umreli pred jej narodením, bola by som im ju dala ešte v perinke a moje šťastie by nebolo bývalo zničené. Bruno by nebol prišnul k nej a ja by som aj naďalej bola ostala, ako on hovorieval, „jeho jedinou potechou pri nespravodlivosti doby, ktorá ho neuctila . . .“ Veru šťastnejšia som bola vtedy, keď ho všetci boli opustili. Vtedy mi väčšmi patril. Obdivovala som ho na kolenách, dodávala som mu odvahy. Radil sa ma, ľúbil ma. Vtedy som bola ešte svieža a pekná. Volal ma „vílkou“. Teraz som „mama Germaine“. Teraz vädnem a odvtedy, ako sme ustavične na vidieku, star- nem ešte rýchlejšie. A potom už ani nemám chuti páčiť sa mu, lebo on sa díva len na svoju dcéru . . .“

„Je prikryté . . .“ ohlásilo dievča.

Uvažovanie bolo prerušené.

„Ako . . .“ vykrikla pani Horpová, „ty si prikryla, a ruky si si neumyla a šaty nevykefovala . . .? Nehanbiš sa?“

Otec vstávajúc povedal:

„No veru, zajačia krv je nie špinavá a zem ešte menej!“

„Pravdaže nie . . .“ opakovala Alexandra. „Veď zajačiu krv, keď sa upečie, jeme, a zeleniny vyrastajú zo zeme. No, tak?“

„No, tak máte obaja pravdu! Dcéra moja,

sadni si k stolu tak, ako si, a jedz prstami, ak chceš! A dovol', aby na stoličky okolo voskovaného plátna vyliezli tvoji miluški psi, ktorých chovať nestojí nič a ktorí nikdy nešpinia dom a od ktorých nikdy nemáme blchy!"

Keď dokončila, mala v očiach slzy. To dieťaťu nebránilo smiať sa. Ale Bruno, vyťahujúc si servitku, pozrel na ženu hlboko a jeho pekne lichotivé oči, zdalo sa, ešte ju milovali.

II.

Alexandra sa zobudila prvá. Pes Kiki, syn trojakého plemena, spal ďalej v jej náručí ako bábka.

Už vyše roka spával v jej posteli. Milovala ho prudkou láskou, akej nikdy nenájdeme, my dospelí, k svojim najmilším psom. Tí, čo majú radi zvieratá, vari len počúvajú inštinkt, vari im je nevyhnutné zvieracie fluidum. Alexandrina náruživosť pre jej pinčľo-daxľo-ovčiara bola založená azda na základe menej sebec-kom.

Zachránila tohto zvláštneho čučka pred smrťou.

Raz v zime, keď chodila poza školu, našla čosi: bola to malá stratená vec, úmyselne opustená, ktorá mrzla na snehu. Pravdepodobne toto psíča, ešte prinevinné nájsť ľudí, bez konca-kraja blúdilo na nešikovných labkách, aby našlo smrť pod týmto zinovatelým stromom. Ako by ho bola mohla nezodvihnúť? Doma sa jej vysmiali, opakovali, že Alexandra nezachráni hynúceho. „Bolo by ho lepšie utopiť!“ vravel otec. A matka krčila plecami.

Požadovať misky teplej vody, potom cumlík, byť hlavatou a nespávať v noci, ostávať sama po celé hodiny zavretá vo svojej izbe, to bol boj, ktorý podniklo dievčatko pre svojho biedneho mučeníka. Po troch dňoch cucal cumel' ako dieťa. Po týždni sa zotavoval. A ešte o týždeň, ozdobený červeným obojkom s hrkáčkou, všade nasledoval tú, ktorej d'akoval za svoj život. A už rok, čo trvala idyla. Kiki nikdy, ani vo dne ani v noci, neopustil svoju malú veliteľku.

Čo matka aj šomrala, ona ho vodila i do školy. Nehybné sediac, vyčkával hodiny pri dverách, na ulici, spitý svojou stálosťou a dôverou.

Aké pevné sväzky medzi bytosťami, ktoré na vyjadrenie svojich citov mali len pohľady! Odkiaľ je večná vernosť psa k človeku, keď na svoju psiu matku zabudne, len čo odrastie? Psie srdce, väčšie ako naše, bije opravdivo len pre nás. Oproti svojmu vlastnému plemenu ostáva navždy vo zvieracej temnote.

„Tak čo, Kiki?“

Rozprávala potichu, lebo dom spal. Na vstávanie bolo ešte včas, ale od včera večera zaoberala sa istou myšlienkou.

„Pod'! . . . Pred školou pôjdeme na poľovačku.“

V tejto výprave, zriedkavej, bolo mnoho zábavného.

Nehlučne sa obliecť, namáhavo sliezť oblokom, pozdĺž mreží, s puškou na pleci, vyliezť zasa po psa, ujsť do poľa v túto nezvyčajnú hodinu, obávať sa, že ju vidí nejaký známy sedliak, že ju prekvapí hájnik, uložiť sa na postriežku v húštine, či by to všetko nevzbudilo vo vás cit, až sa vám kričať chce, že žijete, že máte dvanásť rokov a že život je veľkolepý?

Nevedela, že ešte mnoho iných vecí ju priťahuje v ozorené strany. Deti nevedia, že sú básnikmi.

Von, pri zamknutých kuchynských dverách, našla si dreváky. Ale neobula si ich hneď pre zvyšky štrku, rozsypané pred domom. Jej pančuchy ostanú tiché ako mačacie laby. Plná ľstivosti preklzla sa poza krovie, čo obkľučovalo Vidliská, a zohnutá, hatená puškou na chrbte, s drevákmi v ruke a Kikiho ustavične v náručí, prešla cez celú záhradu.

Konečne tu bola lúka, blato, ktoré vpíja kroky a dovoľuje obuť si dreváky, ochrana hustých jabloní, východ z ohrady.

„Uf!“ vykrikla, keď položila psa na zem a zavesila pušku na plece.

Kiki jej ďakoval, vrtel sa. Od ťažkej chvíľky lezenia s obloka mu tak stískala boky!

Malá poľovníčka orientovala sa nedôverčivým pohľadom na všetky strany sveta.

Vo chvíľke váhania jej nozdry, uši, oči, pľúca, celá jej bytosť nevedomky podľahla čarovnosti jari.

Jablone, ktoré opustila, práve začínaly pučať. Ale pri plote jedna čerešňa zakvitla a medzi skvelými bielymi vetvami niesla tú vytrvalú hviezdu, čo vždy ostáva na belasej farbe svitania, ako keby sa noc nemohla rozhodnúť opustiť nebo, ktoré celé hodiny zaplňovala svojou veľkou čiernou záplavou.

Slabý závan, presiaknutý vôňou posledných fialiek a prvých hyacint, prešiel cez nekrytú hlavu slečny Horpovej a sťa by jej jemne navoňal vlasy. A koncert vtákov, všade naraz sa začínajúci, zdal sa vyjadrovať jediným v hudbe možným spôsobom všetky sviežosti, všetky nežnosti, všetku belavosť v rose okúpaného apríla.

„Sem, Kiki! Nejdeme do hory!“

Zdĺžila kroky. Veselé dreváky klopaly po ceste. Skoro sa našla na kopcovitých pašienkach, z ktorých jedna patrila k Vidliskám. Keď prekročila ohrady, ako by sa príroda bola sklonila nad ňu a žiarlivo ju prikryla.

Z trávy pred východom slnka dvíhaly sa ľahké hmly, dlhé strašidlá bez farby, neformné, skoro ešte nočné zjavy. Cez ich neohmatateľné sprievody nedalo sa dovidieť na hranice tejto krajiny sna.

Ale Alexandra poznala nazpamäť každý zo živých plotov, ktoré rozhraničujú majetky sedliakov. Pustila sa pozdĺž toho, čo ležal medzi Vidliskami a zemou istého suseda.

Uvoľnila remeň na puške, nabila ju. Dlhé dva vrkoče previsly jej napred, na halenovitú blúzu z belasej vlny, ktorú v bedrách sťahoval remenný pás. Krátka a hranatá, s veľkými rukami a mocnými nohami v čiernych bavlnených pančuchách, jednako nemala nič dedinského; bola priladná v líniách. A jej pekná tvár bola bledá a svätá, ako tvár maľovanej sochy, čo našli pri vykopávkach.

Napäla sluch a s puškou napred ostala nehybne stáť. Množstvo rozkošných vtáčích hlasov, naplno rozospievaných v plotoch, neznamenal pre ňu nič poetického. Medzi toľkými variáciami číhala len na trhaný krik pipíšky alebo drozda, vtáčatka, ktoré je zábavné zabiť, keď nepoľujeme vážne.

Pes, ktorý ospanlivo stopoval, sadol si tiež, odovzdaný, lebo Božia Prozreteľnosť určila tu sa usalašiť. Hoci mal laby daxlíka, chápal

len z polovice rozkoše poľovačky, najmä keď tu neboli jeho veľkí priatelia z búdy, čo by ho strhli. Okrem toho výstrel z pušky ho vždy trochu ľakal.

Niet nič šikovnejšieho ako drozdy, ktoré vás privábia hlasom, ale sú hneď neviditeľné, keď strhnete pušku s pleca a chcete namieriť. Niet nič umičnejšieho ako pipíšky, ktoré jedna za druhou napodobňujú všetkých vtákov a skončia tromi krátkymi, výsmešnými výkrikmi, ozajstným chechotom. Alexandra to vedela a vedela i to, že treba strieľať vždy „od oka“.

Čakala dlho so všetkou trpezlivosťou mladého dravca. Konečne niekoľko ironických zvukov, na ktoré počítala, ozvalo sa dosť ďaleko. Jej chladnokrvnosť a inštinkt boli už slávne medzi všetkými poľovníkmi, ktorí ju videli strieľať. Hoci nič nevidela, strelila chytrou určeným smerom. Krátky strach po výstrele prešiel a Kiki sa už hodil napred. Dievča bežalo s ním. Pipiška padla ďaleko, ak vôbec padla.

„Kiki, ľahni si!“ vykrikla.

Lebo súčasne s ňou zazrel i pes, ako vták trepe krídlami a poskakuje cez drobnú húštinu živého plota. Bol trafený len do krídla a chcel sa zachrániť pešky, hľadajúc kdekkoľvek útluk, aby tam umrel.

Alexandra chytro hodila pušku do trávy a kolenačky vnikla medzi nízke a husté krovie, ktoré sa jej zachytávalo do šiat a do vrkočov. Kiki nevedel doniesť zver a keď on prvý chytil vtáka, mohol ho iba poškodiť svojimi hravými zubmi.

„Ideš odtiaľto . . .!“ rozkázala mu veľmi nahnevaná.

Poslúchol, vyšiel z ohrady a usadil sa obďaleč ako divák, pozorne počúvajúc a ťažko krotiac pudovú chtivosť.

Dievča samo pokračovalo štvornožky v prenasledovaní. Opieralo sa o ľavú ruku, a mačkovitým pohybom hádzalo pravú napred.

„A predsa ťa dostanem . . .!“ mrmlala so stisnutými zubmi.

A naozaj ho dostala. Vyslobodila sa z vetvičiek ohrady, suchých ešte, a vrátila sa na pašienku, držiac zakrvavenú pipíšku za jedno krídlo, kým sa druhé zúfale trepotalo.

„Pekný samec je to . . .!“ povedala svojmu vyskakujúcemu psovi. „Dám ho potajomky niekomu na majeri.“

Dívala sa chvíľku na svoju obeť. V duši tohto dievčaťa nebolo ani tieňa ľútosti k malému operencovi, ktorý ešte pred chvíľkou bol taký veselý a teraz jej krvácal v rukách. Bola tam len radosť víťaza, čo sa dvíhala až zo dna

kamenného veku, tešiť jej poľovnícke srdce. A v žiare práve vzplanuvšej zore s nádherne pokojnou divosťou stískala krehké, teplé, ťažko dýchajúce hrdielko, kým oči, čierne a lesklé ako bobuľky bazy, posledný raz nepozrely na svet a nezhasly v jemnom perí, do ktorého boli vložené.

Vrátila sa bez nehody. Celkom jej mohli veriť, že práve vstala, keď v obyčajnej hodine zjavila sa, vlasy učesané a topánky vyleštené. Dvojkoľesný kočik z majera čakal pri pľote. Podľa podmienok nájomnej zmluvy nájomníčka, keď išla do mesta za svojimi vecami, každé ráno odviezla matku a dcéru, i psa Kikiho, keďže bol nevyhnutný. Mesto bolo dosť ďaleko. Natriasanie vo voze sa páčilo mladej Alexandre. Zväčša ona poháňala. Ale koniec prechádzky, aký zlý každodenný sen!

V škole bola slávnou osobnosťou. Žiačky zabávaly sa tým lepšie, že hodnosť slečny Horpovej ju predurčovala byť skôr dobrým príkladom.

Že sa každý deň zamiešala medzi dedinské dievčatá, udržovalo ju v akejsi zdravej nemo-tornosti. Jej zábavou bolo rozosmievať ostatné. Žaba v zásuvke, plh v triede, a keď to dovoľoval čas, klasický chrúst na niti (ako aj

hodne iných vynálezov) vynášaly jej neprestajne mizerné známky a obnovujúce sa tresty — čo ju nechávalo celkom ľahostajnou.

Ináč, pretože si ona prečítala všetko len raz pred odchodom do školy a úlohy si robila len vtedy, keď ju donútila matka, škola znamenala pre ňu celkom neužitočnú čiastku dňa. Šlo o to, aby sa tam priveľmi nenudila.

Snívajúc o poľovačke alebo o roľníčení a netrpezlivá vrátiť sa k zajačím dieram alebo k prácam na majeri, spytovala sa v duchu na hodine: „Načo som ja tu . . . ?“

A v tie dni, keď si nenašla nič na rozptýlenie, bolo ju vidno zamračenú a povýšenú, ako sa stráni ostatných a nemá čo povedať malým deťom z ľudovej školy.

V tom istom čase jej matka chodila z dom' do domu po meste a dávala hodiny hlúpym žiakom malého a veľkého miestneho meštianstva. Ako obratná učiteľka klavíra nemala konkurencie. Každý ju chcel. Vyčerpávala sa.

Niekoľko ráz do týždňa chodila od klavíra ku klavíru nielen predpoludním, ale i celé popoludnie, obedovala v lacnej jedálničke, na námestí, kde bývaly trhy. V také dni, keď už nemala vozíka, čo by ju zaviezol domov, vracala sa pešo, celkom vysilená dlhou cestou.

Alexandra, ktorá sa vracala pravidelne o

štvrtej každý deň, obedovala v školskej jedálni, čo bola nepríjemná povinnosť. Konečne boly štyri. Bola bystrá, beh sa jej nikdy nezdať únavným a so psom za päťami, kapsu na knihy pod pazuchou a vlnenú čiapku stiahnutú na oči, pustila sa domov.

III.

Predsa len sa trochu unavila rannou poľovačkou a tak ju teraz nijaký rozmar nepobádal pretiahnuť si návrat. Zatúžila raz po svojej stoličke a stole, čo stály pred kozubom v kuchyni. Nepobrala sa pracovať, ale bude robiť, ako by pracovala, a tak si oddýchne.

Ani na chvíľku nepomyslela, že jej matka i dnes, unavenejšia ako ona, povlečie sa tade, taká malá, poriadne unavená osôbka, stratená v poli, neznámy hrdina ustavičnej lopoty, vďaka ktorému bol pohodlný život temer zaistený.

Dieťaťu je všetko prirodzené, čo sa odohráva v živote rodičov. Alexandre zdalo sa celkom spravodlivým, že jej otec nerobil nič, len sníval pri ohni, poľoval, neurčite miešal hlinu vo svojom ateliéri, vzdychal, žaloval sa na osud, a že jej matka celý čas chradla dávaním vzdialených hodín. Lebo si toho nevšímala, ako by len dýchania. Necítila ani údivu, ani vďaka nad nevďačnou lopotou matkinou. Naopak, v srdci jej žila ustavične obnovovaná nevraživosť proti autorite, ktorú

znášala čoraz horšie. V peknej hlávke bola vždy pohotová posmešná vzbura, snižujúci a pohrdlivý úsmev stále číhal jej na ústach, načrtnutých ako ústa klasickej sochy.

Na pašienkach, ktoré míňala pozdĺž cesty, ešte sa neobnovila zimou usušená tráva. Hĺbky kašiek, ružové a žlté kytôčky, starostlivo zaokrúhlené, vyrážaly zo zelene ešte matnej a lúčne kohútiky všade vypínaly svoje paličky, postavené do radu ako drobné postavičky. Prvé fialky, tie, čo tak pekne voňajú, mizly už a postupne ich nahrádzaly iné, jasnejšie, takzvané „psie fialky“, nevoňavé. A na tienistých miestach aj hyacinty začínaly rozširovať jasnú belasú farbu.

Príroda, ešte suchá ako otiepka dreva, ešte len-len pučiaca, zarazila sa nad novorodenou sviežosťou. Hrušky a čerešne, premenené na biele kaplnky, boly v ostrom povetrí a medzi pozostatkami zimy ako stromy, ktoré naraz zblaznely. Ale vtáci už vedeli, že prekrásna jar zasa navštívila zem. A kratučké pískanie drozdov, ponáhľajúcich sa improvizovať zo štyroch tónov, oznamovalo vopred, že všetko ide kvitnúť, že listy idú pučať, že povetrie bude vlažnejšie a že dni vždy väčšími a väčšími budú zožierať noc.

Jar je veľmi stará rozprávka, ktorú nijaké pokolenie ešte nezunovalo. Zakaždým, keď na kraji hory, na dva kroky od nej ozvalo sa zakukanie kukučky, všetok ľudský pud sa zachvel v Alexandriných prsiach. Lebo toto temer nadprirodzené volanie je vpravde nie nič iného, ako sám hlas bôžika, ktorý nám oznamuje svoju prítomnosť: „Sem! Sem! Kukuk! To som ja! Vrátil som sa!“

Neuvedomené opojenie dvíhalo žiačkino srdce, keď nevedomky vnímala toto všetko, toto všetko, čo krmilo poéziou jej šťastné detstvo. Zavše pocítila, že si musí idúcky poskočiť alebo osloviť psa, a to bolo všetko. Ale ktorý inšpirovaný génius bol by hlbšie pocítil hroznú čarovnosť zázračnej prírody, ako táto nevinná nezbednička?

„Dobrý večer, otecko!“

Vo veľkej kuchyni Bruno Horp sedí, ako vždy, pri ohni, ponorený do veľkého kresla, s fajkou v ústach.

Víta dcéru úsmevom, tým detským a melancholickým úsmevom, ktorý mal len on a na ktorý nebolo možno hľadieť bez pohnutia.

„Už si sa vrátila zo školy, milá moja?“ opýtal sa svojím melodickým hlasom.

„Áno, otecko.“

„Mama sa len neskoršie vráti, ona . . .“

Myslel na inšie a prestal hovoriť.

Malá si strhla s hlavy vlnenú čiapku a hodila kapsu na stolík, ktorý bol jej.

Od útleho detstva privyknutá uctiť si otcovo snívanie, tichučko si sadla a vytiahla z kapsy knihy a sošity, ako dobrá žiačka, čo sa dáva do práce.

Okolnosť, že matka nebola tu, vzbudila v nej skoro túžbu pracovať, lebo naozaj toľký duch odporovania bol v nej a taká nespútaná potreba nezávislosti. Že ju nik o to neprosil, zašla až tak ďaleko, že si otvorila Dejiny Francúzska, dobre vediac, že ako príde matka, nebude môcť vydržať, vstane a zmizne.

Ale nedošla až k tomu, aby sa učila zajtrajšiu lekciu. Dala sa do čítania histórie Panny Orleánskej, ktorá ju vždy priťahovala ako pekný obraz.

Pes našiel si svoje obyčajné miesto pred ohňom. Prijemná ospanlivosť pomaly spúšťala sa na všetkých troch: otca, dcéru a psa. Tiché pukanie ohňa, spev drozda neďaleko obloka, tlmený gagot, čo doletoval z neďalekého majera, vízganie osi ďaleko na ceste, len tieto známe hlasy, ktoré človek počuje bez počúvania, naplňaly tichosť. A staré nástenné hodiny z tmavého kúta, kde sa týčily ako stojaca

rakva, pokojným kývaním slávnostne dávaly takt.

Tu začaly okolo hláv sivovlasého človeka a jeho dcéry s dlhými vrkočmi krúžiť dva neviditeľné prízraky, tu budúcnosť, tam minulosť. Ale ani jeden ani druhý neuvedomovali si túto tajomnú vec, ktorá prichádza vždy, keď ľudia mlčia a nehýbu sa.

Alexandra ešte necítila doliehať na svoju mladú naklonenú šiju bez tvarú budúcnosť, osud ešte nevyplnený, rad fyzických premien a dobrých a zlých udalostí. Nebola ešte vo veku prízrakov. Neurčitá ľahostajnosť, až doteraz bez obáv, napĺňa dušu veselej nezbedníčky, ktorá sa na chvíľu oprela o lakte nad Dejinami Francúzska. Ale minulosť Alexandra Horpina, s vrstvami pestrých obrazov, aké strašidlo to bolo pred vizionárskymi očami starnúceho umelca! Jeho pohľad zaujal sa ohňom, v ktorom mechanicky kotal, a on si ani neuvedomil, že číta v otvorenej knihe svojho uplynulého života, a ten iste nebol taký zaujímavý, ako história Panny Orleánskej.

Kozub, pred ktorým sedíme, je čiernym divadielkom, a plameň hrá drámu. Drámu čiste ľudskú, lebo z plápolavého plameňa vždy je hromádka popola a z teplého popola na-

pokon v tmavom a mrazivom kozube ostane len smrť.

Nechal vždy ženu hovoriť s krátkym smiechom o „tých bláznoch, ako Rodin“. Nikdy jej nepovedal, že on obdivuje tých bláznov a hynie preto, lebo sa im ani trochu nepodobá. Ako sa priznať svojej žene, svojej jedinej obdivovateľke na tejto zemi, že už neverí v seba a už dávno vie, že nebude ničím iným ako skrachovaným človekom? Naplnený horkosťou, rozoberá sa.

Sú ľudia, ktorí skrachovali a veria vo svoju pravdu, a takí, ktorí chápu všetko, čo im chýba. Chcel by som byť medzi prvými, lebo u nich ilúzia nahrádza genialitu. Ja som geniálny v prísnom posudzovaní seba. Povedzme, že som skrachovaný génus. To sa stáva. Dobré viem, čo je pekné. Preto sa mi nikdy nebude páčiť to, čo robím, Kliatba je to! A jednako bola v tom inšpirácia. Čo sa teda so mnou stalo? Čo robili so mnou v školách, keď mi vzali, čo som mal?

Potreboval som narodiť sa z tvrdej rodiny, poznať hrôzy odporného povolania. Miesto toho otec, matka, staršie sestry, strýkovia začali ma povzbudzovať. Pätnásťročný pracoval som v ateliéri starého člena Akadémie. Dva-

dsat'ročný poznal som všetky tajnosti remesla. Ničomu som sa nenaučil sám. Všetko do mňa vdýchli, oplani. Oni ma zabili. A podľahol som; to znamená, že som nemal oceľové bedrá ozajstného génia, to znamená, že som sa narodil prostredným človekom, takým, ako som?

Aká úbohá je Germaine, keď je vo vytržení pred mojimi hlúpymi vecami! Som jej bohom. Už štrnásť rokov mi to dokazuje každý jej pohľad. Už štrnásť rokov ma dojíma a dráždi jej ponížená starostlivosť a úslužné pohyby. Som jej vďačný za to, že verí vo mňa, že ma tak otrocky na kolenách zbožňuje, a pritom ňou pohrdam, lebo ešte nepochopila, že som nič. Hoci hrá, nie je umelkyňou. Umelkyňa by bola hádam vdýchla do mňa, čo mi už od detstva vzali. Ale ona je mojou sladkou, dobrou spoločnicou a ja ju mám veľmi rád. Mám len ju — a svoju dcéru.

Moja dcéra! Ani netuší, ako často ju volám na pomoc, aby prešlo niečo z jej nevedomosti na mňa, z jej peknej anarchie divocha! Germaine nikdy nepochopí, prečo som rád, keď ten svrček hádže knihy do kúta a chytá pušku alebo fretku a keď radšej má psov alebo ľudí z majera ako hudbu. Moja dcéra, to je moja odveta. Ale beda! Ani ona je nie umelkyňou.

Ale je, čím je: je pekné voľné zviera v prírode. A zbožňujem ju tým väčšmi, že táto socha, v ktorej som sa sústredil, že tento pekný náčrt, táto skvelá malá kariatída s mocným krkom medzi dvoma mohutnými vrkočmi, pevná a územčistá, s nohami v drevákoch, pravdepodobne nikdy nebude vedieť, že je živým vrcholným umeleckým dielom, že je tým, čo som nemohol nájsť v hline alebo v mramore — vrcholné umelecké dielo, moje vrcholné dielo.

A potom, kto vie? Možno vo svojich nejasných schopnostiach nezbednícky nosí môj dych? Má dvanásť rokov. Či možno vôbec niekedy povedať, čo spí v dieťati?

Úbohý starý blázon, jednako len vždy čakáš na zázrak. Moja dcéra, keď nadšenie pominie, bude dobrou vidieckou matrónou a nebude vedieť ani len pravopis, ako vraví jej matka. Tým lepšie! Tým lepšie! Sú chvíle, že by som bol radšej, keby som nevedel čítať!

A za ten čas medzi dvoma složitými ľudskými bytosťami pes Kiki, pečúc si hlavu a žmurkajúc očami, ešte menej ako oni rozoznával, čo vlastne vdychuje vo svojom mlčanlivom odpočinku. „Pani je tu, aj druhý pán je tu, nestane sa nič, oheň hreje, som šťastný, ľúbim každého, ľúbim, ľúbim, ľúbim!“

Keď dvaja poľovnícki psi v búde zabre-
chali, Alexandra pochopila, že jej matka
vstúpila na pašienku. Hneď skočila na nohy.

„Kde ideš, dušička?“ spýtal sa strhnuvší sa
otec.

„Otecko, vezmem si olovrant a idem ho
zjesť von!“

Kiki ju pochopil bez vysvetľovania. Medzi
nimi bola dokonalá shoda. Bez ľútosti vyšiel
za poskakujúcimi päťami z teplej a pokojnej
kuchyne do blata, kyslastého povetria, pred-
zvesti súmraku.

Dievčatko bežalo, v ruke kus chleba a tab-
ličku čokolády. Bolo skoro šesť hodín. Až
do poslednej chvíľky zabudlo na olovrant.

Z úkrytu sa dívala, ako matka vchádza do
domu. Záhrada nebola veľká, ale na západe
tak tesno obkolesená horami, že človek sa cítil
ako v ohromnom parku. Staré stĺpy, o ktoré
sa už nestarali, tvorily tam pravidelné hĺby.
Papradie zaplavilo pažiť. Na chodníkoch
rástly mladé buky; hora si pomaly nazpät
dobývala právo, ktoré jej kedysi ukradli. Lebo
príroda — aspoň v Normandsku — je usta-
vične v tichom boji s dobývačnou kultúrou
a tráva by iste, keby mohla, pučala v domoch,
na podlahách alebo dláždení, ktoré zabraly
jej zákonité miesto.

Keď už bola celkom istá, že ju matka nebude môcť zazrieť, dala sa Alexandra do behu, prešla cez otvory v ohrade a niekoľkými skokmi bola na dvore majera.

Keď nepoľovala, len tu sa dobre cítila.

Opravdivý majer to bol, kde bývali Horpovci. Premenili tam kedysi práčovňu na ateliér a jednu z pašienok na záhradu, nič viac. Nájomníci, ktorí obrábali hektáre lúk a konali ostatné gazdovské práce i na pôde, ktorú mali v árende inde, bývali v starom vedľajšom stavisku, malom prízemnom domci, pokrytom slamou, kde skoro celú kuchyňu zaberá kozub a kde tri izby boli veľmi malé. Nájomníci bývali v jednej z nich, ich pätnásťročný syn Karol v druhej, a v tretej ich bratanica a pomocnica Fernanda, a chlapec-sluha spával v stajni.

Medzi týmito ľuďmi a ustavičnými námahami na majeri sa Alexandra hravo priúčala poľnohospodárskym veciam. Zavše pomáhala plieť, sbierať ovocie a zeleninu v predvečer trhu, dávala zrno hydine, napájala voly, dojila kravy, púšťala žarnovy, vedela viazať snopy, kosiť, ba vedela i porať niekoľko metrov. A najväčšmi sa pýšila tým, že ako pohonič vedela viesť veľké kone, ktoré v júni ťahaly voz so senom, a na to, že vedela plies-

kať bičom, čomu ju naučil mladý Karol, skoro jej rovesník.

Nevrátila sa, len keď bola celkom noc, práve včas na prestieranie, čo podľa dávnej obyčaje bolo jedinou službou, ktorú preukazovala svojej matke; a nie bez neochoty.

Po obede sa zas usalašila nad svoje Dejiny Francúzska a otec sa zas vrátil do kúta k ohňu a fajke. Chlad noci bol prenikavý. Von iste ešte mrzlo. V práčovni-ateliéri, kde skoro nikdy nezakúrili, sedela pani Horpová pri klavíri a po celodennej únave hrala mužovi. Mal rád túto večernú hudbu, čo prichádzala z diaľky. Pomáhala mu pretriasať jeho horakosti. Ani on, ani jeho dcéra nemysleli na to, že sú dobre v teple blízko kozuba a krehká klavíristka že je celkom sama v zime, medzi dvoma mihajúcimi sviečkami. Sto ráz počuté árie alebo nejaká hra z listu k nim doliehala a sedliacky domček naplňal sa pátosom, ktorý trochu svieral srdce.

Alexandra, keď hodne pred rodičmi šla spať, ešte dlho počúvala v hĺbkach stavania nariekavé tóny Schumanna alebo Chopina, ktoré ju prišly vyhľadať do postele.

IV.

Nedeľa je zlý deň pre slečnu Horpovú. Nudí ju ísť s matkou do dediny na omšu. Pre pekné šaty s námorníckym límcom a nový klobúk, ktorý si musí vziať, i pre lakové črievice, ktoré ju tlačia, cíti už od vstávania, že celý deň bude korisťou domáceho útlaku.

Opustené polia pri návrate z pridlhej omše, kraj bez práce, nedeľné skupiny, ktoré stretáva, vyzváňajúce zvony, to všetko je prerušenie každodenného behu života, zastavený riadny rytmus, nekonečná hra na organe, ktorá budí túžbu za dobrým obyčajným hromotom.

Ani dom je nie, ako by bol domom. Otec má oblečenú čistú vestu, mama v hodvábnej blúzke je tu od rána do večera a všade ju vidno kutrať a upratovať, lebo to je jediný deň, keď sa môže dôkladne zaoberať domom.

Robí vždy tie isté poznámky: ako celý týždeň zanedbáva prácu táto Fernanda, bratanica nájomníkov, ktorí ju za dobrý plat prepustia na niekoľko hodín denne, aby si zaistili služby Vidlísk.

Potom ani raz nevystane dráždiaca veta:

„Ty, Alexandra, každý deň sa vrátiš domov o štvrtej; keby si bola ako ostatné dievčatá, dozrela by si na domácnosť a dávala by si pozor na Fernandu, lebo ja nemám kedy.“

„Ja . . .?“ myslí si malá a zdržiava smiech.

Naozaj, aké hlúposti môžu myslieť rodičia! Ona, pohrdlivá, ani sa nesníži k odpovedi, ale dá sa s otcom do reči o niečom inom. A keď je po raňajkách, náhli sa a odíde, ani nepovie kde.

Jej smiešny čučko, čo ako všetci psi vie, že je nedeľa, ide pred ňou po tráve a jeho večná radosť nad tým, že je psom, ako by človeka vyzývala mať dobrú vôľu.

Ako to môže byť, že ľudia s chorým srdcom neumierajú od všetkých pohnutí, čo majú neprestajne od rána do večera?

Sadá sa za stôl. Dostanem zo všetkého odpadky a na maškrtku cukor: srdce mi klope. Vstávajú od stola. Moja malá veliteľka vychádza a berie ma so sebou: srdce mi klope. Zrazu sa rozbehne a ja budem zároveň pred ňou i za ňou: srdce mi bude klopať. Viem, že sa zastaví na majeri. Sadne si k ohňu a chvíľku sa bude shovárať. Moje miesto bude pri jej nohách: srdce mi bude klopať. Náhle vstane: srdce mi zas bude klopať. Kde pôjde-

me? Pozrieť na prasce, na sliepky alebo do stajne? Na tom nezáleží, ja tam budem: srdce mi bude klopať. Keď príde hodina olovrantu, vráti sa na chvíľku domov. Budem veľmi poslušný, aby som dostal kus chleba, ktorý nemám rád: srdce mi bude klopať. Potom, potom príde zvyšok dňa a večer sa usalaším v jej posteli, vedľa nej, v jej náručí; to je hodina, keď mi srdce bude klopať najväčšmi. Bude klopať v mojich zmätených snoch a budem vykrikovať zo spania, bude klopať zajtra pri vstávaní a začne sa celkom nový deň šťastia a úzkosti. Lebo v celom tom klopaní srdca je hlavné toto: „A čo, ak na mňa zabudne?“

Na dôvažok nedeľa bola samý dážď, jemný a vytrvalý dážď jari, rozsýpaný temer jasným nebom, ktorý klíčiaca normandská zem prijíma ako nebeskú mannu.

Alexandra išla k majeru pomaly, vedela veľmi dobre, že pohľad na Karola v mestských šatách bude neprijemný nadovšetko. Na deň jej roľnícky spoločník so starými pracovnými šatami opúšťal i svoju sedliacku krásu a hnevala sa naň, že bol taký hlúpy a ťarbavý s priveľmi ulízanými vlasmi a priveľmi vymydlenou červenou tvárou. Ale niekedy potrebujeme prítomnosť druhého na zahnanie vlastnej nevrlosti.

Už vopred podráždená Alexandra, psa za päťami, vošla do dverí, otvorených v akomkoľvek čase, a, ako čakala, našla celú rodinu v primalej kuchyni, medzi žiariacimi medenými nádobami, starým kredencom a žeravým ohniskom sedieť ešte okolo stola.

Matka nájomníčky, ktorú každý volal jej pekným krstným menom „matka Ermelína“, traja celkom malí chlapci a bratanica Fernanda boli spolustolovníkmi.

Matka Ermelína, čo vozmo prišla zo svojho ďalekého majetku, bola zo starého sveta ako jej meno a nosila bavlnený čepiec, ostatne, od ovdovenia zahalený pásom čierneho súkna.

V Normandsku sa sem-tam nájde niekoľko takých dobrých žien, ktoré predstavujú zašlé časy, žijú na majeroch, čo sa podobajú kresbám zo starých albumov, vari ani nevnímajú prítomnosti, a človek by mal chuť postaviť ich pod sklo ako figuríny v múzeu.

Alexandra vedela, ako treba pozdraviť, keď sa príde medzi jediacich; zaželala:

„Dobrá chuť!“

Povedala to hodne hlasno už na prahu a všetky hlasy jej odpovedaly naraz, ako pri liturgii:

„Ďakujeme!“

Chytró jej ponúkli stoličku.

Obed sa končil zaprávaným králikom. Traja chlapci, s bradou umazanou od omáčky, jedli s otvorenými ústami, vrteli sa, škriepili a ukazovali, že oni vo svojom veku majú už tiež vylámané zuby, ako dospelí.

Karol Lebigle, árendátor, chcel prinútiť syna, malého Karola, testinú a bratanicu Fernandu, aby si ešte vzali z králika. Nechceli, prejedení. A pretože s Lebiglom naliehala aj jeho žena, všetci traja naraz, bez dohovorenia, položili si taniere na kolená, čo je najmocnejšou obranou proti zdvorilému núkaniu.

Ale o chvíľku taniere sa vrátili, lebo prišiel syr a napokon prišiel i čas kávy, do ktorej podľa klasického zvyku „crkne sa“ kališteľ alebo niekoľko kališkov rumu. Aj Alexandra musela z nej prijať šálku, ale rum nechcela, nad čím sa stará z chuti smiala. Veď i deti, z ktorých najstaršie nemalo ešte šesť rokov, pily ho a ani okom nemihly. A hoci sa im po takej veľkej slávnosti čakalo, matka, stará mať alebo mladá Fernanda neprestávaly ich núkať: „Tuťúlik, chcel by si chleba a zaváračky? Nechcel by si chleba s maslom, pucúlik? Nechceš sa napiť?“ Lebo nemáte radi maličkých, ak ich nenapcháte až do prasknutia.

„Ale je to dnes deň, slečna Alexandra,“ ozval sa gazda. (To znamená: prší.)

„Veru,“ odpovedala s ťažkým vzdychom.
I stará Ermelína sa zaujíkala:

„Slečna Alexandra rastie ako z vody.“

„A aká je mocná . . .“ potvrdila gazdiná.
„To jej je tunajšie povetrie tak na úžitok.“

„A potom,“ doložil gazda so smiechom,
„ona sa nebojí zbraní. Strieľa i olovom i guľkami . . . Hej, matka Ermelína, keby ste ju tak videli, ako poľuje na zajace!“

„Je ako Nanda,“ poznamenala stará mať.
„Aj tá tak kvitne.“

„To je nie div,“ odsekla bratanica. „Ja jem ako chlap.“

Bolo to hrubé, dvadsaťročné dievča, biele a s červenými vlasmi, dobre urastené. Z tých, o ktorých v okolí vravia, že je „pekne vytočená“. Pod prirodzene zvlnenými kučerami pekné boly oči, farby ako obloha za svitania. Boly plné chladu a ľsti, ale človek si to neuvedomoval, lebo prikrátky nos dodával jej tvári naivnej veselosti.

„Aj Mária Mazelinová je pekné dievča,“ pokračovala stará mať. „Videli sme ju na trhu; to dievča sa vytiahlo! A koketná je ako pinka, vždy ukazuje pančuchy . . . Mala obľechenú kockovanú sukňu a strakatú blúzu.“

„Čušte . . .!“ vykrikol gazda. „Taká pobehlica, tú to nič nestojí.“

„Strýčko, ty si horší ako stará baba!“ prerušila ho Fernanda. „Veď sú to len reči! Keby bolo všetko pravda, čo sa povraví!“

Chvíľu sa s krikom škriepili a potom umĺkli z ohľadu na Alexandru.

„Mama, dobre ste predali sliepky, tamdolu na trhu?“ opýtal sa ponad troch malých krikúnov gazda, aby zmenil rozhovor.

„Po štyridsaťpäť frankov za pár . . .“ odpovedala. „To je veru zadarmo.“

Zamyslela sa na chvíľu a pokračovala:

„Prvá vec je, že som veľmi ostarela, ako som ovdovela. Ustanem na trhu. Celkom zdreveniem od bolesti. A ešte v lete. Je tam toľko sveta, že keď som sa vracala, ako by som ani pliec nemala. Ani stehien, ani kolien, ani ničoho.“

„A najmä tí z mesta,“ zamrmlala pani Lebiglová.

Nevedela, či pokladať mladú Horpovú za svoju alebo za mešťianku, to jest cudzinku, Parížanku, a umĺkla.

Ale flegmatická stará matka, s iróniou svojho plemena, skrytou v kúte prižmúrených očí, pokračovala:

„Dnes človek ani nevie, aký je to svet, nazaj. Keď som bola v auguste posledný raz na trhu, všade bolo plno kriku, všetko drahé,

hrach žltý, maslo horké, zajace maly chudé zadky, sliepky pípeť a všade plno pánov v bielych šatách s deťmi ako obludy, a všetko bolo škaredé a smrdelo."

Alexandra sa dívala nabok na oheň, najmä preto, aby nevidela troch šarvancov, lebo sa jej dvíhal žalúdok od ich jedenia.

Pani Lebiglová ju milo oslovila:

"Možno by ste sa chceli zabaviť s ohňom, slečna?"

A malá si sadla nohami k ohňu. Ale matka Ermelína pokračovala:

"Keď sa kúri drevom, je to zábavné! Kričí to, spieva to, bláznovstvá to vystrája!"

"Istá vec," doložil gazda "s ohňom a hodinami sa človek nikdy nenudí!"

Zavládla tichosť. Ešte i deti sa upokojily. Len čľapot dažďa ostal. Zdalo sa, že nedobrá nálada malej Horpovej prenáša sa na ostatných. Cítila to, a nemala odvahy odísť. Neuvedomiac si, že napodobňuje pohyby otcove, vzala kutáč a znalecky začala stavať novú hranicu z kusov, rozhádzaných ohňom.

Je veľkým umením vedieť usporiadať hlavne temer už zhasnuté, poskladať ich a na pravé miesto položiť horiace poleno, z ktorého vznikne nový plameň, urobiť miesto, aby plameň mohol slobodne blčať, odhrnúť popol,

kde chceme, využiť i najmenšie triesočky, aby sa roznieť oheň. Je to veľké umenie, možno sa ho naučiť len tradíciou a človek si ho nikdy neosvojí, ak nemá na to vlohy.

„Čo by ste nám zaspievali niečo, stará mama?“ zaprosila odrazu Fernanda, ktorú tichosť tiesnila.

„Už som veľmi stará,“ povedala. „Už nemám zápalu do spievania.“

A aby na ňu nenaliehali, doložila:

„Slečna Alexandra, ten havko je veľmi milý. Iste sa nikdy s druhými nebije.“

„Áno,“ odpovedalo dieťa, otvárajúc s námahou ústa, „je to dobrý pes.“

Pri tomto slove, ktoré všetci poznali, Kiki zodvihol uši. Pozrel tak výrazne na svoju veliteľku, že ho ona pochopila, ako by bol hovoril.

„Tak je, to,“ pomyslela si. „Podme preč!“
Vstala.

„Už idete?“

To malý Karol prvý raz otvoril ústa.

„Musím sa vrátiť . . .“ odpovedala všetkým pohľadom, ktoré boly na ňu obrátené. „Večer iste zas prídem.“

A kývla rukou, prešla otvorenými dverami a vzdalovala sa do jemného dažďa.

Pod dáždnikom a vlečúc gumové galoše, šla lenivým krokom pozrieť psov v búde, fretku v kletke pre králikov, kde ju zavierali.

Lúky sa navidomoči rozzelenievaly, ale opustenému dieťaťu sa zdalo, že i statok na lúkach bol nedeľný. Deň Pána všade vládol nesmieriteľne. Och! Keby tak mohla nájsť na svete kút, kde by nebola nedeľa!

Rozmýšľala o tom, že soblečie tie protivné šaty, tie lakové črievice a že sa oblečie do svojich najstarších handár, že si obuje dreváky, vezme si fretku, psov a pôjde sa dať premočiť k nejakej diere do hory. To bola jediná vec, ktorá sa dala dnes robiť, ale ani tá ju nevábila.

Vrátila sa domov so zaťatými ústami, povýšená a zamračená, ako keď mala zlé dni, a vo svojej detskej divosti bola šťastná, keď si pomyslela, že pes bude za sebou nechávať stopy, „bude robiť kvety“ vo všetkých izbách a že sa mama zas bude zlostiť. Ona sa potom obratne vytratí, a keď neskôr v noci ako zlodějka vráti sa i s troma zablatenými zvieratami, bude mať otec s matkou zas jeden z rozhovorov, čo ju tak veľmi baví.

Prekvapilo ju, keď vošla do kuchyne, že tam nenašla nikoho. Ale zvuky hlasov ju hneď poučily, že jej rodičia dostali návštevu a že všetci sú v ateliéri.

V.

Boli to dvaja členovia obecnej rady, ktorých obec vyslala pýtať sochára, či by nezhotovil pomník padlým vo vojne. Jeden bol kováčom a druhý majetným gazdom zo susedstva. Sviatocné šaty ich mýlili, krv sa im hrnula do hlavy a už hodnú chvíľku nazpamäť odrectúvali vopred naučenú reč, prerušujúc sa navzájom.

Obaja si sadli len na kraj stoličiek a dávali dobrý pozor, aby sa nedívali okolo seba, hoci veľmi túžili aspoň okom mihnúť po niektorých sadrových reprodukciách význačnejších prác Bruna Horpa, nakladených po kútoch.

Pani Horpová, celá bledá od hrdosti, počúvala, ako prednášali svoju prosbu. Tak teda bolo treba zahrabať sa na vidieku, aby sa uskutočnil takýto zázrak? Úradná objednávka! Trochu slávy zneuznanému umelcovi a možno i trochu peňazí! S akou márnivosťou večne zaľúbenej bude roznášať túto novinku tamdolu v meste, všade, kde dáva hodiny!

Keď vošla Alexandra, obaja vyslanci stratili niť a v pomykove, či vstať, aby pozdravili

túto uličnicu, naznačili niekoľko pohybov takého smyslu, ktoré ostaly nedokončené, a napokon celkom prestali vo svojom vysvetľovaní.

Mama svraščila obočie, keď videla nevhod prišlú dcéru a zmoknutého psa. Len sochár s rozkošnou ľahkosťou skončil rozpaky.

„Veľmi dobre rozumiem, páni,“ povedal. „Ďakujem obecnému predstavenstvu, že myslelo na mňa s týmto pomníkom . . .“

A i proti ženinmu úžasu:

„Jednako prosím, aby ste mi dali čas na rozmyslenie. Nie som už mladý . . . (Prekrásny a smutný úsmev.) Mám päťdesiattri roky a už dávno nepracujem . . . Ja . . .“

„Nepočúvajte ho . . .!“ prerušila ho pani Horpová strmo a sucho. „Môj muž urobí ten pomník. Ručím vám za to! Dnes večer môžete povedať výboru, že je to hotová vec!“

Bola taká rozhodná, že veľký Bruno sklonil peknú strapatú hlavu. Vtedy obaja dedičania pochopili, a keď pokračovali vo vysvetľovaní, obracali sa už len na maličkú paniu. A o polhodinu neskôršie ona pod ich diktovaním napísala rozmery, podmienky, dátum a iné podrobnosti, ktoré jej vraveli jeden za druhým alebo obaja naraz.

Alexandra hľadela na otca. Cítila ako ni-

kdy predtým, že je jej priateľom. Zdalo sa jej, že on na tejto schôdzke cítil to, čo cítila ona, keď ju mama nútila robiť úlohy alebo učiť sa lekcii.

Ale keď tí dvaja odišli, nemala kedy povedať mu čo len slovíčko, lebo mama s neslýchanou prudkosťou hodila sa okolo hrdla svojmu mužovi, strmo ho bozkala štyri razy na obe lica, potom sa mu krčovite rozplakala na pleci.

„Počuj, dušička, neodíď! Musíš mi sedieť modelom!“

Malá, zrazu zastavená, zarazene pozrela na otca.

„Ja, otec . . . ? Hneď, takto? A stáť ti ako model na pomník pre vojakov?“

„Nerob hlúpe poznámky!“ vykrikla matka, ktorá sa ešte vždy triasla. „Otec hádam vie, čo hovorí! Chce, aby si mu stála modelom, a budeš stáť, a dosť!“

Podráždené dieťa ešte zavčasu zdržalo bezočivosti. Zachytilo otcov prosebný pohľad. Veľmi jemne a obracajúc sa len k nej:

„Veď ty pochopíš, moja maličká! Vieš, inšpirácia, to je také smiešne. Pred chvíľkou som nechcel ten pomník robiť. Ale teraz mi blysla hlavou myšlienka a musím sa hneď

pustiť do náčrtu, aby mi zápal neochladol. Pozri, poviem ti, ako to bude. Chcem urobiť Víťazstvo, ako sedí na náhrobnom kameni, s veľkými, unavenými krídlami, padajúcimi na zem. Vidím to! Vidím to . . . !” pokračoval v reči; chodil ustavične sem a ta po ateliéri, nedíval sa už na nikoho. „Pozorne číta mená na kameni. Pravá ruka, pravá ruka . . .”

Krátko fíkol. A neuvedomujúc si, že sa shovára so svojou ženou ako so slúžkou, obrátil sa k nej:

„Chytro, mama Germaine, moju plastelinu! Dones mi sem stoličku . . . ! Dláta! Chytro! Chytro . . . !”

Čierne oči mu žiarily pod šedivými kučermi. A pekné nozdry sa hýbaly, ako nozdry čistokrvného koňa po divom galope.

A medzitým čo jeho žena s roztrasenými rukami chytro všetko sháňala, on chodil ďalej sem a ta. Pušný prach konečne vybuchol. Zasa našiel svoju dušu veľkého umelca, dušu, akú mal, kým nešiel do školy. Vnuknutie! Áno! To je ono! Viac ako trojročný pobyt na vidieku, samota a nečinnosť ho pomaly temer otrávil. Aká krásna spása z lenivosti a zo zjavného sebeckva! Už tri roky dal pracovať za seba nešťastnej družke. Zdalo sa, že ona, prikrehká pre toľkú námahu, zrobí sa do smr-

ti, a medzitým on, leňošiaci kráľ domu, len pretriasal svoje zúfalé myšlienky a popol v ko-
zube a dal sa obsluhovať. Prečo ho cez celý
tento dlhý a antipatický čas pud upozorňoval,
ustavične mu opakoval, že má pravdu a že má
robiť tak, ako robí?

Chodiac stále sem a ta, hodil zavše dych-
tivý pohľad na dievča, ktoré čakalo, kedy ho
postavia do pózy, a zatiaľ sa hralo so psom.
Pravdaže je to malé víťazstvo s jej gréckymi
liniami, s jej správnymi a jemnými proporcia-
mi a s tým držaním hrdej hlavičky. Akože
dosiaľ nevidel krídel na pleciach? Už tri roky
sa díval na ňu, ako žije, a to je všetko. Ne-
jasne cítil, že potrebuje ju a jej divosť, ale
nevedel, že príde deň, keď aj on stane sa ta-
kým novým, ako je ona. Dvanásť rokov! Mal
dvanásť rokov ako ona! V prsiach mu búrila
chuť smiať sa z radosti, chuť smiať sa a možno
i chuť spievať.

„Mama Germaine,“ rozkázal, „sadni si ku
klavíru. Potrebujem hudbu!“

Ešte ani nedoniesla všetko, čo od nej žiadal.
Ale navyknutá maznať ho, ponáhľala sa bez
slova, až veľmi šťastná z tejto spoločnej prá-
ce.

Celkom zadychčaná sadla si ku klavíru.

„Čo chceš, aby som ti hrala?“

„Hocičo, len nech je to pekné. Cítim, že pred spaním bude môj náčrt hotový. Musí byť! Je ešte celkom deň. Dnes večer budem pracovať pri svetle. Jesť budeme, keď budeme môcť. Tak, Alexandra, dušička, podme!“

S naivnou bezohľadnosťou veľkého génia všetko podroboval svojej práci. Dievčatko so vzdychom vystúpilo na malé pódium a dovolilo otcovi, aby pri hľadani polohy vrtel ňou sem a ta ako bábkou.

„Mama Germaine...! Počkaj chvíľku s hrami! Potrebujeme bielu látku!“

Staré parížske zvyky sa vracaly.

„Jednako si len soblečiem šaty a vyzujem lakové topánky,“ uvažovala malá. „Ale sa mi ani nesnívalo, že na to, aby som sa obliekla za Víťazstvo.“

Zasa vzdychla. Teraz pre brloh, psov, fretku, dážd’.

Keď matka našla v skrini všetko, čo bolo treba, ochotne sa sobliekala a bez zamračenia trpela, aby ju otec ovešal látkou, kazil urobené a začal znova. Ved’ ho mala tak rada! Ani ho len neupozornila, že v peci sa vôbec nekúrilo, že má holé plecia a nohy, a že dážd’ ochládza povetrie.

„Tak to bude,“ povedal napokon. „Tak, pod’, mama Germaine! A teraz do práce!“

Klavíristka myslela, že najprv treba zahrať Chopinovu Polonézu, čo napokon nebola zlá voľba.

Alexandra bola zpočiatku celkom nehybná. Sedela na prevrátenej stoličke, ktorá znázorňovala náhrobný kameň, s hrdlom napred natiahnutým, a lúštila mená hrdinov. Práve ramielo mala vystreté a rukou sa opierala, ľavú mala položenú na prsiach. „Dúfam, že dostanem dvadsať sous, ako keď som bola maličká . . .“ húpala sama v sebe. „Čo si za ne kúpim? Svättojánske drevo či anglické cukríky?“

Z troch štvrtín mohla vidieť prácu otca, čo ju rozptyľovalo, ale nezaujímal. Nevedomky sledovala a rozoberala každý jeho pohyb, práve ako keď naprával oheň. Veci, ktoré sa ako deti takto naučíme, nezabudneme potom nikdy.

Polonéza, ktorá otriasala klavírom, ako by otriasala celým ateliérom. Pani Horpová hrala čisto a bez umenia. Ale jednako to bolo od Chopina a napĺňalo hrdinským lyrizmom starú, chudobnú pracovňu.

Ateliér sochára ostáva vždy ošúchaný a nemá nič z elegancie, akú vidno u niektorých maliarov. Vždy je kus murárstva v zamestnaní tých, čo modelujú z hlíny. Bruno Horp,

oblečený do haleny zo surového plátna, bol ako robotník na stavbe.

Po dlhej polhodine Alexandra nemohla vydržať nehybne. Údy jej zmeravely a bolo jej zima. Keď mama prestala hrať, aby sa dala do niečoho iného, zas bolo počuť klopať dážď na obločných tabuliach. Aj mama, ktorá sedela v kúte pri klavíri, iste mrzla. Ale ona bola navyknutá! Otec v boji s hlinou mal pot na sluchách a chvíľkami si prešiel rukávom po tvári. Mal výhodu: bolo mu teplo. Dýchal strmo a behal okolo stoličky. Nikto už nepovedal slova.

A hodiny sa míňaly a nemalo to konca-kraja. Alexandra sa teraz snažila predstaviť si všetko, čo by sa bolo odohrávalo niekde v hore, keby nič nebolo prerušilo jej zámery. Potom myslela na históriu Panny Orleánskej, potom na matku Ermelínu a potom na nič.

Keď sa začalo stmievať, mama sa vytratila doniesť veľkú lampu z kuchyne. „Rada by som si oddýchla,“ myslela si Alexandra, „a neolovrantovala som.“

Ale nepovedala to nahlas, aby nevyrušila otca.

Mama sa vrátila a vystúpila na stoličku, vložiť lampu do železnej kostry, čo visela s povaly. Bola taká malá, že ju to hodne na-

máhalo. Ale Bruno Horp už nevedel, čo sa okolo neho deje. Dal sa jej namáhať, nepomohol ani pohybom. Len keď už lampa bola hore, zamrmľal: „Tak je to pekné . . .“ Tiene, ktoré sú sochárovi paletou, prehľbovaly záhyby látky na malom Víťazstve. Alexandrin tmavý pohľad ustavične sa vracal k otcovým rukám, k otcovej plasteline. On to cítil a zdalo sa mu, že mu pomáha. Pani Horpová si sadla ku klavíru, na ktorom zapálila sviečky. Koľko hodín boli všetci traja takto pohltení rodiacim sa dieťom?

Alexandra, už chvíľku vzrušená, využila chvíľku bez hudby, keď odznel posledný akord na konci strany:

„Otecko . . .“

Čo povie malá spolupracovníčka? Akú úchvatnú poznámku povie o náčrte, ktorého veľké, prosté línie už boly výrazné?

Odtiahol sa na chvíľku od práce a pozorne počúval:

„Čo je, dcéra moja?“

Smiech, ktorý už dlho nadúval hrdlo dievčaťa, skazil dokonale pózu a skoro prevrhol stoličku.

„Pozri, otecko, pozri . . . Pozri na Kikiho tam pod pecou, myslí si, že sa kúri a tak mu je teplo, že vyplazuje jazyk!“

Bola to pravda, lebo predstavivosť psov môže byť taká veľká. Ale sochár, čo tak drsne spadol s výšky svojich ilúzií, zostal najprv ako ovalený. Potom sa spamätal, prešiel si rukávom po čele, pozrel na ženu a povedal:

„Ozaj, koľko je hodín?“

„Skoro deväť, môj milý!“

„Uf! Poďme jesť. Potom sa hneď zas dám do toho... Alexandra, nie ti je zima...? Nie, mama Germaine, ešte sa nedívaj. Vieš, že nemáš práva, kým je nie hotové.“

Keď po večeri, improvizovanej, lebo nik sa ňou nemohol zaoberať, vstali od stola, otec povedal:

„Dcéra moja, dušička moja, choď si ľahnúť, zaslúžila si si to. Ja budem pokračovať v práci a mama mi bude hrať. Možno to potrvá celú noc. Ale teraz ťa už nepotrebujem.“

„Och! Tým lepšie!“ povedala so všetkou bezohľadnosťou svojich dvanástich rokov.

Ani sa nepýtala, či môže vidieť náčrtok, ľahostajná, ako keď bola deckom v perinke; objala chytré oboch rodičov a odišla do svojej izbičky so psíkom v náručí.

Zima a únava ju dolámaly. Sobliekla sa chytré, lebo túžila zahrabať sa do postele. A medzitým, čo tamdolu zas a zas ozývala

sa hudba, medzitým, čo tam chvely sa dve nádeje rozličnej podstaty, ale rovnaké rozpútaným nadšením, žiacka, pritiskajúc k sebe zvieracieho kamaráta, v úprimnom výkriku vydýchla všetko, čo má detstvo neľútostného a nepochopiteľného:

„Ach, môj biedny Kiki! Aká to len bola hnusná nedeľa! Aká hnusná nedeľa!“

VI.

Keď na druhý deň ráno sadala do každodenného vozíka, predstierala kašeľ, taká bola sklamaná, že neprechladla. Bola by to využila ako výborný prostriedok nejst' do školy. Ostatne, ani si nevšimla, aká zničená bola jej matka po noci, čo skoro celú strávila v ateliéri. A ešte:

„Ty sa ma ani neopýtaš, čo je so skicou?“ ozvala sa mať tónom rozhorčeného údivu.

A tu malá razom pochopila, že náčrt jej je celkom ľahostajný. Sídliła vo svojom vlastnom kráľovstve a nikdy sa nemiešala do rodičovských vecí. Veľmi sa jej zachcelo odpovedať: „Čo ma do nej,“ alebo niečo ešte horšieho.

Vozík sa pohol. Pani Horpová pokračovala, sprevádzaná hrmotom kolies:

„Otec ešte nechcel, aby som ju videla. Dnes ráno a popoludní ju dokončí. Uvidím ju až potom, keď sa večer vrátim, lebo dnes ostnem v meste. Ty, čo sa vrátiš o štvrtej, uvidíš ju skôr ako ja.“

V týchto slovách bola bolestná žiarlivosť.

Alexandra si druhý raz pomyslela: „Čo ma do nej!“ Ale povedala len „Mhm!“ a tak ľahostajne, že matka odvrátila hlavu a celou cestou sa už neshováraly.

V škole trávila čas dráždením ostatných a začínaním hlúpych škriepok. Dve alebo tri žiačky potrestali s ňou. To jej nezabránilo, aby, domov idúc, celou cestou neposkakovala. Včerajší nekonečný dážď ako keby bol čarovným prútom šibol celú prírodu. Zdalo sa, že za jednu noc všetka tráva vyliezla zo zeme, rovnomerná a mäkká, ako býva sneh.

Boly tu kaluže, ktoré mohla preskakovať, a lúčne kohútiky, ktoré mohla sbierať. Čerstvé povetrie voňalo poľnými kvetmi, slabou, veľmi domáckou vôňou. Aj psíček skákal, tiež celý šťastný, že sa vracajú zo školy.

Alexandra celkom zabudla, aká pocta ju doma čaká, že prvá vidi tú krásnu skicu, a nešla domov, ale rovno na majer. Práve keď vchádzala do vysadeného dvora, zazrela malého Karola priahať mladú kobyľu.

„I ja ta idem!“ vykrikla, pustiac sa do behu, hoci ani nevedela, o akú cestu ide.

„Dobre,“ odpovedal. „Sadnite si!“

Zahodila kapsu do trávy, vyhodila psa a vyliezla.

„Neborák pes!“ poznamenal Karol, ktorý

už držal v ruke opraty. „Vy ho tak hodíte na zadok do voza, ani hocijaký balík!“

Kobyľa sa prudko pohľa. Bola ledva skrotená a len takým sedliackym krotením, že sa zvierä priaha deň za dňom, kým sa nenavykne.

„Kde ideš?“ opýtala sa malá, zachytávajúca sa, aby nepadla.

Lebo ešte od prvých dní, ako prišla do Normandie, Karol, hoci bol o tri roky starší, jej vykal a ona mu tykala.

„Musím po drevo k Lepaonovi,“ povedal. „Nemáme ho teraz na majeri, a už je týždeň, ako ho otec kúpil. Budem na to potrebovať viac ako jednu cestu, ale dnes večer je to súr-
ne.“

Pri ohrade sostúpil otvoriť a zavrieť vráta a hodil opraty slečne Horpovej. Bol to ten vozík, čo ráno, ale aký rozdiel! Bláznivý galop po ceste hádzal oboch cestovateľov a Kikiho. Všetci traja sedeli na prednej lavici. Nadšená Alexandra sa smiala, Karol klial.

„Ty zkaderuka-zkadenoha,“ vykrikoval na kobyľu a šibal ju bičom.

A začal sa nový galop, ešte zúrivejší.

Na strmom svahu sa zvierä upokojilo. Pomaly tiahli pod vysokými pučiacimi stromami, ešte mokrými, s ktorých padaly kvapky.

Keď sa vracali, sedeli na dreve. O lavičke už nebolo ani reči. Preťažený vozík mizol pod polenami alebo skôr pod nahromadenými vetvami stromov. Len kolesá bolo vidno. I chlapec, i dievča, i pes ako-tak udržiavali rovnováhu a len s námahou odolávali nárazom nepravidelného a besného behu.

„Pozor . . .!“ kričal Karol.

Bola tu strmina, dlhý a rýchly zostup, ktorý bolo treba prejsť v plnej rýchlosti, alebo ako naši sedliaci vravia, keď je svah strmý, kôň musí ísť chytrejšie ako voz, ináč by mohol spadnúť.

Na tvrdom dreve ich hádzalo, ako rakéta loptu, a skoky kobyly ustavične hrozily, že ich shodí do priekopy.

Aké šťastie majú bláznivé deti v takýchto okolnostiach! Všetky sily mladej Horpovej byly sústredené v jedinej myšlienke: „Ach! Ako sa zabávam! Ako sa zabávam!“ Nevedno, čo si myslel chlapec. Vari len pes si uvedomoval nebezpečenstvo, lebo ved' napokon on bol medzi nimi jediný dospelý.

Ani nevediac, že je to zázrak, vrátili sa na majer celí a zdraví.

„Dobrý deň, pani Lebiglová!“ kričala malá, soslakujúc na zem.

Nájomníčka stála na prahu. Keď videla,

že jej syn radšej vzal túto kobyľu, ako druhého koňa, vykrikla:

„Márnosť!“

Na takéto „márnosť“ sa niekedy kladie hrozný prízvuk a užíva sa vo všetkých možných okolnostiach. Skôr ho spievajú, ako povedia a obyčajne ho sprevádzajú veľké otvorené ústa a oči k nebu obrátené.

„Môžeš byť šťastný, že si sa vrátil bez nehody!“ pokračovala pani Lebiglová škrekľavým hlasom. „Ty si akiste hlavu stratil, že si vzal kobyľu, veď je ako besný jeleň! Iste mala všetky nohy na hrbe, keď išla dolu brehom, a šalela sa! A slečinka Alexandra, učená tamhore v tej nesmiernej výške, a ešte i ten pes bol v nebezpečenstve! Máš šťastie, že ťa otec nevidel! Ak si pil, tak si pil niečo škodlivého, isto-iste!“

Malý Karol bez odpovede shadzoval najťažšie polená a usiloval sa nehľadiť na matku. Veľmi ho mrzelo, že ho hrešili pred Alexandrou.

„Som celá bez seba od zlosti!“ pokračovala nájomníčka, dopaľujúc sa. „Keby som sa nezdržiavala, šlo by to zo mňa ako z knihy od zlosti. Zapriaľnuť toho koňa po drevo do hory . . .! Ty galgan, nepočul si nikdy tu rozprávať, že tá prevrhne ako nič?“

A neprestala, kým ho mala pred sebou.

Chlapec, keď už shodil dosť dreva, aby mohol vypriaгнуť, náhlil sa okolo kobyly. Napokon ju chytil za uzdu, a vedúc ju do stajne, mrmlal si:

„Radšej by som ušiel do horúceho pekla, veď sa mi hlava tresne!“

„Veď sme sa tak zabávali!“ povedala malá Horpová, sledujúc ho očami, dosť zarazená.

„Slečinka Alexandra je tiež nie rozumnejšia!“ odpovedala pani Lebiglová hlasom, ktorý náhle zosladol. „Chudobní dedinčania, ako sme my, sú nie na to, aby sa zabávali. Viete si pomyslieť, čo by bolo, keby kobyly bola spadla? A k tomu je ešte mladá a veselá a vrtí sa ani kohút na veži.“

„Ale, pani Lebiglová, veď sa nič nestalo! No nemyslite už na to. Pozrite, ak ste dobrá, dajte mi olovrant. Nechcem sa vrátiť domov.“

„Zo srdca, slečinka Alexandra. Čo chcete na olovrant?“

„Chleba s maslom. To mám najradšej!“

Deň sa už chýlil ku koncu a ešte bola na gazdovstve. Dlho škrabala zemiaky a potom pomáhala nájomníčke skladať bielizeň. Všetko, čo sa robilo v tomto dome, takom odlišnom od jej domu, sa jej páčilo. Jej, ktorá ani

rukou nepohla pomôcť matke. Malý Karol zmizol a nebolo ho vidno.

„Iste je už veľa hodín, pani Lebiglová!“

„Je tri štvrte na šesť!“ povedala ona s pohľadom na nástenné hodiny. „Ale pre vás je to už tri štvrte na sedem.“

(Lebo normandskí sedliaci sú hlavaté a nezávislé plemeno a nikdy neprijmú nový, letný čas.)

„Musím už ísť,“ povedalo dievča.

Ale vtom sa naklonila nad hrniec s polievkou, ktorá vrela na konci kuchynského háku.

„Ako vaša polievka pekne vonia!“

„Nechceli by ste večerať s nami, slečinka Alexandra? Nebolo by to po prvý raz a, dúfam, ani posledný.“

„Ja by som veľmi rada, pani Lebiglová, ale...“

Zatľapkala rukami a poskočila pritom ani kozľa.

„Pôjdem sa pýtať od mamy. Myslím, že bude rada. Ved' som už vyše roka nejedla na majeri. Lenže,“ pokračovala s milým úsmevom, „musíte mi sľúbiť, že keď sa vrátim, nebudete hlavu píliť chudákovi Karolovi.“

Dala sa do behu, psa, svoj verný tieň, za päťami. Pri dverách Vidlísk našla sa zoči-voči s matkou, ktorá sa práve vracala z mesta a

zdalo sa, že ide zamdlieť od ustatosti. A práve otvárala ústa, aby vyslovila svoju žiadosť, keď sa pani Horpová nervózne opýtala:

„No tak? Videla si ju . . . ?“

„To je pravda,“ pomyslelo si schladené dieťa. „Otcova skica . . .“

„Nie, mama. Práve sa vraciam z majera.“

Po unavených črtách biednej malej učiteľky klavíru rozlial sa výraz radosti.

„Ach, ty si ju nevidela?“

Z domu volal Brunov hlas.

„To si ty, mama Germaine? Čakám na teba . . . ! Pod'! Teraz môžeš na ňu pozrieť!“

Keď videl, že do ateliéru vchádza aj dcéra, robil sa tak, ako by si ani neuvedomoval prítomnosť tejto uličnice, ktorá celkom iste nič nechápala — tento odtienok neunikol šťastnej matke, ale malá ho vôbec nespozorovala.

„Tu je!“ povedal a postavil sa nabok.

A v jeho hlase sa ozývalo pohnutie zle skrývaného víťazstva.

Socha bola dosť veľká. Prudkosť, s akou ju sochár za taký krátky čas vyformoval, vdýchla do nej mimoriadny život. Bruno Horp prvý raz v živote tvoril podľa svojej skutočnej povahy a podľa toho, čo vytvoril, muselo sa uznať, že mohol byť naozaj veľkým umelcom.

Malé Víťazstvo, dojemné vo svojom pokoji, oduševnené vo svojej prostote, s ťažkou prilbou na hlave, naťahovalo hrdlo ku kameňu, neskláňajúc pritom rovnej postavy. Pohyb ramena, široko načrtnutý, nepokúšal sa nič naznačiť. Ale jeho ohromné, svesené krídla skvostnej podoby, ktoré ho zahaľovali, skrývaly, vyjadrovaly celú lyriku a celú únavu vojny.

Pani Horpová, hltaná pohľadom svojho muža, dívala sa na to dlhú chvíľu. S námahou prehltnula slinu a konečne mohla vysloviť:

„Veľmi pekné!“

Jestvuje spôsob povedať „veľmi pekné“, ktorý trhá umelcovi srdce, najmä vtedy, keď je ešte zadychčaný od tvorby.

So stisnutými zubmi, s očami čiernymi od sklamaní a zúfalstva, Bruno sa trpko ozval:

„Veľmi pekné . . . ? Ale . . .“

A v tej chvíli nenávidel tú, ktorá ho nechápala.

„Nie . . .“ jachtala ona, zničená pohľadom, ktorý na ňu upieral. „Uisťujem ťa, že je to veľmi pekné . . .“

Chytro doložila, aby si uľahčila svedomie:

„Musíš uznať, že sa to nepodobá tomu, čo obyčajne robíš.“

Opovržlive sa zasmial:

„Nie, to je zrejmé!“

A potom, po krátkom mlčaní, vyslovila toto hrozné slovo:

„Necháš anjela tak, ako je?“

Zaťal zuby. Ešte chvíľku a dostane nervový záchvat.

„To je nie anjel! To je Víťazstvo!“

„Áno . . . pravdaže . . .“ dopúšťala ona.

A plná zastrášenej opatrnosti, začala znova:

„Ty to tak necháš?“

„Čo?“

Rozpačitá a roztrasená vravela:

„Počuj . . .! Ja len, že . . . členovia výboru prídu pozrieť tvoj návrh, to je prirodzené. A ja sa veľmi bojím, že . . . oni . . .“

Bol ako zadychčaný od všetkého toho, čo zdržiaval.

„Bojíš sa, že budú ako ty, že sa im to nebude páčiť?“

„Bruno!“ ohradila sa. „Veď napokon, je to ešte nie hotové, veď je to len skica! Koľko hodín si na tom pracoval? Nikdy si nebol tak chytrý hotový. A potom, už si dávno nemodeloval, už nemáš takú istú ruku. Iste to budeš retušovať . . . zdokonaľovať . . .“

Pokročil k nej tak, ako by jej chcel dať za ucho.

„To je to!“ kričal so zlostným smiechom. „Pravdaže je to to! Ty si to vyslovila: zdokonaľovať. Urobiť obyčajný jarmočný kus, ako obyčajne, čo? To sa ti páči? To ty chápeš, ty?“

Nikdy, ako boli svoji, nevidela ho takéhoto. Nemohla vedieť, že to život, celý jeho vnútorný život teraz zrazu sálal mu ako oheň nozdrami, očami a práskal ako iskry na konci prstov.

„Retušovať...?“ pokračoval, vždy viac a viac dvíhajúc hlas, „retušovať toto? Ja som ešte nikdy nič takého neurobil, rozumieš? Počuješ? Ty teda chápeš len komplikované, ako ty vravíš, čo? A takto treba robiť a nie inak?“

Jeho trasľavé ruky chodily s láskou a so zúfalstvom po vlhkej hline.

„Tak ty nevidíš...? Tak ty nevidíš...? Nevidíš, čo je v línii tohto ramena, v línii tohto krídla, v rozchode týchto dvoch záhybov, ktoré sa na pravom mieste oddeľujú a pokračujú vznešene, každé svojou stranou? Ty nevidíš, že sú to dva rozličné a sharmonizované motívy? Ved' ty hrávaš? Tak nevidíš, že táto osvetlená hlava a tmavý nesmierny tieň tohto krídla... Nie, nie!... Som prihlúpy na to, aby som ti to vysvetlil. To sa nevysvetľuje. To sa cíti. Ale teraz som pochopil. Máš prav-

du! Tí idioti z obecnej rady, tí všetci ostatní idioti potrebujú niečo iného. Dal som sa chytiť ako blázon pre týchto dedinských mamľasov. Ale jednako, ľud niekedy pochopí. Lenže úradné osoby nepochopia viac, ako ty. Aby sa to tebe páčilo, aby sa to tebe páčilo, musí tam byť vojak s rukou na srdci, s bajonetom, ktorý . . . Viem, vidím. Môžem to urobiť. Rozumie sa, aj to urobím. Ani nie neskoršie, ako hneď teraz. Dám sa do toho, neboj sa! A budem mať úspech bez námahy. Kdeže námaha! Ved' už tridsať rokov nerobím inšie . . .!"

Hlas mu mäkol. Prestal hovoriť, aby nevybuchol fikaním.

Odvrátil hlavu, skrývajúc to. Pritom jeho pohľad stretol sa s pohľadom dcéry, čo skamenená, nehybná bola svedkom celého výstupu. A vo svojej rozrývajúcej túžbe za schválením, za pochopením, opýtal sa zrazu a trhano:

„A ty čo si myslíš?“

Maličká dobre videla, že trpí. S druhej strany temná radosť pomaly plnila jej srdce, keď videla zdesené zúfalstvo matkino. Povedala, len aby odporovala:

„Otecko, mne sa to zdá pekné.“

Všetkými svojimi podráždenými nervami cítil, aký pocit vyjadroval hlúpy hlas jeho die-

ťaťa. A aj od nej sa prudko odvrátil. Je sám! Bol celkom sám na svete. Nebolo nikoho tu, kto by ho podporoval v najhroznejšej chvíľke jeho jestvovania, keď skutočná, päťdesiattri roky potlačovaná pravda vychádzala cez mrákavy temnôt na svetlo, vybuchla, hrmela, všetko ničila. „Ony ma vraždia . . . Ony ma vraždia . . .“ vravel si s túžbou revať ako zviera.

Úslužná a ochotná Alexandra sa ho tým istým hlasom opýtala:

„Otecko, chceš, aby som ti stála modelom na druhú skicu?“

Nevydržal už. Začal dupkať.

„Nie,“ hučal. „Nik mi nebude modelom stáť. Chodte preč! Chodte preč obe!“

Jeho zúrivý pohyb ich zaháňal ako votrelcov. Zamkol za nimi dvere ateliéru.

Alexandra v tmavej chodbe pozrela na matku. Ona, neschopná pokročiť ďalej, horko plakala, skrývajúc si v rukách tvár.

„Vyhrešili ju...“ pomyslela si žiačka a potajomky vyplazila na ňu jazyk. „Na každého dôjde. Teraz vidí, aké je to príjemné!“

A pretože ani v neočakávanej búrke nestratila myšlienku, náhlivo, poťahujúc matku za rukáv:

„Mama, môžem ísť jesť na majer? Pozvali ma na dnes večer.“

Fikajúci hlas, zahrabaný na dne dvoch úzkych dlaní, odpovedal jej s najhroznejším smútkom, so všetkou ľahostajnosťou človeka celkom strateného:

„Chod' si! Chod' si! Rob si, čo len chceš!“

A malá nepočula už viac nič, vykrikla od radosti, zavolala psa a hopkajúc zmizla.

VII.

Vyslanci obecnej rady prirodzene vybrali skicu s vojakom.

Otec ostával zamračený a mlčanlivý, matka nevyčerpatelne plakala. V kuchyni, kde nik už nepovedal slovička, plynul zúfalý večer za večerom.

Potom, raz v sobotu, keď sa pani Horpová na mrku vracala, videla, ako jej muž vstal z kresla a ide k nej s otvoreným náručím.

„Už je po tom...“ mrmlal, s fúzmi na ženinom hrdle. „Odpusť mi, mama Germaine. Bol som zlý. Ved' vieš, že ťa mám veľmi rád...“

Ona plakala pri ňom.

„Pod' aj ty, Alexandra, dušička. Nezachoval som sa k vám šľachetne. Neslobodno sa preto na mňa hnevať, však?“

Nič nevysvetľoval. On nikdy nevysvetľoval. Týmto večerom sa začal dobrý, prostý a pradúci každodenný život.

A keď po plači prišiel smiech a žena si utierala oči:

„Zajtra je nedeľa,“ povedal. „Všetci sme

doma. Obe mi pomôžete. Urobím si z Víťazstva odliatok a už nebudeme o tom hovoriť."

Povedal to samopašne, trochu náhlivo, ako keby sám seba chcel omámiť.

„Potom sa dám do kameňa na pomník," doložil. „Musím mu venovať celý pondelok. To značí veľkú prácu."

Mama, celá červená, bojazlivo sa odvážila:

„Ak chceš, budem ti hrať večierkami, keď budeš pracovať..."

Dobrý, smutný úsmev sochárov rozlial svoj čar po jeho starnúcej tvári:

„Nie, moja milá. Na to netreba hudby..."

A tichšie doložil:

„Keby si mi mohla hrať na trúbe alebo na harmonike, nepovedal by som..."

A to bola posledná poznámka o smrti jeho preludu.

Čo môže byť dojemnejšie ako pohľad na odlievanie?

V živote krehkého, zo zeme urobeného diela, príde chvíľka, keď ono zničené, rozbité na kúsky jestvuje len v prázdnote, len vzdušná bublinka, len prázdny priestor, odhmotnená duša, keď prestáva byť čiastkou hmataiteľného sveta, keď vstupuje do tajomného neviditeľného života.

Pred poliatim a úplným zavrením do čerstvej sadry, Bruno, trochu bledý a zle skrývajúci pohnutie, upravoval dróty okolo naolejovanej skice.

Alexandra sa zabávala. Jej matka vo veľkom napätí očakávania stiahla obočie. Všetci traja pracovali mlčky v jasnom svetle peknej nedele, posledného aprílového dňa. Neporiadok v ateliéri svedčil o ťažkej práci, ktorá nadišla na miesto dlhej samoty sochára.

Zakiaľ čakali, kým sadra bude hotová, každý z nich zdržiaval dych. V Brunových pohyboch bolo toľko vznešenosti, že stvorily okolo sovretej skice posvätnú hrôzu.

Ešte raz ohmatal sadru a zrazu natiahol ruky. Balvan, rozdelený povrazom na niekoľko kusov, roztvoril sa ako škatuľa. A vtedy nervózne prsty roztrhaly hlinu, zničily dielo. A zo Sediaceho Víťazstva zostal len príznak: sadrová forma, ničím nenaplnená.

„Hotové,“ povedal konečne Bruno Horp s ťažkým vzdychom.

A hneď sa zavretým ústam jeho ženy a dcéry vrátila reč.

Keď si všetci traja umyli ruky a sobliekli plášte, ozvala sa Alexandra:

„Otecko, už ma nepotrebuješ?“

„Nie, dcéra moja, nie! Chod' sa zabávať, chod'! Už je po robote!“

Aké neobyčajné teplo panovalo von! Nové kvety pomaly prichádzaly po aprílových krehkostiach. V celkom zanedbanej záhrade bazičky už ukazovali lilavú farbu svojich strapcov, kvety gaštanov ako voňavé sviečky pripravovali sa ozdobiť ohromné, rozkonárené stojany. Nehybný zlatý dážď ako trváci ohňostroj, bazy obťažkané práve sa tvoriacim kvetom, biele a ružové jablone v plnom kvete, hloh s tušením blížiacej sa bielej a červenej farby, kosačníky, rozvité na slamenej streche polozrútenej besiedky a konečne nádej na prvú ružu na konci chvejúceho sa konárika korálovej farby: to veľký sviatok mája pripravoval oltáriky, pri ktorých má sa zastaviť veľká procesia, idúca svetom.

Alexandra kráčala s hlavou vyvrátenou k závrtnému azúru, k belasej zátokke, ohraničenej vrcholkami stromov, a videla, že koruny starých lip tvoria zelenú klenbu. Keď sklonila hlavu, veľký nepestovaný trávnik rozprestieral sa pred ňou, zaplavený toľkými miliónmi sedmokrások, ako by všetky jablone kraja tu boli opráchly. Od pašienky zľava, kde sa pásly kravy, prichádzala vôňa mlieka, vôňa kvetu padala so stromov a dvíhala sa so zeme, teplý

závan živice niesol sa zo susedných voňavých lesov. A vtáci do nekonečna trilkovali, štebotali a vyspevovali s takou bláznivou radosťou a tak bez ladu a skladu, že dievčatko, prekvapené týmto pekným časom, plným vône, týmito prisviežimi hláskami, vo svojej primitívnej pudovosti prostého božieho stvorenia nevedelo, ako sa včleniť do všeobecného opojenia a len sa z celej sily rozbehlo, vyraňajúc ostré výkriky, nie od radosti, ale prýštiace skôr z akéhosi bláznenia, ako keby ju prenasledoval niekto neviditeľný.

Preskočila cez hrdzavé, vždy otvorené mreže, ktorými sa bez prechodu dostala zo záhrady do hory. Zadychčaná zastavila sa na prvej čistinke. Pes s vyplazeným jazykom pozeral na ňu zvedavými očami. Rozosmiala sa, začala ho štekliť a ťahať za chvost. Potom skokmi odbehla.

Nevedela, kde ide. Na čo by to vedela? Hopkajúci zajac razom ju priviedol do ríše skutočnosti.

„Chytro, Kiki! Pôjdeme po fretku a ostatných psov! Dnes nemám pekné šaty!“

Pri psej bude stretla malého Karola v neďel'ných šatách.

„Dnes ste neboli na majeri?“

„Nie, nie, Karol. Nemám kedy! Nemám kedy...!“

Keď sa nevracala, prikryla na stôl matka. Ani poznámky nepadlo, keď sa zjavila aj s troma psami. V deň smierenia, po prestátej hrôze prvej škriepky, človek nemyslí na hrešenie.

Alexandra, zle naladená, sadla si hneď pred svoj príbor. Nechytla nič. Pre poľovnícku samolásku chránila sa rozprávať, odkiaľ prichádza.

Pripekný čas obracal sa na búrku. Bolo tak teplo, že v kozube nechali klesnúť oheň — klesnúť, ale nie vyhasnúť. Nielen že večný oheň bol nepostrádateľný pre Brunovu mániu; i normandská povera vnikla do domu Parížanov. Vo veľkých kozuboch treba vždy pod popolom zachovať jedno alebo dve polienka, ktorými sa rozloží zajtrajší oheň. Inak nešťastie navštívi dom.

Otec a matka si ponad stôl vymieňali priateľské pohľady, shovárajúc sa ustavične o bezvýznamných veciach. Dieťa nerozprávalo nič. Ukrývalo popoludňajšiu porážku.

Po obede povedal Bruno:

„Chcel by som si ísť sadnúť von na lavičku. Dnes večer je tak teplo!“

Akýsi stud sa mihol v jeho lichotivom hlase:

„Mama Germaine, veľmi by som chcel trochu hudby. Nezahrála by si?“

Ešte sa nezmrklo celkom a záhrada, pokračujúca v lesoch, v tieni zdala sa obrovskou. Obrysy stromov odrážaly sa na troche purpuru a ich nehybnosť bola temer neobyčajná. Niekoľko bleskov mihlo sa v čierňavej dolu na obzore.

Stále mlčanlivá Alexandra sadla si na zem k otcovým nohám a položila si šiju na jeho koleno. Psi sa motali obďaleč.

Z domu zdvihol sa hlas klavíra. Mama náhodou vzala *Ifigeniu v Aulide* od Glucka. Hudba, v podstate búrlivá, tak veľmi sa podobala tomuto večeru a Gluck vari vo svojich tragédiách tak dobre vyjadril dušu veľkých romantických parkov, keď sa vo vlašnom povetrí vystierajú, voňajú košaté stromy s indigovými tieňmi, keď súmrak tak umiera a nebo sa zapaluje hviezdami, že niečo neznámeho naraz sa zachvelo v ešte nehotovej duši malej Alexandry. So zátylkom, položeným na otcovom kolene, oči upreté na to, čo videla pred sebou, prvý raz v živote počúvala hudbu s nábožnosťou, čo tak hlboko vzrušuje tých, ktorí ju milujú.

Mama hrala dlho a už bola celkom noc. Temný kraj ledva sa odrážal na jasnejšom nebi, ako les vodných rastlín na dne lilavého oceána. Jedna tajomná hviezda celkom sama chvela sa prostred bledej belasosti nad tmavými hrbami záhrady a lesov. V hĺbke sa blýskalo, vždy bližšie a bližšie.

Keď klavír stíchol, maličká už-už vykrikla: „Ešte!“ Mama sa zjavila na prahu dverí. Nebolo treba nič povedať. Nebolo treba hýbať nevysloveným. Pozrela na otca a dcéru a čo najsuchším hlasom vykrikla:

„Ešte si nie v posteli, Alexandra? Ráč mi urobiť radosť a už aj si choď ľahnúť!“

Hviezda zhasla, stromy stratily svoje podoby, poézia zmizla zo záhrady a z lesov. Dieťa vstalo, trochu tackavo. Zahvízdala na psa a odišla do svojej izby. Bola malá. Nevedela, čo jej urobili. Ale v duchu sa opytovала, prečo v ten večer, keď si líhala ako obyčajne, mala srdce stisnuté a prečo sa jej bez príčiny chcelo plakať.

VIII.

Pani Lebiglová mala obyčaj najbezvýznamnejšiu udalosť obohatiť záplavou ozdobných slov alebo preto, že rozprávala o nej veľmi podrobne, alebo že mala poznámok vyše miery, čo je vôbec nie zriedkavá náchylnosť v Normandii. Po našom vidieku a po našich mestách je ľudová výrečnosť, ktorá ani o sebe nevie. Má slovník, spočívajúci na starej francúzštine, a výrazy a porovnania naozaj zázračne rozmanité.

Keď ju malá Horpová včera nenavštívila (ako robila každú nedeľu), bolo to v pondelok pri návrate zo školy také, ako keby dieťa už celý mesiac nebolo dostalo nových zvestí z majera.

Ruky na bedrách, počerná, kostnatá a s čímisi konským v sebe, pani Lebiglová spustila jednotvárnym a spevavým hlasom, šetriac si sily:

„Dobrý deň, slečinka Alexandra! Už sme vás dávno nevideli, lebo ráno vás do mesta odvážal Lebigle. Počuli ste tejto noci?“

„Čo takého, pani Lebiglová?“

„Vy ste nič nepočuli? Pane Bože! V noci búrka naháňala búrku, a to sa nikdy neobíde bez škody a hukotu.“

„Pozrimeže . . .“ povedala malá. „Mňa to nezobudilo.“

„Máme veru zlý rok . . .“ pokračovala tá druhá. „Dnes je dážď, zajtra slnko a tam je tvoja úroda.“

Pri tomto zistení na chvíľku zastala a potom začala znova:

„Ja som už od včerajška cítila tú búrku, lebo ma štiepalo v kolene. Ale to je nič proti Lebiglovi. Ten mal celú noc kŕče. Ja som ani oka nezažmúrila pre blchu, čo mi narobila plno pľuzgierov, a dívala som sa na môjho starého, ako spí, a naraz len keď ho kŕče dusia. Reval ako šarkan.“

„Och! Chudák!“

„A to je ešte nie najhoršie, slečinka Alexandra. Poznáte tú ročnú jalovicu?“

„Ktorú?“

„Jalovicu. Ružaňou ju volajú!“

„Aha, áno. Viem.“

„Väčšmi som utrmácaná, ako keby som bola niekoho zabila! Dnes ráno — iste pre búrku — ona, čo tak rada ľudí, čo je taká jemná, že keď počuje búchať Fernandine dreváky, keď tá cvála k zajacom, hneď zabučí, aby

vedela, že ju má rada. Len si pomyslíte...! Človek by si naozaj myslel, že chce zbýčieť, lebo len ti chvost dvíha a vrtí sa ti hrozne! Hádže sa napravo, hádže sa naľavo, kole a kope. Preháňala som tú starygu, ale bola ako lev. Pes na reťazi ohromne vyskakoval a srst mal zježenú ako divá sviňa. Keby ju bol mohol roztrhať, nebolo by z nej ostalo ani kúštička. A medzitým je ona už prostred kôlne a búcha do klietky na zajace. A ja tam mám zajačicu kotnú, že nepotrčila, to len preto, lebo je to nie hocijaká zajačica. A tá hydina! Kvočky ušly s vajec a jeden káčer v kúte zamdlel. Konečne po tom tanci dostala rozum, ale zmyslela si, že ostane von. Dalože nám roboty, kým sme ju priviazali za rohy a zavreli do oddelenia pre teľce! A onedlho ju malý Karol s ostatným statkom odvedie na veľkú pašienku."

Zrazu pozrela do dvora.

„Pozrite! Práve idú, zadok nad hlavou a hlava nad zadkom, s jedného boku krava a s druhého chlapec, a všade vresk!“

Alexandra sa tiež poďívala. Jalovica, ktorá chcela „zbýčieť“, to jest stať sa nebezpečnou ako býk, nezdala sa takou zlostnou, ako ju opísala nájomníčka. Proste vzpierala sa celou silou, celou zanovitou hlavou povrazu, ktorý

ju priväzoval. Malý Karol, namáhajúci sa udržať ju, tvoril s hlavatým zvieraťom veľmi peknú skupinu, obraz dvoch mladých síl v boji, oživených tou istou divosťou.

„Viete, je pekná...“ obdivovala ju z diaľky pani Lebiglová. „Vemeno pekné štvorhranné, hlavu ani srna. Ale nikdy som nevidela takej strigy, ako je ona.“

„Pôjdem s Karolom...!“ povedala Alexandra. „Ak bude treba, pomôžem mu!“

„Dobre, slečinka Alexandra. Ale ja budem strážiť psíčka. Lebo ak by tá prekliata jalovica zasa vzbĺkla, skrýval by sa vám pod nohy a bolo by prelievanie krvi na lúke.“

Malá Horpová už utekala. Kapsa zas ležala v tráve a Kiki v rukách nájomníčky srdcelomne nariekal.

„Karol, na ktorú pašienku ju vedieš?“ vyzvedala sa.

„Na pašu, ktorá je pri vašej medzi, na kopci oproti vašej záhrade.“

„Aha, dobre, to je niekoľko krokov!“

Jalovica sa vrtela a vodila ich s kraja cesty na druhý. Dievča chcelo držať koniec povrazu. Smialo sa tak, že všetky zuby ukazovalo, ale mladý sedliak zatínal čeľuste.

Ona sa hrala ako dieťa; on si robil prácu ako chlap.

Keď jalovicu pustili na pašu medzi múdre a usadlé kravy, ktoré jej ukážu dobrý príklad, obe decká oprely sa o ohradu, trochu ju dozrieť, oddýchnuť si.

Karol sa nedíval na Alexandru, len chladným hlasom, ktorý je vlastný ľuďom jeho plemena, povedal:

„Včera som vás videl len krátko. Keď som vás stretol, vtedy som už chvíľu na vás striehol. Videl som vás v záhrade. Boli ste medzi samými kvetmi a veľmi krásna. Prečo ste nám neprišli povedať dobrý deň, ako po druhej nedele?“

„Neviem,“ odpovedala.

Pozrel na ňu, vrátil sa do ľahostajnej pózy a belasé oči uprel do diaľky.

„Jednako, ako ste narástli, čo ste sem prišli! O niekoľko rokov budete všemohúca! Vy ste nie ako ja. Ja mám hrubé kosti, ale nikdy nebudem obor. Ale vy! Vy máte pekné spôsoby a ste báječná, viete!“

Prekvapená náhlym obdivom dala sa najprv do smiechu, lebo mal taký istý prízvuk ako chvíľu predtým jeho matka, keď rozprávala o jalovici.

Pokračoval, neobrátiac sa k nej:

„A potom, radi gazdujete. Ste dokonale šťastná, keď sa krúтите okolo statku, keď tla-

číte seno, škrabete zeleninu a dávate pozor na oheň . . .”

„To je pravda!” ozvala sa vysokým hlasom dievčatka.

„A tak . . .” doložil tupším hlasom, „môžeme sa dohovoriť, že oddnes na päť rokov. Viete, že by ste sa celkom dobre mohli vydať za takého chlapca, ako som ja, a nič by ste nestratili?”

Ustúpila a dívala sa na neho s otvorenými ústami. Už sa nesmiala. Malý Karol, jej každodenný spoločník, pýta ju o ruku. I to, že sa shováral s ňou ako s dospelou, s ňou, ktorá si ani len nepomyslela, že raz prestane byť dieťaťom, bolo už viac, ako bolo treba, aby bola prekvapená. Ale v príhode bolo niečo ešte hroznejšieho. Nerozoberala nič. Vzoprenie sa celej jej bytosti bolo rýchlejšie než akákoľvek úvaha. Prudko pocítila, že jej trieda na veky sa delí od jeho triedy. Urazenú hrdosť preložila slovom, ktoré ako by proti jej vôli vyšlo jej z úst:

„Zblaznel si? Myslíš, že som ja Fernanda?”

„Fernanda?” zahučal s náhlou náruživosťou. „Nechcel by som ju ani do daru.”

Zachechtal sa.

„Najprv, ona si myslí, že je ako veľkí ľu-

dia, ale keď do listov píše výkričníky, nepichá ich ta, kde má. Ona je protivná.“

Prečo Alexandra celá očervenela? Aká záplava hanby sa jej to dvíhala na čelo?

Odtiahla si ruky z priehrady. Ešte raz sa počula vraviť bez rozmyslenia.

„Do videnia, Karol!“ povedala ľadovo. „Musím ísť po psa a vrátiť sa domov. Treba sa mi úlohy učiť.“

A keď vyslovila toto, aby ešte zdôraznila a vyzdvihla rozdiel, povýšene cigánila:

„A potom, mama ma čaká cvičiť sa na klavíri.“

Cítil on, že ho stavia pod seba? Hlboko sklonil hlavu.

„Dobre, dobre,“ zahučal.

A nedoložiac ani slova, dovolil, aby sa vzdialila cez trávu, vzpriamená a so zdvihnutou bradou.

Ani neobyčajné skoky Kikiho, ktorý zas blaznel radosťou, keď ju videl, nevyjasnily jej tvár. Ako tak pomaly kráčala domov, mala srdce tak stisnuté, že ju to fyzicky bolelo.

Dôležitá udalosť odohrala sa vo vašom živote dobrého bezstarostného dievčatka. Tým, čo sa stalo, ste vo svojom najvnútornejšom

ja väčšmi pokorená ako všetkým hrešením vašej matky a všetkými školskými trestmi.

Či by dospelí mali niekedy pravdu? Už odkedy mama opakuje: „Nerada vidím, že sa ustavične vláčiš s tým sedliačiskom. To je nie spoločnosť pre teba. Lepšie by si urobila, keby si sa doma vzdelávala.“

Otec zakaždým odpovedal: „Veď ju nechaj! Ten sedliačik je hoden aspoň toľko ako hlupáčikovia, ktorým ty v meste dávaš hodiny!“ A mama nepovie viac nič.

Prečo mama vždy ustúpi? Prečo nenástojí, aby sa jej dcéra učila hudbe?

Alexandra nevyjadruje, len cíti niečo divného, čo sa jej zmocňuje, čo nevie pomenovať a čo je nie nič iného, ako nesmierna zronenosť.

Medzi jej neurovnanými myšlienkami je hrozné poznanie: opovrhla Fernandou. A či ona vie viac ako Fernanda? Či nevie, ako ona, pichnúť výkričníky na nepravé miesto?

Teraz viete, o čom ste nikdy neuvažovali: že ste rodená slečna. Či byť slečnou znamená vedieť správne čítať a písať?

Pokúsiť sa o hrdinské úsilie poslúchať matku, dať sa do práce, to je naozaj nie možné. Po prvé, ten vždy rovnaký hlas, tie vety sto ráz opakované vás len rozdráždia. Po

druhé, dobre viete, že vrstvy a vrstvy lenivosti a neporiadku vkladajú sa medzi vás a učenie.

Potrebovali by ste novú autoritu, niekoho neznámeho, čo by sa zjavil a vyrovnal vás, ako mladý konár na ovocnom kordone. Ale taký niekto nejestvuje...

„Nebudem na to myslieť...“ rozhodla sa zbabele.

Ale odteraz bude zamračená a bude bolestne nedôverovať sebe a svojmu detskému priateľstvu s dedinskými ľuďmi.

Vošla do kuchyne, takej, ako každý deň. Netušila, že ona už nebola tá istá, že krídla jej detstva sú zranené, jej neviditeľné krídla malého Víťazstva.

Mama šila. Otec sa prehrabával v ohni, hoci bolo teplo. Boli pokojní, utiahnutí do svojho vnútra, otec snivý, matka odvážna. A ich mlčanie bolo plné toho, čo si nepotrebovali hovoriť: lásky, dôvery, dlhého zvyku byť jeden vedľa druhého.

„Tak... ty si už tu?“ povedala pani Horpová, zodvihnúc hlavu.

Malú zamrzela matkina veta. A predsa ešte nebadala okolo seba priepasť ľahostajnosti, ktorú vyhľadala vlastnými rukami.

„Priskoro sa vraciam?“ opýtala sa trpko.

„Ale nie, moja malička,“ vykrikol Bruno.

Tajnostne sa poďíval na svoju ženu. Práve skryla šitie. Alexandra ho nespozorovala. Mala len pocit, že im prekáža.

Tu Bruno, dívajúc sa stále na svoju ženu, mrmlal:

„Povieme jej to hneď?“

A nečakajúc na odpoveď:

„Pod' sem, dcéra moja! Tak, pozri dobre na mňa. Ty nevieš . . . musím ti oznámiť veľkú novinu.“

Dojaté dievča sa striaslo. Otcove slová tu nadväzovaly na to, čo sa jej krútilo v hlave!

„Čo je, otecko?“

„Tak teda . . . o niekoľko mesiacov, áno, koncom januára, budeme mať v dome kohosi nového.“

Sledujúc stále svoje nejasné myšlienky, temer vykrikla:

„Kohosi nového?“

„Áno, moja drahá,“ doložil nežne Bruno Horp.

Ešte raz pozrel na ženu, usmial sa svojím roztomilým úsmevom a povedal trochu zara- zene:

„Bude to braček . . . alebo sestrička.“

Dieťa vyskočilo a obrátilo sa k matke.

Uvidelo v jej rukách šitie, predtým ukryté.
To nebola nejaká otcova obnosená vesta,
ani roztrhané šaty Alexandrine. Bol to čep-
ček, celý biely a veľmi jemnučký.

IX.

Alexandra odtrhla ružu pri stene domu. Na dobrom mieste rozkvitla prvej ako ostatné, ktoré čakaly na koniec mája.

Slečna Horpová po poslednom rozhovore s Karolom nechodila už na majer po návrate zo školy. Teraz si nemohla nájsť miesta.

Ušla s ružou do záhrady a kráčala záplavou zlatých púčkov, premiešaných prvými králikmi, poslami júna. Aby lepšie cítila vôňu, vnorila nozdry hlboko do klenutých lístkov a kráčala voslep s očami skoro zavretými. Okolo seba rozoznávala len pohyblivé veľké škvrny zelene a svetla. Jej sa zdalo, že celá záhrada, celý svet stal sa ružou a že sviežu vôňu, ktorou sa opájala, nevydychoval kvietok, ale celý šírý svet.

Kráčala dlho, zaujatá tým pocitom, a spamätala sa len pri mrežiach, a razom vracajúc sa do predošlých myšlienok, odtrhla ružu od labužníckeho nosa a pomyslela si:

„Najprv, keď to hnusné dieťa bude v koľíske, zakaždým ho uštipnem, keď ma nebudú vidieť.“

Veselý skok hodil ju doprostred záhrady:

„Kiki, ako sa budeme hrať?“

Počúvala napäto. Od dnes rána bolo počuť svrčky. Nemožno povedať, že by húdly, ani že by kričaly. Počuť ich. Je to drobný, rýchly, suchý, vytrvalý, mnohonásobný zvuk, individuálny a pritom kolektívny, ako keby vyjadroval dušu trávnych stebiel, keď sa menia na seno.

Aby ho nelákal majer, dievča sa razom rozhodlo:

„K búde, Kiki! K búde! Pôjdeme s fretkou na králiky.“

Trojaká radosť zaplavila jej dušu: radosť, že bude poľovať, radosť, že urobí protiveň matke, radosť, že znepokojí Karola, ktorý ju takto neuvidí celý deň, ako ju nevidel v predchádzajúce dni.

Keď ráno sedela vedľa nej vo vozíku na prednom sedadle, spýtala sa pani Lebiglová:

„Čo vám kto urobil, že nás neprídete pozrieť? Ublízuje vám niekto u nás?“

Odpovedala polohlasne, lebo ju hatila matkina prítomnosť:

„Vôbec nie! Ale mám mnoho práce doma!“

A tu jej tajomstvo svieralo hrud', prvé, ktoré už nebolo celkom tajomstvom dieťaťa.

Keď otvorila dvere na búde, oba psi sa

šaleli, ako všetci psi pustení s reťaze, a Kiki za nimi, hoci on, čo býval vždy na slobode, nemal príčiny prejavovať také šťastie.

Slečna Horpová, pokojná a rozvážna, vládla nad svojimi troma zvieratami s jasným pocitom povýšenosti. Obklopená ich vírením, bežala po fretku do niekdajšieho kotreca pre králiky, položila ju klzkú a tichú do koženého vreca, vzala sieť, okovanú paličku a vážne sa pustila smerom k háju.

Háj bol nevelký. Ohraničovala ho okružná priekopa, ale za ňou hneď pokračovala hora, takže sa človek cítil ako vo veľkom lese.

Ani veľký milovník lesa, keď vojde do hory, nemôže necítiť, že je pri ňom čosi čarodejníckeho. Ako do nej vnikáte, nepreniknuteľná zeleň sa zavrie, ako by vás chcela zajať, ak nie zadusiť. Vlhké a hmatajúce najnižšie vetvy dotýkajú sa vás znepokojujúco ako tykadlá. Tento veľký buk, obrastený machom, rozvetvuje po zemi obrovskú a hákovitú nohu, obutú do zamatu, a vám sa marí, že začne chodiť. Zástup rastlín zdá sa ešte nebezpečnejším ako zástup ľudí, husté pne ako by vo svojej brutálnej sile sústredily všetky hrozby slepej prírody. Niet obzoru a niet neba. Človek sa tam krúti ako v nesmier-

nom liste, v zelenej hmote, ktorá páchne kompostom, šampiňónmi, plesňou miest, neprístupných slnku.

Je to to, čo ľudia volajú „posvätnou hrôzou lesa“?

Malá Horpová čupela neďaleko od diery, kým psi sledili, a bola priveľmi zaujatá nádejou, že ich uvidí vyplašiť niečo, aby sa mohla zastaviť pri podobných dojmach. Ale keby bola vo veku rozoberania citov, bola by ju upozornila istá triaška, ktorá ju neopúšťala nikdy, keď takto poľovala, že v skutočnosti sa to jej ľudský pud bál v smaragdovej temnote, že ju *niečo* tiesnilo, to *niečo*, čo nepoznáme a čo nerado vidí našu vtieravú prítomnosť medzi tajomstvami lesa.

Jeden zo psov sa ozval. Bolo to krátke zahavkanie psa, ktorý je na stope. Druhý pes a Kiki ho nasledovali. Alexandra ich videla zo svojho miesta. Šli so sklonenými ňufákmi, s hlavou, ktorú lepšie spojil so zemou čuch než viditeľné reťaze. Zmizli za zákrutou a ich hlasy sa vzdialily. Alexandra ostala sama nehybná pod hustými konármi. Vietor prebehol borovicami, mohutný hukot mora, potom zas zavládlo ticho, ticho plné drobného praskotu alebo náhle prerušené výkrikom vtáka.

„Stratili ho...“ pomyslelo si dieťa s nevoľou.

Obrátila hlavu, lebo začula pohyb v listí. Akiste sa zjaví nejaká zver, bude to starý, hodný zajac, súdiac podľa zvuku. Zadržala dych, celá napätá od zvedavosti.

„Tak teda vy ste tu...?“ povedal Karol, ktorý sa vynoril. „Čakal som to. Toho dôkazom je, že som vás našiel bez veľkého trápenia.“

„Ako? To si ty?“ vykrikla, celkom zblednutá z viacej príčin.

A pretože prevládal hnev, doložila.

„Somár! Kazíš mi postriežku!“

„Pozrimeže...!“ začal pomaly. „Ktorýsi večer som sa vám nepáčil, dobre viem. Ale mne je ľúto, keď vidím, že sa hneváte. Už nechodíte na majer, a to tak nemôže byť. Nechajme všetko tak. Nemáte sa prečo trápiť. Môžeme sa pomeriť, ak chcete. Dajte sa mi bozkať.“

Blížil sa k nej pri reči. Zahnaná ku kopčeku, kde boly brlohy, chcela sa hodiť nazad a skoro spadla, čo chlapca rozosmialo.

Natiahol ruku, schytil ju za plece, aby ju zachytil a možno aj bozkal, lebo pritom priblížil pery k jej lícu.

Zo zlosti nad tým, že sa potkla, z pohor-

šenia nad odvážnym pohybom a aj z akéhosi nejasného strachu vznikol jediný pohyb. A malá Horpová svalnatou rukou udrela Karola rovno do tváre s takou silou, že teraz zas on sa potočil.

Tu sa jej nesmierne uľahčilo. Také zaucho a tak dobre použité ju razom zbavilo všetkého, čo bolo v nej nepochopiteľného od istého času. Ale mladík osinel. Belasé oči sa mu menily do čierna, pery, slabo ochmýrené, sa skrivilily, ukázaly pokazené zuby. Nedalo sa určite uhádnuť, či to bola zúrivosť urazeného nápadníka a či zlosť chlapca, ktorého bilo dievča.

„Beštia!“ vykrikol. „Uvidíte, či to tak bude.“

Stáli proti sebe vystretí ako kohúty, dívali sa jeden druhému rovno do očí.

„Tak ti treba!“ chytala malá dych. „A už sa nikdy nebudem s tebou hrať!“

Neodpovedal slovami. Mrmlal ako zviera. Videla ho, ako dvíha päst', a tu ona vopred, unášaná pocitom obrany, nervózna, udatná, udrela ho znova do tváre. Odpovedal dvoma zauchami, ktoré mu vrátila. A tak diví a nemí, zápasili chvíľu v tejto húštine, kde sa už zmráľalo a kde ich nik nemohol nájsť.

Bitku dokončil návrat psov. Kiki prvý sa hodil Karolovi na nohu a trhal mu spodok

nohavíc. Druhí dvaja sa blížili bez brechania a podozrivo. Chlapec odstúpil na niekoľko krokov.

Rozstrapatení a spotení obaja protivníci dívali sa jeden na druhého, horúčkovite si naprávali šaty.

Čo sa im stalo? Aká šialenosť ich pochytila, aká strašná sila hodila ich proti sebe?

Dievča, keď bolo teraz obklopené troma obrancami, malo chuť pokladať ho za zbabelca, lebo sa ich bál. Ale jednako sa neopovážilo, lebo nemalo už sily. Nevyhnutná ženská reakcia, slzy, perlily sa jej na mihalniciach po takej zúrivej scéne. Z pýchy ich potlačila, zapískala na psov a chytro odchádzala. Hodne detská veta jej dráždila roztrasené pery: „Idem to povedať otcovi!“ Ale nepovedala ani to.

Ale nenávistný, potuteľný Karol, keď už bola hodne ďaleko, zaškrečal:

„Dobre...! Ak vás po tieto dni prichytia pri pytličení, budete vedieť, odkiaľ vietor fúka. A ja to nepoviem hájnikovi. Hájnik je len podriadený. Pôjdem vyššie... A to sa bude ľudom páčiť, uvidíte!“

Pohrdlive a tak, aby to videl, pokrčila plecami a bez odpovede stratila sa v podraste i so psami, hľadajúc chodník k domu.

Bála sa, že niekoho stretne. Šialene náhlivo dala psov do búdy a fretku do kotreca. Všetky pohyby mala trhané a prsia stisnuté do zadusenía. Mlčky sa náhlila do svojej izby, hrozila sa, že sa zjaví matka alebo otec. Ako by im vysvetlila líca červené od zaúch, doškriabané zápästia, rozstrapatené vlasy, roztrhanú blúzu a tie slzy, ktoré jej tiekli aj pri všetkom úsilí?

Keď zavrela dvere, hodila sa na posteľ a začala konečne plakať. Nie preto, že ju udreli, lebo dobre vedela, že dala viac úderov, ako dostala. Ostatne, ona začala. Biť sa, čo i tak tuho, to je nič. Potom sa možno smieriť a z ľudí sú najlepší priatelia. Ju bolelo, že videla výrazy toho Karola, ku ktorému mala až dosiaľ toľko detskej lásky. Opytovala sa v duchu, ktorý z tých výrazov bude pre ňu v blízkej budúcnosti najtrápnejší. Ten, keď ju chcel bozkať, či keď zdvihol päšť, či keď sa jej vyhráždil, že ju zapredá na vysokom mieste?

Celá hrôza sedliackej pomsty blúdila teraz okolo nej. Mala nepriateľa. Udanie pri úradoch, zmiznutá fretka, otrávení psi, všetko mohla teraz čakať. To všetko videla jasne v tvári svojho kamaráta z detstva, na chvíľku zohyzenej. Mohol ju teraz len nenávidieť, lebo ho ponížila. Okrem mrzutosti z nízkej roztržky

bude sa musieť ešte väčšmi skrývať pri svojej obľúbenej zábave. Už nebude útekov na svite, ani postriežky s fretkou na konci dňa. Čo jej teda ostáva, keď majer je pre ňu nebezpečný? A ten hrozný prípad sa stane práve vtedy, keď sa dozvedela tú zlú novinku od otca. Dieťa, čo sa narodí v januári, čo ono bude robiť v dome? Och, aký bol život od istého času smutný! Och! Ako sa cítila osamotená so všetkými svojimi starosťami! Och! Ako tá nezávislosť, ktorú si stvorila, nechávala ju opustenú s jej ťažkým srdcom!

Zodvihla sa na jedno koleno, a skloniac hlavu prichyteného dievčatka, pomyslela si: „Jednako, keby som to povedala otcovi! Karol by videl, čo by sa stalo!“ Potom si myslela: „Čo, keby som to povedala pani Lebiglovej?“ Ale dobre vedela, že nič takého neurobí. Dospelí sú takí hlúpi! Nemôžu pochopiť detské veci.

Tu sa zas rozplakala; cítila, že nič iného nemôže urobiť.

Pes Kiki vyskočil na posteľ. On chápal, ako mohol chápať svojim psím srdcom. Je veľký zázrak, že psi rozumejú smyslu slz, oni, ktorí sú z plemena, čo neplače. Začal lízať líca svojej malej veliteľky, ako psi vždy v podobných prípadoch robia, a priduseno skučal.

„Kiki! Môj! Kiki!“

Trasúc sa, tisla ho k sebe s dvojnásobným žiaľom.

„Mám len teba, Kiki! Mám len teba...!“

Dvanásť rokov... Opakovala po veľmi mnohých ľuďoch tieto slová, ktoré nakoniec skoro všetci vravíme svojmu psovi, slová, ktoré značia, že nám ľudia ublížili...

Keď prišla noc, vykefovaná, učesaná, s dobre umytými očami, tvárila sa, ako keby sa vracala zvonku, a vošla do kuchyne so spokojnejším výrazom ako obyčajne.

„Ideš z majera?“ opýtala sa pani Horpová.

Odpovedala veľmi nezdvorile nejasným zahundraním, ktoré mohlo znamenať „áno“. Potom začala prikrývať, shovárajúc sa so psom.

Pri jedle rodičia nespozorovali nič. Bruno Horp, ešte mlčanlivejší ako predtým, ostal pohrúžený do snov, s času na čas vyrušovaný nepotrebnými poznámkami ženinými. Keď vstali od stola, sochár si sadol do svojho kresla a napchal si fajku. Mama šla ďalej, miesto, aby si sadla ku klavíru. Alexandra sa niekoľko minút motala hore-dolu, až naraz si sadla pred svoje sošity a knihy. Otvorila aritmetiku.

Konečne možno, že práca je rozptýlením, keď v živote všetko ide zle?

O chvíľku pani Horpová, ktorá ju pozorovala ponad obšívajú bielizeň, opýtala sa najostrejším hlasom, upodozrievavo a už vopred ironicky:

„Učíš sa úlohy?“

A dievča odhodilo prepiatym pohybom knihu a odpovedalo:

„Nie. Obrázky som pozerala.“

X.

Jednako spala celú noc. Ešte nebola vo veku, keď morálne údery prenikajú až do kostí ako choroby. Ráno jej prišlo na um čosi, čo ju dosť nadchlo, aby zmizly všetky mraky, čosi, čo sa malo stať len v noci.

V očakávaní bola temer šťastná, že ide do školy, šlo len o to, ako zabiť čas.

Keď boly štyri hodiny, vracala sa pomaly, ako len mohla, starými vychodenými cestami. Ale neskákala s nohy na nohu, ani nesbierala kvety. A jednako bolo pekne pod zeleňou, čoraz hustejšou, ktorá sa náhlila k letu. Alexandra kráčala plachtami tône, stúpala na kolieska slnečného svetla. Na lúkach, nechanych na seno, vysoká tráva až zakrývala kolená. Niektoré boly zaplavené tolkými králikmi, že si človek spomenul na nočnú oblohu, posiatu miliardami hviezd. A v údolí oneskorená jabloň pri závane vetríka rozprestierala sa v tieni ako bledá kométa. Kukučka sa už skoro neozývala.

Ráno vo vozíku sverila mama nájomníčke veľkú novinu. Ona jej odpovedala s blahože-

lajúcim úsmevom: „Poškrabček, ako sa vraví. To bývajú zavše najkrajšie deti.“

A aj pani Horpová večer predtým hodne nahlas povedala: „Toto nevychováam tak ako Alexandru, nie. Za dvanásť rokov mám skúsenosti. Teraz to bude moje dieťa!“

Celou cestou domov myslela malička na tieto veci. Oko za oko, mama sa teraz konečne pomstila za všetky znášané bezočivosti. Bola vojna.

„A ja dbám, ja som otcovo dieťa...!“ povedala si žiarlivá žabka.

A pri tejto myšlienke zrýchľuje zrazu krok. Mama dnes ostala v meste. Otec v ateliéri sám pracuje na pomníku.

„Dobrý deň, otecko. Prišla som k tebe olovrantovať.“

„Dobrý deň, dcéra moja! Veľká pocta pre mňa. Tvoje návštevy sú čoraz zriedkavejšie.“

Hudba jeho srdečného hlasu moduluje na podklade smiechu. Vysoký a štíhly, v širokom plášti, s kučeravými a šedivejúcimi vlasmi, ktoré sú strapatejšie ako obyčajne, pohybmi nádenníka teše kameň a jeho pekné, túžobné oči myslia na inú vec.

V kúte dobrý odliatok Sediaceho Víťazstva onedlho zapadne prachom. Keď je Bruno Horp sám, musí sa s ním shovárať. Dielo bez

zajtrajška, jediné dielo, s ktorým bude v živote spokojný, trpko mu vyčíta, že jeho umenie je stratené.

„A načo?“ odpovedá. „Som pristarý a nie dosť bohatý, aby som sa mohol stať známym. Paríž je ďaleko. Tu nik nepríde za mnou, ani domáci ani z cudzích. Ráz, keď už budem veľmi dávno mŕtvy, niekto na licitácii alebo u starožitníka nájde starú sadru, časom celkom otmavenú. „Pozrimeže, pozrimeže! Čože je to? Toto je veľmi pekné! Od koho je to?“ Kupec povie: „To nik nevie. To sa už päťdesiat rokov váľa po skladoch...“ A neskôr to lacno kúpi niektoré vidiecke múzeum... A ešte neskôr, možno, že o veľmi, veľmi mnoho rokov napíšu do Baedekra z tých čias: „Nezabudnite si ísť pozrieť do múzea Sediace Víťazstvo, majstrovské dielo neznámeho majstra dvadsiateho storočia.“ Lebo to je mojou jedinou pomstou životu: nepodpísal som sa.“

„Povedz, otecko, otvorenie poľovačky ie prvého septembra, však?“

„To závisí od okolností, moja maličká. Určí sa len po žatvách.“

„Och, otecko, keby to už bolo! Ako by sme sa obaja zabávali!“

„Ty zázrak krátky, mne sa zdá, že neča-

káš na otvorenie! Keby tak Kiki mohol rozprávať — čo, Kiki?"

„Och, otecko, vieš dobre, že som dávno nič nedoniesla. A potom, keď ešte nemám šesťnásť rokov, či je poľovanie otvorené alebo nie, nemám právo poľovať. Či tak, či tak musím sa zariadiť.“

„A keď ťa hájnik pekne-krásne pristihne?"

„Otecko, dáš mu peniaze. Nepovie nič. Konečne, veľmi dobre musí vedieť, že zavše strieľam... a aj, že chytám králiky s fretkou.“

„Či ju vidíte...! Celkom obyčajná korupcia!"

„Otecko, ved' mu dávaš prepitné každý rok.“

Zmizla z ateliéru len chvíľu pred návratom matky. Von pokračoval západ slnka. Drozdy spievaly až po posledný zvyšok svetla. Dievča s mysl'ou, plnou protichodných vecí, hralo sa nervózne so psom, tam, kde bol kedysi pestovaný trávnik. Neprišlo neskoro prikryť na stôl. Netrpezlivo čakalo noc.

Ide kolmá mátoha, za ňou druhá menšia, vodorovná: to Alexandra kráča v mesačnom svite, sprevádzaná psom Kikim.

Dva pohyblivé tiene slabo sa črtajú na

chodníku do hustej hory. Všetko, čo človek vídava pri dennom svetle, zmenilo sa pri mesiaci, ktorý je slnkom strašidiel. Močiar má iné rozmery, pašienky sú bez hraníc a všetky možné príznaky stoja pri zákrutách v strašidelnej nehybnosti. Príroda skamenela ako zakliata. Nič sa nepohne, nepočuť zvuku.

Alexandra nemôže nezdržiavať dych. A keď sa shovára so psom, nuž celkom potichu. Pes cíti ako ona, koľko hrôzy je v zmenenom kraji. Ide jej tesne za päťami, hľadajúc ochranu. Lebo my si myslíme, že psi nás strážia, ale oni si to isté myslia o nás.

Vo chvíli, keď má vojsť do hája, maličká váha. Pred chvíľou, keď si pripravovala oká vo svojej izbe, bola udatnejšia. Či vedela, že noc jej pripraví také prekvapenia?

„Čohože by som sa bála?“

Ale práve vtedy, keď nevieme, čoho sa bojíme, začína nám krv mrznúť.

„Tak pod', Kiki!“ šepká.

Na čistinkách, ktoré pozná ako izby rodinného bytu, niet už pohyblivých tóní. Je len čierna noc a belasé svetlo. Prechody zmizly. Medzi konármi žiari záplava jasu a hádže odblesky na dno najhlbších jaskýň temna. Jeden diamant celkom sám jagá sa v nesmiernych temnotách. Okrúhly opál núka sa vo výške

prstov, klenot, ktorý by bolo možno odtrhnúť ako ovocie.

Alexandra ustavične napreduje a rukou čoraz trasľavejšou skúma mosadzné dróty, presviedča sa, že slučka je dobrá. Keby poslúchla pud, vrátila by sa behom domov, stískajúc zuby, aby nekričala, lebo so všetkých strán ju obkľučuje posvätná hrôza lesov tisíc ráz väčšmi ako vo dne, a ona až do posledných vláken svojej bytosti cíti, že je nie na svojom mieste. „Odíd'...!“ hovorí veľký buk-príšera, obutá do plyšu. „Odíd'...!“ vraví jaskynný puch, ktorý panuje všade. Ale malička je odvážlivá a ide ďalej svojou cestou. Strach rastie každým krokom. Dom je vždy ďalej od nej. Keby volala o pomoc, nik by ju nepočul. Prečo by volala o pomoc? Napríklad, keby sa tak od tohto stromu oddelil nejaký duch a blížil sa. Och! Bože môj, keby ho tak zazrela? Možno, že ju niekto sleduje . . .

Tu je miesto, kde sú najkrajšie brlohy. Zastane. „Pod'me ta!“ Zimomriavky jej behajú po chrbte a ona učupená začína svoju pytliacku prácu, svoju pekelnú škrtiacu prácu, prácu nemej vraždy, neviditeľné oká, do ktorých sa chytia nevinné králiky, pekné králiky zemistej farby, ktoré majú spodok chvosta biely, veselé

kráľičky, ktoré v tejto chvíli tancujú niekde na čistine víl, obkľúčené poéziou.

Svedomitá, plní svoju úlohu až do konca. Pohybuje sa ako na dne akvária.

„Hotové!“ povedala si so vzdychom. „Kiki, vráťme sa!“ Drobný pot vystúpil jej na sluchy. Chcela by sa vidieť šibnutím prútika prenosená do svojej izby. Teraz, keď už poznala strašidelnosť noci, bála sa cesty späť cez čarodejný kraj, ktorým prešla.

„A keď som ja chcela prísť po kráľiky zajtra o tomto čase . . .“ myslela si.

Umienila si, že nájde iný spôsob, ako uniknúť Karolovmu stráženiu. Ostatne, Karolovo stráženie a celý ten prípad s Karolom a ostatné jej denné trápenia, čím boly všetky úzkosti bieleho dňa vedľa tohto desu, vedľa nadprirodzených čár?

Dala sa na cestu. Zdalo sa jej, že už nikdy nebude vo svojej postieľke, že nástrahy mesačného svitu ju cestou zastavia, uväznia ju navždy, lebo opovážlivo a nerozvážne poškvrníla zakázané kráľovstvo.

Sledovaná duchmi, neopovážiac sa obrátiť hlavu, vyšla konečne z hája. Vzala Kikiho do náručia, aby cítila jeho bratské teplo. Neposedne sa vrtel a lízal jej líca. On sa už nebál. Aký bol šťastný!

Okolie močiara bolo hádam ešte navštevovanejšie ako lesy. Napravo i naľavo oslňovali biele lúky. Malá tuláčka, snažiac sa nebežať, kráčala meravým krokom námesačnice. Keď prešla cez ohradu pašienky, keď zazrela z diaľky dom, záplava lásky zodvihla sa jej v srdci. I matku mala rada, ba i malého brata, ktorý mal prísť. Chcelo sa jej plakať od šťastia.

Od strachu neobyčajne šikovne a chytro vliezla cez oblok. Keď už bol oblok zavretý, sviečka zapálená, pozrela smelá zbabelkyňa okolo seba, vzdychla si hlboko ako nikdy v živote a teraz, v bezpečnosti, prišla na ňu chvastavosť. Obrátila sa k psovi, ako keby ju on mohol pochopiť, a dožičila si pred ľahnutím tej radosti, že teraz už hodne hlasno a s ľahostajným prízvukom niekoho, kto práve vykonal celkom prirodzenú vec, povedala:

„Tak čo, Kiki...? Vykonali sme dobrú prácu, čo?“

XI.

Nočný strach zmizne hneď, ako nastane deň, a nemá väčšej ceny než sen, ktorý sa človeku sníval.

Alexandra, keď otvorila oči a rozpomenula sa, dostala chuť zasmiať sa svojim nočným mukám. A pretože už bolo neskoro a netrpezlivá matka ju volala pod oblokom, dupkala nohou od zlosti. Nepriateľstvo sa teda začalo znova a už nebolo reči o zbožňovaní všetkých.

Kým ju mať hrešila, strkajúc ju do vozíka, ona neprestávala ironicky myslieť na svoju výpravu. „Len si vrav! Ja som si položila oká. Keby si to vedela, kričala by si pre inšie.“

Matka sedela na zadnom sedisku, ako obyčajne.

„Povedzte mi, slečinka Alexandra,“ ozvala sa polohlasne nájomníčka, „nemohli by ste onedlho prísť na majer? Mám vám čosi povedať medzi štyrmi očami, a to nemôže byť teraz, lebo tu vám nemôžem do vôle kapitolu čítať.“

„Dobre,“ povedala malička.

Cítila, že bledne. Nájomníčka bola vážna.

Šlo o aká z tejto noci? Nieкто ju videl . . . ?
Prirodzene, že Karol. Aká hrôza! Och, aká
hrôza mať nepriateľa! Či teraz celý jej život
bude hatený nenávisťou bývalého kamaráta?

V škole sa pohrúžila do sošitov, aby oklamala svoj šklbavý nepokoj. Učiteľka bola od istého času zadivená zmenou v správaní zlej žiačky. Ani šialenstva, ani prekárania, ani vrtenia. Prichádzal čas, keď lekcie byly naučené a úlohy urobené. Alexandra sa vrátila o štvrtej s dobrou známkom v kapse.

„Keď ste teda prišli, slečinka Alexandra, môžeme sa pustiť do hľadania koreňov vecí.“

„Čo chcete povedať, pani Lebiglová?“

Hoci jej pohnutie trochu sťahovalo hrdlo, dievča jednak bolo šťastné, že zasa sedí v tejto sviežej kuchynke, že zasa vidí veľký kozub, zadymený storočiami, stôl a lavice z bieleho dreva, sčervavený kredenc, fanaticky vyleštenú meď, ktorá sa v pološere leskla ako oheň. Okolko lepšie ako doma cítila sa pod touto starou slamenou strechou! Všetko, čo je zdravé, prosté, úctyhodné v živote na majeroch, náruživo si obľúbila, ani sa neusilovala vedieť, prečo. Jej duša stále sa k nim pripínala, ako mladý buk, ktorý každým dňom hlbšie vpúšťa korene do pôdy, kde ho zasadili.

„Chcete skryť tajnosť!“ pokračovala nájomníčka. „Ale vy dobre viete, že po tieto dni medzi vami a nami čosi prasklo.“

Stála vedľa stola a naklonila sa, aby mohla pozrieť dievčaťu do očí.

„Moja drahá slečinka, mne sa môžete zdôveriť. Ja som už v rokoch a rozumiem životu. Nevyviedol niečo Karol?“

„Och, nie,“ povedalo dievča.

Ale jej tvár vravela opak. Bola prekvapená dôvtipom tej druhej, lebo Karol sa iste nepochválil svojou nehodou.

Kmotra si položila prst na nos.

„Vy ste nie úprimné, dievčatko moje! Skrývate čosi! To preto, lebo Karol je môj chlapec. Nemyslíte si, že ja, jeho matka, nevidím všetko dobre. Prichádza do bujných rokov, ale nie že by mal zlé srdce. Od toho je ďaleko. Ale vy, čo sa vás týka, ste zrelšia ako vtedy, keď ste prišli z Paríža. A ja, i keď si vás vážim, vravím vám: na svoje terajšie roky ste ku každému priveľmi milá. Čo sa stalo medzi Karolom a vami (som veľmi zvedavá), že vy, čo sa vás týka, opovrhujete majerom, a on, čo sa jeho týka, robí nevlúdnu tvár, že ho počuť kliat' na deň cesty ďaleko a že neroztvorí zobák, keď je medzi nami ostatnými?“

„Pani Lebiglová . . .“ začalo dievča.

Potom zamlklo.

Bystrá Normand'anka videla, že je na dobrej stope. Ale bola ľstivá, neukázala to a pokračovala:

„Chápete, ja vám to tu vravím, ale možno, som si to len tak namyslela. Rozumie sa, ak necítite k nám priateľstvo, ako kedysi, ste paňou svojich činov.“

Alexandra si mädlila obrubu šiat, potom mechanicky hladila Kikiho hlavu. Nemohla sa vyspovedať z celej veci s Karolom, odvtedy, ako ju pýtal o ruku, až po bitku a hrozby, ktoré za ňou nasledovali. Karol, ktorého by veľmi zbila mať alebo možno aj otec, bol by jej ešte väčším nepriateľom, a teraz nie bez príčiny, lebo čo sa stalo medzi deťmi, nemá sa vyzradiť dospelým. Ale, jednako, hádam sa jej v tejto chvíli naskytovala príležitosť skončiť stav, so dňa na deň trápnejší, ktorý bol pre ňu veľmi žalostný.

„Teda tak, pani Lebiglová . . .“ vynašla sa naraz. „Karol a ja sme sa vadili v ten večer, keď sme viedli jalovicu na pašu, a od tých čias sa hneváme. To je všetko.“

„Ach! Ach . . .! Dobre som to tušila, slečinka Alexandra! Isté je, že on vás je nie hoden! Vravím vám, že si nevážite dosť vysoko

svoj stav. A k tomu ešte, keď je Karol taký na neznesenie od istého času a . . ."

„Nie, nie, pani Lebiglová! I ja som bola na príčine, naozaj. Ak ho budete hrešiť," doložila živo, „bude ma mrziť, že som vám to povedala. Sľúbte mi, že ho nebudete hrešiť."

„Sľubujem, slečinka Alexandra, keď to vy chcete. Ale teraz hneď a zaraz mu niečo poviem, a uvidíte, akú tvár bude strúhať!"

Vykrikla s prahu dverí:

„Karol . . .! Karol . . .! Pod' sem chytro!"

Alexandra, ktorá vstala s bielymi perami, videla ho prichádzať zo stajní. Neponáhľal sa. Iste bol znepokojený, ako ona, a pripravený na drámu.

Pani Lebiglová počkala, kým sa priblížil. Ostal stáť so skloneným čelom, nepovedal ani „dobrý deň".

„Zdalo by sa," ozvala sa nájomníčka, „že sa niečo prihodilo medzi tebou a slečinkou Alexandrou. Sverila sa mi, že ktorýsi deň večer vznikla škriepka okolo jalovice, ale ona ťa neobviňuje. Naopak. Je veľmi dobrotivá. Podľa toho zlého, čo v tebe sedí, by som si myslela . . . Ale nechcem o tom mnoho vedieť. Teraz je čas, aby sa všetko skončilo. Pomeríte sa a budete zas priatelia. A nedívaj sa na mňa

ako Ďuro-trufo. Vieš dobre, že nechcem, aby mi odporovali, keď hovorím.“

Karol chápal z matkiných slov, že Alexandra jej nerozprávala celkom nič. Pozrel na ňu obľahčene. A tu si obaja nemohli zabrániť, aby sa nezasmiali, a to dosť nemotorne. A možno, aby skončilo rozpaky, dievča náhlym pohybom hodilo sa mu okolo hrdla a bozkalo ho na obe líca.

Pre jeden žiadaný bozk sa pobili ako zvieratá, a teraz ho táto namyslená bozkala dva razy. Ale bozkala ho pred matkou, za bieleho dňa, a bolo to také spontánne a malo to taký prízvuk, že všetko zlo bolo naraz napravené.

Chlapec od úžasu očervenal až po vlasy.

„Ale veď, Alexandra, veď . . .“ opakoval, čo sa nemohol zmôcť na niečo iného.

Ale pod toľkou zdanlivou ženskou nelogickosťou mohol dokonale pochopiť, že dva bozky smierenia mu povedaly lepšie ako údery a pichľavé slová, že sa navždy musí zriecť myšlienky na manželstvo, a uvedomily ho raz navždy, že nikdy viac, pod nijakou zámienkou jeho malá spoločnica neostane s ním sama.

„A teraz,“ myslela si žiačka, keď sa vracala domov, „čo budem robiť s okami?“

Úzkosť prešla. Karol už nebude na ňu strieh-

nuť, nebude jej chcieť ublížiť. Teraz vedel, že ho nezapredala, že je oddanou kamarátkou, a nepochybovala, že sa podľa toho zachová.

Ako jej bolo ľahko na srdci! Spozorovala to, keď celkom prirodzene poskakovala s nohy na nohu. A predsa niečo smutného ostalo v nej po tejto krutej lekcií. Stratila niečo z detskej bezstarostnosti. Poznala, že sa nemožno bez trestu hrať s priveľkým chlapcom, naučila sa, že je ona dievča a že je to nie žart.

V padajúcom mrku blúdila chvíľu bez cieľa.

„To je hlúpe, keď si človek pokladie oká a potom ich nejde ani pozrieť.“

Dívala sa na ružové nebo večera, kukla do lesa, ktorý už bol čierny, rozpamätala sa so zachvením na svoju výpravu pri svite mesiaca a zbabele sa pustila smerom k domu.

I otec i matka tam boli, vždy v tej istej polohe.

„Ideš z majera?“ opýtala sa pani Horpová. Bola to stará, každovečerná fráza.

A tentoraz s prízvukom víťazstva, nepochopiteľným pre rodičov, odpovedala:

„Áno, mama.“

Po jedle, keď otvorila kapsu, našla tam známku. Skrytý úsmev sa jej tisol do kútikov.

„Prvá a posledná,“ pomyslela si, lebo jej ú-

myslom bolo, že po skončení búrky zasa obnoví v škole zábavný život.

Dlho krútila známku v prstoch. Matka šila a nevidela nič. Ukázať jej? „Nie, možno by z toho mala priveľkú radosť!“ A o chvíľku: „Naopak, to ju iste nazlostí!“ Pokrytecky tla sošity na stole, až sa známka skĺzla. Padla na robotu pracujúcej. Matka zodvihla hlavu a ironicky povedala:

„Kde si to vzala? Nemôžem veriť, že by si ju bola dostala!“

„Pravdaže nie!“ odpovedala Alexandra, oči plné čiernych bleskov. „Jedno dievča zo školy mi ju požičalo, aby som zblízka pozrela, aké je to.“

XII.

Veľký ruch panuje v dome. Je otvorenie poľovačky.

„Zajtra!“ myslí si Alexandra už od rána. Zajtra, ešte v prázdninách, vstane už na svite, odíde s otcom a s ostatnými cez sožaté roviny, kde sa strieľajú zajace a kuroptvy. A to bude prvé otvorenie v jej živote.

Už večer predtým sa začína sviatok.

Po obede otec a dcéra rozložia patróny na kuchynskom stole. Sú belasé, zelené, žlté, podľa kalibru olova. Smrtiace hračky, jediné, ktoré sa páčia nemilosrdnému dievčatku. Prvej, ako by ich roztriedilo, poťažkáva ich s rozkošou, ktorá ho núti usmievať sa.

Radosťou je i prezerať poľovnícke kapsy, čistiť pušky, a je i takáto zázračná zábava: pripraviť do koša zákusky pre poľovníkov, ktorí okolo deviatej-desiatej ráno budú hladní a budú ďaleko od domu. Tieto chleby — ktoré zajtra budú zaschnuté — táto nakrájaná šunka, tento syr, tieto fľašky jablčného vína — nebude na zemi báječnejšej hostiny.

Maličká oddaľuje spanie, ako len môže,

vie, že od radosti nebude môcť spať. Robí sa, ako keby nepočula matku, ktorá ju už chvíľu pýta, aby šla do svojej izby. Krúti sa okolo zázračného stola so žiariacimi očami, vzrušenou tvárou, a nozdry sa jej otvárajú ako otcovi v prudkých chvíľach.

Otec zasa raz opustil lenivú sochársku prácu a najmä kreslo v kúte pri ohni. Zabáva sa na detskom nadšení, ktoré ho posilňuje, hoci závistlivo vzdychá. Keby to nebolo kvôli dcére, nešiel by iste nikdy na poľovačku. Ale jej nákazlivé nadšenie ho strhuje.

Psíček pochopil, čo sa deje, robí toľko krokov ako jeho veliteľka a kýva chvostom na znak, že všetko schvaľuje.

Konečne treba ísť hore. Dievčatko v posteli nemôže mlčať.

„Vieš, môj Kiki...! Zajtra treba vstať zavčasu! Ale buď pokojný! Teraz nepôjdeš oblokom... A dúfam, že donesieme plné kapsy diviny!“

Bruno nemusí na ňu volať, aby ju zobudil. S tlčúcim srdcom sa práve doobliekala.

Prvý raz si natiahla gamaše zo žltého remeňa, ktoré dostala do daru od otca. A s akou pýchou to robila! Mať gamaše zo žltého remeňa, to dodáva všetkým krokom niečo hrdin-

ského. To vonia dlhými pochodmi na ťažkej pôde, únavou, neočakávanosťou, dobrodružstvom.

Brieždenie ledva sa dotklo okenných tabúl. Na zemi i na nebi bola ešte tma. Ale prvý vtáčik už spieval, drobný hlások v tichosti ešte nočnej, nesmiernej.

Alexandra sišla schodmi s hrmotom, nemysliac na spánok matkin. Pazúry ponáhľajúceho sa Kikiho sucho klepkaly po schodoch za ňou. Dolu šialene bozkala otca. Oblečený v kabáte z brnavého zamatu a v klobúku z mäkkej plsti, jemne sa na ňu usmial. Bol tu i šarvanec z dediny, ktorý mal niesť kôš s jedom.

Otec a dcéra živo raňajkovali, osvetlení sviečkou. Raňajky boly o tomto čase bez mlieka, bol len tvrdý chlieb a syr s pohárom jablčného vína. Alexandre drkotaly zuby od zimy, nedostatčného spánku a šťastia.

„Si pripravená, dcéra moja?“

„Áno, otecko...!“

„Tak poďme!“

Och! Prvý krok vonku, pri východe z tmavého domu, prvý hlt vdýchnutého povetria v tomto septembrovom voňavom svitaní!

Mladý Karol ich čakal pri búde, ako sa do-

hovorili. On mal na starosti psov, držať ich na svorke, kým bude treba.

Mlčky sa poklonil. Po niekoľkých slovách a pohyboch sa pohli ďalej.

Hneď za ohradou sa zjavili aj ostatní poľovníci. Boli štyria, sedliaci, jeden z nich bol Karolov otec.

„Pekný čas, pán Horp. Keď si tak človek pomysli, že včera sa lialo do nemožnosti!“

„Budeme mať zajace. Na poliach je všetko pokryté.“

(Pokryté znamená, že sú tam zajačie bobky.)

Alexandra:

„Och, videla som. Povedala som to otcovi.“

Onedlho boli na rovine, kde sa sožaté zbožie ježilo na strniskách a kde nesmierne nebo, na krajoch pridúšané oblakmi, rozsýpalo svit, smutný a vyblednutý, ktorému ešte chýbalo slnko.

„Karol, pust' psov...!“

Aj ostatní poľovníci to urobili, jeden svojho daxlíka, ten zasa vyžlu a tretí dvoch bastardných pinčov.

Všetci títo páni psi začali jeden na druhého zazeráť a vrčať v žiarlivosti. Ale onedlho ich smierila spoločná činnosť.

Roztrúsení po strmisku v istej vzdialenosti od seba, s nabitými a pripravenými puškami, poľovníci nečakali dlho. Rôznorodá svorka vracala sa z diaľky a skolila a oni sledovali beh zajaca a prenasledujúcich psov.

„Lebigle, na vás je rad!“

Priložil k lícu, namieril, strelil a netrafil. Psi, vzrušení výbuchom, brechali zúrivo, bežiac ďalej. Zajac sa blížil k Alexandre. Trnúca a ovládajúca sa sledovala jeho príchod koncom namierenej pušky. A keď plavá škvrna bola na dostrel, namierila na dlhé uši, stiahnuté od rýchlosti a strachu. Ozval sa výstrel. V ľahkom, rozptyľujúcom sa dyme zjavila sa vyžla a niesla s úctou mŕtveho zajaca, brániac ho proti ostatným a rozhodnutá, že ho nedá nikomu okrem svojho pána.

Vytiahli jej ho z papule. Alexandra, oslavovaná výkrikmi „bravo“, zodvihla veľké zviera pekným hrdým pohybom v slnku, ktoré práve v tej chvíľke roztrhlo oblaky a hmlu.

Psi a ľudia ju obklopili.

„To je pekný zajko!“

„A váži svojich osem funtov!“

„To je pekný začiatok, slečinka!“

„Karol, dones kapsu!“

Karol ešte nemal šesťnásť rokov a ešte nepoľoval, lebo jeho rodičia sa nesnažili pre-

pitnými zapchať ústa hájnikovi. Nosil teda kapsu alebo bol honcom, podľa okolností.

Alexandra chcela sama vopchať zajaca do zakrvavenej siete. Keď to bolo hotové, žltá a biela srst' trčala cez široké oká a jej sa to tak páčilo, že tľapkala rukami.

Bola hrdá na to, že ona zastrelila prvý kus pri otvorení. Jej krásne oči dívaly sa po všetkých, biele zuby sa jej leskly na slnku celkom novom a zápach pušného prachu dodával akejsi podnapilosti výrazu jej tváre, takej bledej medzi dvoma dlhými tmavými vrkočmi.

Otec ju tajne pozoroval. Už nemyslel na poľovačku. Rýchlym pohybom zahnal senie umelca, ktoré mu bolo nepríjemné.

„Podme, deti, pokračujme!“

A každý sa vrátil na svoje miesto, kým akýsi hlas kričal na psov: „Hľadaj...! Hľadaj...!“

Keď si sadali za jedlo, mali ešte druhé dva zajace a tri kuroptvy. Bolo pol jedenástej a teplo pekného septembrového dňa začínalo páliť rovinu. Poľovníci sa usalašili pod jablňou. Panovalo všeobecné vzrušenie. Vykladali aj o zlých výstreloch, aj o vydarených, a ako všetci poľovníci rozprávali si anekdoty, znásobujúc slovami cítenú rozkoš.

Jeden z dvoch neskôr zastrelených zajacov bol len ranený, chcel zmiznúť a stratíť sa v úzadí v húštinách. Alexandra ho dolapila, pričom zviera kričalo ženským hlasom, ako všetky zajace a králiky, ktoré sú naľakané alebo priveľmi trpia. A ona ho i dorazila úderom za uši, čo vedela lepšie urobiť ako ktokoľvek iný.

Teraz hrýzla chlieb a šunku, a jasala sviežim smiechom, ktorý nútil smiať sa aj ostatných. Psi s vystretými ušami a pohyblivými očami striehli na kúsky, ktoré im zavše hádzali.

Keď sa pani Horpová vrátila, bola už dávno noc. Učila i cez prázdniny. Našla dcéru a muža, ktorí ju čakali ako dve deti, on vysilený v kresle v kúte pri ohni, ona sa krútila ešte okolo srsti a peria, rozloženého po stole.

Rozprávali jej všetko s podrobnosťami, ktoré nepočúvala. Naklonená nad ich korisťou, počítala, ako dobrá gazdiná, ako bude možno najlepšie použiť túto divinu. „Mám chuť urobiť zajačiu paštétu... Kuroptvu zjeme s kapustou...“

Lebo poľovanie bolo už otvorené, zverina sa jej už zdala riadnou. Už sa nedívala na ňu neschvaľujúcim pohľadom, ktorý mala pre pytliactvo dcérino, ohmatávala stehná, oceňo-

vala váhu, odháňala Kikiho, ktorého zuby ešte vždy mali chuť na zachladnutú krv.

Alexandra sa dívala na jej prácu. Tento zajac je jej zajac. Tento zajac je z tých, ktoré ona zastrelila. Vo vnútri triumfovala. A kým očami sledovala pohyby svojej matky, ani jej na um neprišlo, ako sa táto malá osôbka hrbila a ako sa jej tvár bolestne krivila.

Tu sa Bruno zo svojho kresla konečne jemne opýtal:

„Mama Germaine, nie si priveľmi ustatá...? Zdá sa mi, že si veľmi bledá. Dnes ráno sme ťa svojím odchodom privčas zobudili. Sme vlastne sebci!“

A Alexandra ho hned prerušila:

„Otecko... zajtra ráno sa vrátíme do poľa, však? My...“

Teraz ju zasa prerušila matka:

„Zajtra ráno otec pracuje na pomníku. Nemá času nazvyš.“

„Och! To je priveľa!“ vykrikla maličká, dupkajúc nohami. „Veď sme sa dohovorili, že...“

Slzy jej vhrkly do očí a otec sa zľutoval nad žiaľom dieťaťa, ktorý prišiel po dni, plnom radosti.

„Na tie dva týždne prázdnin, čo ešte ostávajú...“ začal pomaly.

Ale teraz mala jeho žena slzy v očiach. Nervózna a na konci síl zrejme zdržiavala záchvat plaču.

„Odpusť mi, moja drahá...“ mrmlal zahambený, priťahujúc ju rukou.

Alexandra na kraji zúfalstva obrátila sa k ohňu a naprávala ho mocnými zlostnými údermi. Vyšľahly iskry. Oheň náhle zachvátil raždie, čo chvíľu predtým hodila na polená. A keď prišla Fernanda vykonať akési poverenie od tetky, prerušila malú drámu, o ktorej ani nevedela, vykriknuc svojím spevavým normanským hlasom:

„Ejha! To je už hej ohník! Mohlo by sa povedať: kráľovský oheň!“

XIII.

Z pomsty za otcovu zradu bola Alexandra hned' po návrate do školy taká pekelná, že sa učiteľka konečne požalovala krátkym listom.

„Neostáva iné, len jej nedovoliť poľovačku!“ povedala pani Horpová.

Ale vopred vedela, že nedosiahne tú ohromnú vec. Unavená svojím zamestnaním, od štyroch mesiacov ešte ustatejšia, bola so dňa na deň podráždenejšia. Jej suché poznámky a ustavičné hrozby vyostřily boj s dcérou až do krajnosti. Jednako, list účinkoval na dievča, ktoré trochu krotilo diabolstvo aspoň v škole, zo strachu, že jej vezmú pušku, ako jej matka niekoľko ráz cez deň oznamovala.

Nahnevaná na oboch rodičov, zariadila si veci tak, aby ich videla čím menej. Po návrate zo školy ostávaly jej ledva dve hodiny na poľovačku, potom prišla noc a ona sa radšej zriekla olovrantu, ako by sa preň zdržovala v kuchyni.

Ako sa krátily dni, tak sa krátilo jej najmilšie potešenie. Mala už len štvrtky a nedele.

Vtedy vstávala na svite a sama so psami behala po poliach Lebiglovcov alebo po otcových lesoch až do neskorých hodín, keď smutne volajú kuroptvy.

Zastrelenú divinu nenosila domov. Potmehúdsky ju dávala nájomníkom alebo niekomu druhému, alebo ju dala zožrať, lepšie rečeno, roztrhať psom. Lebo ozajstní poľovnícki psi divinu neradi.

Bruno sa dlho zabával na tejto detskej pomste. Ale jednako ho to unavilo. Koniec vzdom, ba i kus dobrej vôle v dome dosiahol sľubom, že každý štvrtok a nedeľu pôjde poľovať s dcérou.

„Bruno, ty ju kazíš! To je hanba!“

„Možno... Ale uznaj, že viem s ňou zaobchádzať lepšie ako ty, mama Germaine!“

Medzitým prišiel október s ohnivou paletou ozdobiť kraj. Červená, hrdzavá, žltá farba listov; zem vystlaná lístím, ktoré pod nohami šuští zábavne ako hodváb; noc, ktorá padne vprostred popoludnia; biely ranný mráz, čierne lejaky istých dní a husté blato na druhý deň; živé ploty, plné šarlátových a lilavých bobúľ; majere medzi pašienkami, ktoré ako by plesnively; teplé látky, do ktorých sa treba zahaliť až po hrdlo; vysoké topánky,

ktoré si treba obuť: tieto premeny rozličného druhu oznamujú, „že sme na zlej strane“, ako sediaci vravia, a že skoro príde koniec všetkého: zima.

V novembri si ľudia na majeri líhajú skoro so západom slnka. Napráva im to sily a usporí na svetle.

Alexandra trávila dlhé hodiny bez práce v rohu pri ohni, s očami, zaujatými tancom plameňov, ktoré ako by s prehánaním napodobňovali ohnivé farby jesene.

Nepočúvala, ale počula, ako sa rodičia shovárajú o pomníku, ktorý mali odhaliť na jar. Potom, niekoľko dní pred slávnosťou, pozláti ho na mieste Bruno. Oči mamy Germaine zažiarily pri tejto predstave. Vždy šila detskú bielizeň. Energická osôbka, ktorá sa už ledva vliekla, každý deň myslela, že sa bude musieť zriecť dávať hodiny v meste. Jej muž ju prosil, aby prestala. Jednako vydržala až do konca.

V decembri si Alexandra všimla, že rodičia okrem o odhalení pomníka shovárali sa stále o lekárovi, mama už i bola u neho. To bolo dosť ohromujúce pre nevedomú Alexandru, ktorá si myslela, že narodenie človeka je také prosté ako narodenie zvieratá. Ale nikdy sa nič nespýtala, lebo ľahostajnosť k životu dospelých stala sa u nej zásadou. Len chmúrila

obočie pre príchod bračeka alebo sestričky, už celkom blízky.

Povedali jej, že v januári. Predstavovala si, že novorođeňa príde okolo Vianoc alebo na Nový rok, v čase bábok. Veľmi ju prekvapilo, keď sviatky prešly a nedoniesly nijaké zmeny. Na Nový rok nikdy nedostala inšie ako škatuľku cukríkov. Čakala na ne bez netrpezlivosti. Ju zaujímala predstava prázdnin, výhľad na týždeň, keď bude môcť poľovať do chuti. Ostatne jej matka dala čokoládu s touto poklonou:

„Nezaslúžila si si ju a naozaj neviem, prečo ti ju dávam.“

I po obede bol výstup. Alexandra, keď sa vrátila z majera, kde bola vinšovať šťastný nový rok, chcela si obliecť pekné zamatové šaty a lakové črievice, natiahnuť si zas gamaše, vlnený pletený kabát a šál na hrdlo a až do večera sa túlať po húštinách.

„Na Nový rok! Mohla by si ostať s nami!“
Odpovedala nezdvorile a napokon plakala — matka tiež.

Čakali sneh. Bolo po prázdninách. Už štyri dni sa namrzené dievča zas učilo. Ranná cesta do mesta vo vozíku po zamrznutých cestách a pod sivým nebom bola pre ňu utrpením.

Neobdivovala matku, že vo svojom stave znášala tú istú námahu a nežalovala sa. So strhanou tvárou, so stisnutými zubmi až po posledné hranice hrdinstva plnila povinnosť, ktorú vzala na seba.

Piateho dňa ráno nebola pri vozíku.

„Len poďte, slečinka Alexandra,“ povedala živo nájomníčka, odvracajúc oči. „Vaša mama dostala dnes v noci znamenie. Ľahko možno, že keď sa večierkom vrátite zo školy, nájdete si bračeka na svete.“

Nedala zarazenému dieťaťu čas na uvažovanie a šľahla koňa, ako keby chcela utiecť z domu. Niekoľko krokov za ohradou stretli auto, čo sa v tých končinách vôbec nestávalo.

„To je pán doktor. Náš sluha šiel poňho na bicykli. Dnes ráno o piatej prišiel váš otec pýtať nás, aby sme ho zavolali.“

„Otecko už vtedy bol hore?“

„Už o pol tretej vstal, slečinka Alexandra. Ale vy ste tak tvrdo spali, že ste nič nepočuli.“

A dievča cez celé vyučovanie bolo také zamyslené, že druhý raz dostalo známku za dobré správanie.

Keď sa vracala zo školy, už bola čierna noc a poletoval sniežik. Pri ohrade našla teplo oblečenú Fernandu, ktorá na ňu čakala. Ne-

dovolila jej pustiť sa k domu a odviedla ju s týmito slovami:

„Ostanete na majeri, kým to malô príde. Vaša mama tak povedala.“

„Tak je ešte nie tu?“ opýtala sa malá dychtivo.

„Nie. A pravdepodobne ani tak skoro nebude. Doktor sa hneď po obede vrátil i s babou. Zdá sa, že . . .“

Zamlčala sa zo strachu, aby nepovedala primného.

Alexandra s belasým nosom, s tvárou skamenenou od zimy vošla do kuchyne na majeri a rovno ku kozubu, i jej psík, celkom vlhký od inovate, ju napodobnil. Pani Lebiglová nebola tam.

„Vrátim sa do kaštieľa po tetu,“ povedala Fernanda a trela si pod šálom ruky, napuchnuté od oziabnutia. „Hlavné je, aby ste sa nehýbali odtiaľto!“

Maličká ostala sama s Kikim pred ohňom, sadla si a rozšírenými očami dívala sa uprene na plamene. Od rána viselo v povetrí plno udalostí, ktoré jej stískaly srdce. Akú zaujatú, vážnu tvár mali všetci! Myslela, že sa vráti a nájde v kolíske, prichystanej už dva týždne, decko, okolo ktorého by sa bola nepriateľsky obšmietala a vymýšľala zlomyseľné kúsky.

Myslela, že nájde matku v každodenných šatách, ako sa mazne s tým hrozným drobizgom a pritom prezerá Fernandinu knihu účtov so zlostnými poznámkami. Myslela, že nájde usmievavého otca, ktorý ju dotuha vybozkáva, aby jej ukázal, že ju má radšej ako to novoprišlé.

Miesto toho bol tu lekár, pôrodná babica, otec, ktorý v noci vstáva, zakázaný dom, ženy z majera hovorily zahalenými slovami, vôbec neporiadok, v ktorom sa chudera Alexandra cítila zbytočná, lebo ju usadili sem pred tento oheň a nezaoberali sa ňou, ako keby ani nejstvovala.

„Nudím sa!“ zašomrala konečne.

Vzala kutáč a napravila polená. Myslela na oheň doma, ktorý jedného decembrového rána našli celkom vyhasnutý, čo — ako vedela — znamená nešťastie.

Nešťastie? Aké nešťastie? Nešťastia sa stávajú v knihách, ktoré ľudia čítajú, ale nie v živote. Život, to je niekoľko drobných mrzutostí a mnoho radostí; milý otec, ale protivná matka; nenávidená škola, ale úchvatná poľovačka; Karol, ktorému vliezly do hlavy smiešne myšlienky, ale i zábavný majer; braček, ktorého bude nenávidieť, ale Alexandrina nadvláda v dome pevne zaistená.

„Ostatne, budem mať vždy o dvanásť a pol roka viac ako on. Dozvie sa to...!“

Kyvkala hlavou, venujúc sa drobným dievčenským úvahám. Ustálila sa na tom, že takto hádam bude lepšie, mama bude zaujatá svojím dieťaťom, ako ona vpravievala, dá konečne pokoj staršej, hlavatej dcére, ktorú nemala rada a ktorá ju nemala rada.

„Keby mi aspoň boli dali olovrant, aby som mala čo robiť!“

Vstala, prešla sem a ta kuchynkou, no nepovážila sa otvoriť kredenc alebo niečoho sa dotknúť. Počúvala veľké nástenné hodiny, oheň, dýchanie Kikiho, ktorý spal natiahnutý pred kozubom. Zvonku nebolo nič počuť. Možno, ďalej padal sneh...

Pokúsila sa pozrieť cez čiernu obločnú tabuľu, v ktorej sa odrážalo svetlo lampy.

„Naozaj! Veď tu v zime o tomto čase obyčajne chodia spať.“

Kde boli Karol, sluha, nájomník?

Vrátila sa k ohňu, zazívala veľmi nahlas a zatriasla Kikim.

„Pozri . . . Naučíš sa nový kúsok. Preskočíš mi ponad koleno. Hop...! Nechápeš? Aký si hlúpy, môj chudáčik Kiki! Hop...! Ale nie! Neslobodno prejsť popod, ty somár! Tak, začnime znova!“

Hlas vonku volajúci prekvapil ju prostred výbuchov smiechu.

„Hó! Pán Lebigle! Hó! Nezdvorilý človek! Ešte vždy ste v stajni?“

Poznala Fernandu. Nájomník a sluha jej z diaľky odpovedali.

„Tak chytro, chytro! Zapriahnite a choďte po babicu. Musí ísť telefonovať po špecialistu do okresného mesta.“

Mužskí sa priblížili, kým Fernanda rozprávala, lebo pokračovala obyčajným hlasom a potom ešte stíšila:

„V kaštieli to ide veľmi zle. Lekár nemôže odísť. Práve povedal tete, že ak to tak pôjde ďalej, i matka i dieťa...“

Ostatok sa stratil v šepote.

Alexandra, so zastaveným dychom napäte počúvajúca, začula ešte toto:

„Keby ste videli nášho pána! Pred chvíľou sišiel dolu. Neborák, je na poľutovanie. Tvár má žltú ako smrť.“

XIV.

Zrazu vošla Fernanda a spustila, nenechajúc malej povedať čo len slovíčko:

„Budete večerať tu, ako budete môcť! Mužskí už jedli, teta je u vás a ja sa vrátim za ňou. Dám vám všetko, čo potrebujete.“

„Mama je chorá?“ opýtalo sa dieťa slabým hlasom.

„Áno, chorá.“

Bolo ľahko pochopiť, že Fernanda nechce nič povedať. Chytro otvorila kredenc, vytiahla tanierik, pohár, olovený príbor, išla kútať inde a vrátila sa so syrom, kúskom chladného mäsa, chlebom. Postavila na stôl i pohár ovocného vína.

Mala stisnuté pery a neďívala sa na Alexandru. Ale ona, keď dievča zasa vyšlo z kuchyne, počula ju cez brvná, ako šušká kdesi v hĺbke domu.

„Vstaň, Karol! Pôjdeš... (šepot). Pán farár... (šepot).“

A keď sa zasa zjavila:

„To pre krst?“ opýtala sa malá, ktorá napokon trochu zbledla.

„Hej!... To pre krst.“

Karol s lampášom v ruke, naprávajúc si ešte šaty, prešiel chytro, otvoril dvere a pohltila ho noc.

„Máte všetko, čo potrebujete...?“ povedala Fernanda a poobzerala sa. „Dobre! Drevo na oheň je v kúte, viete? Lampa je plná. Môžem vás teraz nechať. Jedzte a nestarajte sa o nič. Keď bude treba, prídu po vás.“

Už aj odišla. Závan ľadového vetra z otvorených a zasa zavretých dverí prebehol kuchyňou. Potom nastala ohromná tichosť v dome, ktorý všetci opustili.

Alexandra neuvažovala o tom, že je celkom sama v tomto tmavom majeri. Akási obava, tým hroznejšia, že nemala určitej podoby, rástla v nej s minúty na minútu. Srdce v prsiach zmenšilo sa na celkom drobné. Sadla si poslušne pred príbor a mechanicky sa dala do jedenia. Jej psíček ju prišiel pošuchať ňufákom, a to ju prebudilo zo zadumania. Vtedy si uvedomila, že je vôbec nie hladná a odtisla tanier. Len trochu ovocného vína vypila. Potom hodila niekoľko kúskov mäsa Kikimu do papule námesačnými pohybmi, ktoré si sotva uvedomovala.

Čas sa míňal. Zrazu zdvihol sa v noci hromot. Vozík prišiel a zasa odišiel, hlasy roz-

právaly. Vonku chodili hore-dolu, zvuk krokov bol dutý, akiste pre sneh. Alexandra sa neopovážila otvoriť dvere, aby pozrela. Vstala a počúvala postojačky prostred kuchyne.

Rozhodla sa, že sa vráti ku kozubu a priloží na oheň, keď vošli nájomník a sluha, za nimi Karol.

Ako dievča, aj oni usilovali sa nehľadiet' na malú Horpovú. Zahasili lampáše.

„Ja si idem ľahnúť...“ povedal Karol.

„Aj ja,“ pokračoval sluha.

Nik neželal dobrej noci. Lebigle si sadol pred oheň, ktorý oživil raždím, hodeným na polená. Alexandra si bojazlivo sadla na stoličku vedľa neho. Bola zarazená týmto mlčaním všetkých, pohltená týmito tajnosťami. Či narodenie dieťaťa prináša vždy taký veľký rozruch?

Nájomník možno cítil, že treba niečo povedať.

„Viete, že snežilo?“ zvestoval jej.

„Ach!“ ohlásila sa.

Mala také stiahnuté hrdlo, že chápala, že nemôže nič povedať. Pomaly lomila rukami. Mala pocit, že je nie ničím, ničím, len malým nevinným dievčatkom v dráme, ktorá nie je pre ňu. Inštinktívne sa naklonila k svojmu pso-

vi a vzala ho na kolená. Po chvíľke si všimla, že pán Lebigle zaspal.

Zobudila ho trúbka auta.

„Tu je špecialista,“ zamrmľal. „Idem otvoriť ohradu. Babica z mesta nemala veľkej nádeje...“

Zapálil jeden z lampášov. Dieťa ho chcelo nasledovať, ale zostalo tam. Onedlho pochopilo, že auto letelo k Vidliskám. Potom nepočulo nič. Nájomník sa nevrátil.

Úder na dvere, skok, krátky výkrik. Že by teraz ona bola zaspala pred ohňom?

Vstala ako vo sne, shodila psa na zem. Pani Lebiglová, zadychčaná a premrznutá, chytrou kráčala k nej.

„Podťe, slečinka Alexandra! Vezmite si šatku. Tak...“

Schytili ju za ruku a náhlivo ju odvliekli. Len von sa celkom prebrala. Napadnutý sneh bol belasý, hoci nebolo mesiaca.

Dali sa úzkou cestou, ktorá cez pašienky vedie k Vidliskám. Dom a jeho malé svetielka sa už i zjavily celkom v hĺbke kraja, divného pre nočný sneh. Nájomníčka kráčala chytrejšie cez štipľavú zimu.

„V kaštieli sa prihodilo nešťastie...“ povedala tak medzi zubmi.

Závan divosti sovrel vo tme prsia malej Horpovej.

„Nešťastie...? Braček umrel?“

„Je to sestrička, slečinka, a má sa k svetu!“

„Sestrička!“

V tomto ľadovom severáku, ponáhľajúc sa ďalej, malá otvorila ústa dokorán, ako keby chcela prehltnúť novinku. Ale nájomníčka pokračovala ešte tichšie:

„Vaša mama je veľmi zle!“

Zaujatá istou myšlienkou, Alexandra ju nepočula.

„Vy ste videli moju sestričku?“

„Nie. Nemala som času dívať sa na ňu... Vravím vám, že vaša mama je veľmi, veľmi zle. Špecialista prišiel neskoro.“

Váhala. Roztržité dieťa ďalej nepočúvalo.

„Možno, že vaša mama umrie...!“

Zvláštne je pomyslieť si, že isté slová vám doslovne môžu preniknúť srdce. Alexandra so zastaveným dychom zastala na chvíľku v behu. Mama umrieť...? Či mamy môžu umrieť? Mama — to je večná bytosť, mama — to je vždy prítomné, to je jednotvárne ako čas, ako dýchanie.

„To nehovoríte vážne?“ opýtala sa skoro so smiechom.

„Na nešťastie až priveľmi vážne, moja ne-

borká. Kým tu my trepeme, možno vypustila dušu."

Ešte hlbší úder, ktorý vnikol až na dno duše. Plachá a s ťažkým dychom povedala:

„Podme chytro pozrieť!“

Chcela bežať, nájomníčka ju zdržiavala. Boly pred domom. Vošly kuchyňou, žmurkaly po toľkej tme.

Pred vysoko plápolajúcim ohňom sedela v bielom plášti babica a kolísala novorodiatko.

„To je moja sestra?“ vykrikla malá a cúvla s natiahnutým hrdlom.

„Pst!“ povedala pani Lebiglová, dívajúc sa na ňu a poloziac si prst na ústa.

Prišla bližšie, chytila dievča za plecía, nežne sa k nej naklonila a povedala:

„Teraz vám to už môžem povedať. Moje malô, už nemáte mamičky. Umrela pred hodinou.“

Nesmierne čierne oči, ktoré sa na ňu uprene dívaly, ju hádam naľakaly, lebo sa snažila pokračovať, rozprávajúc primnoho, nervózna a šepkajúca, kým babica pomaly potriasala hlavou.

„Telo bolo už zničené, ale srdce mala ešte hodne svieže. Celý čas bola pri vedomí. Vyspovedala sa pánu farárovi a potom sa sho-

várala s vaším otcom . . . Ja s Fernandou sme ju obliekli . . . Ach, trpela ako mučeníčka. Ale vy budete môcť povedať, že ste mali hrdinskú matku!”

Posledné slová zanikly vo fikaní. Strnulá Alexandra prerývane opakovala:

„Chcem ísť hore! Chcem ísť hore!”

A že sa už aj vyrútila, pani Lebiglová šla za ňou, neprestajne si utierajúc oči.

Brala po štyri schody naraz. Zarazená razom v rozbehu, zastavila sa vo dverách. Jedným pohľadom videla všetko. Posteľ bola celkom biela vo svetle dvoch sviečok, postavených vedľa seba na nočnom stolíku (s vetvičkou zimozeleňa v pohári). Celkom biela a celkom čistá bola aj útla ľudská postava, natiahnutá pod ostrými záhybmi plátna; dve jemné ruky skrížené na ruženci, drobná stiahnutá tvár s podviazanou bradou. A čierny proti tomuto nepoškvrenému lôžku stál Bruno Horp, nehybný ako mŕtva, stál a díval sa na ňu.

„Ach! Koľko len vytrpela!” vydýchla nájomníčka s výrazom rozpačitého obľahčenia, ktorý ľudia majú vždy pri nehybnosti mŕtvych, keď boli videli hrôzu umierania.

A doložila:

„A čo tu bolo ľudí a nemohli jej pomôcť!“

Ale Alexandra prišla k poslednému dejstvu tragédie, ktorú nevidela a nemohla chápať. Pred ňou bolo všetko také čisté, také biele, také pokojné . . . Nájomníčka pokračovala:

„Až do samého konca trpela hrozné mu-
ky . . . Ach, ako kričala . . .! Aké krviprelie-
vanie . . .!“

A pri týchto slovách sa maličká striasla, ako na prahu izby, kde sa odohral zločin.

Nájomníčka ju potisla, aby šla trošku ďalej, ale Alexandra odporovala. Psík Kiki prešiel okolo a vošiel. Nájomníčka skočila, odohnať ho.

„Otecko . . .“ ozvalo sa dieťa ako z diaľky, tónom najnesmiernejšieho úžasu.

Neodpovedal, nepohol sa.

„Chodte si bozkať mamu,“ jasne vyslovovala nájomníčka, „a potom odidte, slečinka Alexandra. Načo vám tu byť?“

Ale ona sa dívala na svojho otca, pozerala po izbe, tak dobre vyriadenej ženami, dívala sa na mŕtvu, na tú neznámu, čo tu ležala.

Znova sa ozval šepot:

„No, tak, slečinka Alexandra, bozkajte ju!“

Dievča sa vzoprelo prudkým pohybom.

„Nie...! To je nie mama!“

„Nebožiatko! Ba hej! Veru je to ona! Chytro ju choďte bozkať!“

Psík Kiki sa jednako priblížil tichým vlčím krokom s takou divnou opatrnosťou, že dojatá nájomníčka nepohla sa už, aby ho zastavila. Oňuchal posteľ, chvíľu sa usiloval lepšie vidieť mŕtvu a, pomaly obrátiac zhrozené oči ku dverám, odišiel s chvostom medzi nohami a s krátkym, tlmeným, dalo sa povedať, poverčivým zavytím.

„Nešťastné zviera . . .!“ šepkala pani Lebiglová. „Má úctu pred smrťou!“

Ešte jemnejšie potisla dievčatko.

„Choďte ju bozkať!“ opakovala ešte raz.

Zo záväzku, z povinnosti, dievča konečne šlo. Bol to rýchly, prestrašený bozk na mramorové čelo. A ani sa nesnažila skryť, že si hneď strmo utrela pery opakom trasľavej ruky.

„Tak, teraz podťe! Ideme dolu!“

Alexandra sa na prahu obrátila ešte raz. Otec sa ani nepohol.

Kolíška v kuchyni! Nezbadala ju hneď. Z vrbového prútia, obtiahnutá mušlienom, celkom vidiecka vec to bola, bez ozdôbok, prosté hniezdo pre ľudské vtáčatko, ktoré sa práve vyliahlo.

Babica, polospiaca na stoličke, slabo ju kolísala. Oheň už tak neblčal.

„Teraz bozkajte sestričku!“

Chudera Lebiglová nečakala takú odpoveď.

„Nie!“

Iste si to vysvetlila na svoj spôsob. Pokračovala, nakloniac sa zvedavo, aby si prezrela novorodeniato:

„Neboža, zabilo si matku. Ale nemá o tom ani tušenia. Aké pekné kuriatko! Ach, to je nešťastie! To je nešťastie...!“

Novorodeniato kričalo. Prvý ľudský výkrik je miavkanie, reč, aká bola pred slovami, nie bez príčiny príbuzná plemenu tigrov.

Alexandra sa striasla. Tento zvierací zvuk budil v nej hrôzu. Nenávistná, obrátila sa chrbtom ku kolíske, aby náhodou nezazrela, čo odmietala celou svojou bytosťou. Sadla si pred oheň, uprene ho pozorovala. Myslela na niečo? Príveľmi čierne katastrofy sú nad naše sily a nechávajú nás najprv v akejsi tuposti.

Babica nahlas zívla.

„Tak povedzte,“ ozvala sa pani Lebiglová, „zajtra ráno to bude treba ohlásiť na obecnom dome tak, ako aj smrť?“

„Áno,“ odpovedala babica, ktorá stále kolísala. „Ale aké meno dostane?“

„Ach! To ja neviem! To vie len pán Horp.“

Pani Lebiglová sa dotkla Alexandrinho pleca.

„Povedzte, slečinka Alexandra . . .“ opýtala sa ticho. „Odpust'te mi, že vás vyrušujem. Viete vy, aké meno mu treba zapísať?“

„Nie, ja nič neviem.“

„A kde je Fernanda? Pošlem ju, nech sa opýta pána.“

„Iste je s bielizňou,“ odpovedala babica, „hore, na povale.“

„Tak idem za pánom. Musím to vedieť, kým sa vrátíme na majer.“

Kráčala hore akosi nastrašene a chytro sa vrátila. Že na chvíľu videla mŕtvu, začala zas hovoriť tichým hlasom:

„Pán mi ani neodpovedal. Len mi dával znaky, aby som mu dala pokoj.“

Ešte raz sa priblížila k malej Horpovej, úctivo sa dotkla jej pleca.

„Aké meno chcete dať sestričke?“

Až cúvla pre prudký pohyb dievčaťa.

„Neviem. Mne je to jedno.“

Babica a nájomníčka pozrely jedna na druhú a naraz povedaly:

„Čo budeme robiť?“

Fernanda prišla shora. Alexandra, nedávajúc pozor, počula tri tlmené hlasy, ako sa

zamieňajú niekoľko krokov od jej stoličky. Doliehaly k nej úryvky viet.

„Tu vám postelú na noc, moja nešťastná pani . . . A najmä, nezabudnite zajtra na cumlík, pani Lebiglová . . . A smútok? A listy? . . . Ktorej triedy pohreb? . . . Omša . . . Pozvaní . . . Nič, nič nevie . . . Má pán nejaké staré čierne šaty? . . . Čo chceš, dcéra moja! . . . Musíme samy hľadať po skriniach . . . Máš svietnik?“

Tetka s bratanicou vyšly z kuchyne. Babica sa znova oddala sneniu. Alexandra ešte plačejšie, divšie, pohybom bokov pritiahla si stoličku ku kozubu, aby ušla tej kolíske za svojím chrbtom. Ani len nepozrela na sestričku, nikdy na ňu nepozrie. Tamhore je otec a matka, on stojaci a živý, ona ležiaca a mŕtva, ako keby boli rovnako navždy od nej odtrhnutí. Natiahla ruku za psom, ktorý sedel pri nej, chytila ho po hmate, lebo sa bála obrátiť, pokryla mu bláznivými bozkami chlpatú hlavu a v nemom nervovom záchvate pritisla si ho k prsiam, až ho skoro zadusila.

XV.

Prečo sú živí nikdy nie živší, ako keď je mŕtvy v dome?

Ľudia z majera, keď vzali na seba zodpovednosť za pohreb, o ktorý sa nemohol starať nik z rodiny, plnili Vidliská vzrušením čoraz väčším.

Ľud všade, nevedomky, má smysel pre smrť, pre nešťastie, pre čierny obraz, ktorý ľahkou ľútosťou prepĺňa mu veľké nevinné srdce. Divadelná stránka pohrebu zdvojuje sa u nášho sedliactva veľkou starosťou o poriadok. Sú veci, ktoré sa robia, a sú veci, ktoré sa nerobia. Pri takýchto smutných príležitostiach treba verejnú mienku upravovať ako nikdy inokedy. Ohromná márnivosť sprevádza zosnulých, márnivosť, ktorá sa rozostaví okolo ich hrobu a ktorú plačúci bez ostychu smiešajú s ľútosťou. Cena truhly, trieda pohrebu a neskôr pomník alebo okolie hrobky a tak i kvety, čo tam budú pestovať, sú posmrtné povinnosti, ide pri nich o česť rodiny a susedstvo ich žiarlivo sleduje.

Pani Horpová bola „pani z kaštieľa“. Mu-

sela mať teda pohreb podľa svojej hodnosti.

Lebiglovci, keď nedostali nijakú úpravu ani od otca, ani od dcéry, so vzdychom zriekli sa oznámenia v miestnych novinách. Všade objednali prvú triedu. Keď umrie veľký človek, musia byť oblečené kone, tri zvony a najdrahšia truhla.

Ševkyňa a malý krajčír z mesta prišli brať mieru v ten deň, čo truhlár. Ani Alexandra, ani jej otec ich nechceli vidieť. Museli im dať staré šaty a starý oblek na vzor. Kvetinára požiadali, aby dal najkrajší veniec a najkrajší kríž, aký má. Bazár dodal najvzácnejšie ozdobné predmety.

Fernanda i jej teta v toľkom zaujatí našly si ešte čas rozprávať tetkám všetko, čo vedely o nádhernej dráme. Smrť a pôrod naraz, to bolo niečo pre ich výrečnosť. Vzrušujúc sa až do plaču, opájaly sa udalosťou a neboly nikdy unavené novým a novým rozoberaním podrobností. Prišli aj ľudia z mesta. Dôležité osoby, otcovia a matky žiakov, dojatí ich výrečnosťou, mali slzy v očiach. Len muž a dcéra mŕtvej neplakali.

Za tri dni, keď toľké vzrušenie obklopovalo smrtné lože, žili a nechápali, každý svojím spôsobom zničený úderom osudu. Bruno

neopustil posteľ a potom truhlu svojej ženy a nepovedal slovíčka, neodvrátil očí od divadla, zväčšujúceho jeho bolesť. Alexandra zostala utiahnutá vo svojej izbičke skoro celý čas pod prikrývkami a nechcela ísť dolu jesť, rozhodnutá, že ujde z kuchyne, kým tam nechajú kolísku a dieťa v kolíske. Ohromená nájomníčka ju obsluhovala hore.

Ó neporiadok, zmätok, bzukot, huk, spoločné státie okolo mŕtvej! Keď už musíme umrieť, nemohli by sme, keď príde naša hodina, logicky naraz zmiznúť do neviditeľného?

Bruno Horp a jeho dcéra, ktorí pri návrate z pohrebu kráčali jeden vedľa druhého, mechanicky vošli do domu kuchyňou: bol to starý zvyk, ktorému sa ich pud podrobil.

Zúčastnili sa na dlhom obrade bez slova, bez slzy. Otec stískal ruky neznámym, dcéra sa dávala bozkávať dámam, ktoré nikdy nevidela. Úctyhodný zástup bol pri omši a na malom dedinskom cintoríne, všetky mamine klavírové hodiny zastúpené, všetky majere z kraja, Alexandrine priateľky zo školy prišli v plnom počte aj s rodinami; isteže to bol pekný pohreb! A koľko kvetov!

Kryptu objednali Lebiglovci — kryptu na štyri miesta. Pri vstupe do dočasného hrobu

dostala čo najprepychovejšia truhla od všetkých náhlivých rúk požehnanie a od všetkých očí pohľad zastrešenej zvedavosti.

„A dieťa...?“ mrmlaly všade hlasy.

Prvú vec, ktorú otec a dcéra videli, keď vošli do kuchyne, bolo práve toto: Fernanda, sediačky vedľa kolísky, dávala novorodiatku cumel' podľa poučenia babice, ktorá odišla teraz do mesta.

„Och...!“ ozvala sa Alexandra duto.

Otcova prítomnosť zdržala ju od úteku. Potajomky sa dívala na neho a striehla, čo bude robiť.

Zastal. Od hodín a hodín prvý raz sa ozval. Divne slávnostne na takého prostého človeka. Hovoril ticho a ako by rozhorčene:

„Toľko bolesti pre narodenie, toľko bolesti pre smrť... Toľko bolesti pre život!“

Pokročil o krok k stvoreniu, ktoré cucalo svoj kaučuk prisatými ústami.

„Čo budeme teraz s tým robiť?“

Bojovná Fernanda zodvihla hlavu.

„S tým...?“ opakovala. „Pane, ona sa teraz volá Ermelína. Keď nikto nechcel ceknúť, ako sa má volať, môj strýc a stryná si povedali, že oni budú krstnými rodičmi a dali jej meno, ktoré slečinka Alexandra má veľmi rada, vravia, že to vždy hovorí. Volá sa aj Jozefína,

ako moja stryná, a Karola podľa môjho strýca Karola."

Alexandra sa krátko, sucho zasmiala.

„Dívajte sa! Ja za nič nemôžem!"

Ironická a opovržlivá doložila:

„Keď je tak, ja si vyberiem Jozefínu."

Bruno Horp nepočul nič. Uprene pozoroval dieťa, ktoré si zabilo matku. Zrazu celkom nahlas vyslovil záver svojich úvah, a to najrozhodnejším tónom.

„Nech ho odnesú...!" povedal. „Nechcem ho vidieť u seba."

Alexandra pokročila k otcovi. Túžila hodiť sa mu okolo hrdla. Ale neopovážila sa ho ani len chytiť za ruku. Teraz bol tak ďaleko od nej! Prebehla ňou skoro zločinná radosť, ktorú sa hneď pokúsila odohnať pri myšlienke, že odtiaľ bude žiť sama s ním a že sa obidvaja budú mať dobre.

Pohoršená Fernanda kývala hlavou s veľkolepými červenými vlasmi. Stisla pery, aby nepovedala primnoho, a ozvala sa so strojeným výrazom:

„Tak čo treba robiť? Vyhodíte nebožiatko psom?"

Pokrčil plecami, nozdry sa mu otvorily.

„Zariadte to so svojou strynou! Nech to zmizne hneď!"

„Hned'!“ doložil v strašnom hneve.

Alexandrin jasný hlas opakoval ako ozvena:

„Hned' . . . ! Hned' . . . !“

Preľaknutá Fernanda vstala. Všetky jej pohyby boly prudkým protestom. Chytro vytiahla z kolísky prikryvadlo z bielej vlny, čo pani Horpová uháčkovala s takou láskou, zabalila do nej dieťa, ktoré kričalo, lebo mu vzali cumel', behom sa hodila ku dverám a odniesla novorodeniatko do snehu a slnka.

Bruno práve klesol do svojho kresla. Navyknutá ruka bez jeho vedomia chytila kutáč. V čiernych šatách a s osinetou tvárou bol príznakom samého seba, skúšaným starcom, ktorému sa hrbil chudý chrbát a triasly prsty.

Jeho dcéra, tiež celá čierna v nových šatách, ozdobených krepom, dívala sa chvíľku na neho. Chcela ho osloviť a nevedela, ako začať. Rozhodla sa napokon pre monolog v nádeji, že niečo odpovie.

„Odnesiem tú mrzkú kolísku . . . ,“ povedala a urobila tri kroky k lesklej a bielej veci. „Odnesiem ju na povalu, kým . . . “

Prudký vstup pani Lebiglovej pribil ju na miesto.

„Ach . . . ! Ale . . . !“ kričala z plného hrdla, zavierajúc dvere. „To je, na moj' veru, primoc!“

Strach sa dívať na to! Práve som stretla pri ohrade Fernandu, bežala ku mne ako divá, na rukách to kuriatko, a bozkávala mu peknú tváričku a aj kričala. Neboráčik boží anjelik! Pane, tak nebudete zachádzať so svojím dieťaťom! Lebo keby nebožká pani, nešťastná mučeníčka, bola mohla len pomyslieť, že príde živé, bola by vám dala úpravy. Či neviete, že vás ona vidí a že to neschvaľuje?"

Bruno s nesmiernou horkosťou pokrčil plecami.

„Ja mu neubližujem!“ povedal svojím hudobným hlasom. „Ale on si zabil matku, je prekliaty. Nechcem ho mať u seba.“

Hovoril *on*, a nie *ona*, možno preto, aby lepšie vyjadril svoje opovrženie.

„Pri všetkej úcte, ktorú k vám mám, pane, máte srdce suché ako severák!“

„Ja ho nechcem! Ja ho nechcem...! Čo chcete, aby som s ním robil? Ved' Alexandra ho nemôže vychovávať, čo? Ja ešte menej. Nájdite nejakú dojku. Uvidíme neskôr.“

Pohoršená nájomníčka sa zlostila. Dala sa strhnúť.

„Nájst' dojku! Nájst' dojku...! Vždy len pani Lebiglová aby robila. Konečne, pane, ved' ja som nie váš pimprlík?“

Striasol sa, pozrel na ňu hlboko. Spravila

mu všetko, čo bolo treba. Sebecko bolesti ho oslepilo. Ale táto žena, keď pominie opojenie, ktoré ju až dosiaľ unieslo, bude mu raz trpkou vyčítať všetko, čo urobila pre neho.

„Pani Lebiglová,“ povedal pomaly, „boli ste na obdiv a ja som vám za to vďačný z celého srdca. Odpusťte mi. Som len úbohý, zničený človek. Prosím vás, buďte ešte raz mojím záchrancom. Urobte s tým dieťaťom, čo myslíte. Dajte ho k dojke. Zaplatím, čo bude treba, a to je všetko.“

A v náhlom vnuknutí doložil:

„Buďte uistení, že keď budeme účtovať, nezabudnem na vás.“

Povedal to náhodou. Nevedel, že trafil na pravé. Normand'ania majú radi peniaze, to je stará pravda. Nevie sa o nich tento odtienok: peniaze, ktoré im niekto dá, majú pre nich cenu citu. Úsmev a stofranková bankovka, vznešené hnutie srdca a tisícfranková bankovka sú v ich očiach rovnako cenné a vzbudia ten istý druh dojatia.

Nájomníčka, uspokojená, so slzami v očiach, rozumie sa, neodpovedala priamo. Ale celkom ticho sa ozvala:

„Dobre, chápem, že pán sa nemôže zaoberať dieťaťom a že sa tým musia zapodievať ženy. Najprv som myslela, že pán celkom opu-

stí úbohého serafína. Ale ak treba len nájsť dojku, to nebude také ťažké. Práve je tu v dedine Beliardová, je zvyknutá na pridávanie a o štvrt' hodiny pôjdem k nej dohovoriť sa."

Bruno urobil nejasný pohyb. Plameň mu priťahoval oči a nedíval sa už na tú, s ktorou sa shováral. Pochopila, že je na konci so silami a že mu treba dať pokoj.

"Ach! Tak ja teda idem!" povedala. "Myslím, že Fernanda sa neomešká, aby vám spravila raňajky... Pozrite, práve je tu. Sverila kuriatko chlapom, kým čakala na mňa... Do videnia, páni a dámy..."

A Alexandra ju počula, ako za zavretými dverami zhovievavo a ľútostivo vysvetľuje Fernande, ktorá čosi tvrdo vykladala:

"Nehodno toho človeka viac znepokojovať. Celkom stratil hlavu, chuderka moja, naozaj, ako Barnabáš-náruživý, a nepočuje vôbec nič, čo mu hovoria. Tak mu netreba o ničom vravieť a budeme sa starať o dieťa bez neho. Konечно, veď chce len dojku, proti tomu sa nedá nič povedať."

XVI.

Obed, ktorý podávala Fernanda, ešte rozhorčená, bol prvý v novom živote.

Teraz, keď šum pohrebu doznel na cintoríne, dom pomaly nadobúdal každodenný vzhľad. Sluha z majera prišiel po kolísku, odniesť ju k Beliardovej. Kuchyňa, zbavená svojho nevinného strašidla, stala sa tým, čím bola vždy. A mohlo sa myslieť, že matka len preto nebola tu, lebo ostala v meste dávať hodiny.

Alexandra sedela oproti otcovi; ešte vždy sa neopovážila ho osloviť. Musela sa veľmi namáhať, aby pochopila, že v živote sa všetko premenilo. Celá hĺba úvah vyrušovala jej myseľ. Vráti sa do školy? Nie, lebo nebolo nikoho, kto by ju na to nútil.

Večné prázdniny, do ktorých vstupovala, zdaly sa jej znamenitou vecou. Mohla celý deň poľovať alebo ostať na majeri. Aký neočakávaný osud! Ale hneď sa jej vrátil smysel pre slušnosť. Dívala sa na rukávy šiat, obrubené krepom. Nemožno poľovať, keď má človek hlboký smútok. Ostával majer... Ale

zdvihla oči k otcovi. Opustí ho na celé popoludnie, keď má len ju?

Hodne pusté obdobie doľahne na ňu, kým bude môcť ochutnávať opojenia slobody. „Mama je mŕtva,“ opakovala si prísne. Rozličné hrôzy posledných troch dní ešte sa jej neusporiadaly v hlave. Mŕtvola . . . Truhla . . . Bledosť a mlčanie otcovo. Pomalý chod čierneho koča pod kvetmi . . . Omša a liturgický spev, od ktorého mrazí v chrbte . . . Zástup . . . Dočasná krypta . . . Ani si neuvedomila dobre spojitosť týchto obrazov a zmiznutie matkino. Matka bola v jej očiach vždy dobrou osobou v tmavých šatách, ktorá hovorí sucho, prehladáva skrine, hrá na klavíri, nakláňa sa nad šitím. Ale *mŕtva* bola celkom druhou osobnosťou, niečo ako kráľovná temnej a nádhernej slávnosti, osvetlená sviečkami a okrášlená kvetmi a vencami . . .

Jasná vec v jej mysli: nežialila. Len akýsi nepokoj jej tlačil srdce. Chytro sa prispôsobí prázdnote, ktorú cítila skôr ako zviera, než ľudským citom, a onedlho tu bude pýcha a radosť, že v jej veku je svojou paňou a že má otca len pre seba.

Jej otec! Jediný čierny bod dobrodružstva. Dobre uhádla, že jeho zármutok, samota, do ktorej vstupoval, sú strašné.

Vlna nežnosti zdvihla sa v nej. S nedosta-
točnými prostriedkami dievčatka zmätene roz-
lišovala, že si musí zaslúžiť šťastie byť jedinou
spoločníčkou tohto šedivejúceho človeka, ktorý
teraz nemal na svete okrem nej nikoho, koho
by miloval.

Čakala na koniec obeda, na Fernandin od-
chod. Možno, keď budú sami v dome, nájde
konečne, čo by povedala, aby sa na chvíľku
vytrhol zo svojej divej bolesti, aby pozrel na
svoju dcéru, shováral sa s ňou, bozkal ju, cítil
ju vedľa seba.

Keď vstal od stola, sadol si do kresla a za-
čal prehrabávať oheň. Januárový jas odrážal
sa od tvrdého snehu, vnikal do tmavej kuchyne
a všade rozsieval drobné svetlá. Boly na šedi-
vých kučerách sochára, zohnutého nad ohňom,
na jeho dlhých fúzoch, na bledej tvári a kládly
sa nežne na jemné kosti.

Na čo myslel? Prirodzene, na matku.

Fernanda, keď si dokončila prácu, odišla
a nepovedala „do videnia“. Vrátila sa a dala
znamenie malej.

„Ostatok mäsa je v kredenci!“ povedala
polohlasne. „To bude dnes na večeru, lebo
nemá kto variť. Ja sa zajtra ráno vrátim, ako
obyčajne.“

Zvrtla sa, otvorila dvere a vyšla.

Zarazená Alexandra ostala stáť ako pri-bitá. „To je pravda... Dnes večer nemá kto variť...”

Zadržala poskok, hanbiac sa za takú veselú chůťku.

„A čo na tom? Budeme jesť chladné, to je všetko!”

Teraz prišla chvíľa znova si vydobyť otca. Blížila sa pomaly, dojatá jeho výrazom, ako by ju nepoznal, ba ani ju len nevidel, výrazom hroznejším ako slzy.

Úlisná a rozpačitá sadla si na kraj kozuba a položila si ruku na chudé koleno Brunovo.

„Otecko...?” ozvala sa s prízvukom skoro prosebným.

Odvrátil oči od ohňa s pohybom čitateľa, ktorého prerušujú na veľmi zaujímavej strane. Vážne a akosi prísne sa díval na dcéru.

„Čo je, dieťa moje?”

Pripravila si vety, ktoré povie. Nemohla nájsť ani jednu. Povedala, čo jej prišlo na um.

„Otecko... povedz mi voľačo...”

Hlboko sklonil hlavu. Nevidela viac jeho očí. A tichým hlasom, ktorý znel ako hudba, temne povedal:

„Ty si ju nemala rada. Nemám ti čo povedať.”

Malá cítila, že bledne. Nepátrala, prečo.

„Naozaj, nehodno sa s ním shovárať . . .“
pomyslela si.

Nepochopili ste, ale niečo vo vás pochopilo. Váš otec ostane navždy sám so svojim smútkom, vždy bude odháňať neodbytné a samo-
pašné dieťa, ako ste vy, a vo svojej bolesti on, šedivejúci vdovec, obťažovaný dlhými rozpo-
mienkami, nebude sa môcť slúčiť s vami, bez-
starostnou nezbednicou, ktorá ešte necíti. Bude
dobré, keď medzi vami dvoma ostane medzera.

Nepochopili ste, ale možno v tejto chvíľke
predvídate, že mŕtva matka stáva sa nebezpeč-
nejšou sokyňou, ako bola živá . . .

Nasledovala nesmierna tichosť. Alexandra
nechala ruku na chudom kolene a stala sa ko-
ristou neurčitých, bolestných snov.

Napokon jej slzy znetvorily tvár, prvé slzy
preliate od smútku, a jednako nevedela, že je
celkom sirota. Nevedela, že pre ňu naraz
umreli matka i otec, aspoň ten kamarátsky otec,
ktorý sa s ňou hral a podporoval ju proti mat-
ke vo všetkom jej neporiadku — čo si teraz
bude vyčítať.

„Neplač . . .“ povedal jej a dotkol sa jej
pleca s dosť ľadovou zhovievavosťou. „Musíš
prekonať veľmi zlé časy, ale onedlho budeš
veľmi šťastná. Pomysli si! Budeš robiť, čo sa

ti zachce, v dome i vonku! Moja milá, toto všetko je pre teba nie veselé! Ale máš len štrnásť rokov, celý život máš pred sebou..."

Úbohý úsmev pokúsil sa prejsť mu cez pery, bezfarebné pod visiacimi fúzmi.

„Pozri na Kikiho! Nevie, čo to znamená!“

Prudko odsotila psíčka. Otec sa shováral s ňou ako so štvorročným drobizgom, a to ona nechcela. Čo chcela? Nikdy nebude vedieť povedať. Bola zaplavená detskou bezmocnosťou. Všetko bolo v nej zmätené, bez poriadku, bez slov, ktoré by vyjadrovaly jej trápenie.

Ako by zmorený priveľkým úsilím, ozval sa zas unavený, temný, skoro nazlostený:

„Počúvaj, moja milá. Musím byť sám. Choď. Prebehni sa trochu. To ti bude dobre. Choď napríklad na majer. Majer ťa vždy teší. Musíš zmeniť myšlienky. Nevrátiš sa taká smutná... Prečo sa na mňa tak dívaš? Musím najprv robiť výpočty. Fernanda mi pred chvíľkou dala účty. Aj to mi vezme čas... A potom, mám pomník. Na to ťa nepotrebujem... Tak... Utri si oči. Choď, moja drahá! Choď!“

Vyháňal ju. Vstala. Neplakala, nebozkala ho, vzala si plášť, prehodila si šál a pomaly vyšla, pes za ňou.

Vchádzajúce dievčatko, čierno oblečené, ble-

dé, s takými smutnými očami, to razom obnovilo celé ovzdušie ranného pohrebu.

Pani Lebiglová vstala. Ešte sa nespamätala dosť zo senzačnej udalosti. Veľmi horlivo sa krúti okolo jedného z hlavných hercov.

„Sadnite si, slečinka Alexandra! Tu je stolička. Rozložím oheň, aby ste sa zohriali. V tej zime nohy trpia.“

Len čo sa dieťa usadilo pred plameňom, keď nájomníčka s črtami ľútostivo rozťahnutými začína:

„Vaša chudina mama . . . Tak už odišla . . .“

Hlboký vzdych sprevádza tento začiatok. Malá Horpová si nervózne šuchá ruky. Zrejme sa nepatrí rozprávať o inom, ako o matke. Usiluje sa potlačiť nevoľu, ktorá sa jej zmocňuje. Rozhodne, nepriateľka, teraz neviditeľná, celkom vyhráva.

„Tam bolo sveta,“ pokračuje pani Lebiglová s prízvukom víťazstva.

Nevyčerpatelná, preberie celý pohreb ako prehliadku. Živí, keď vošli kolmí do cintorína za telom, ktoré vošlo vodorovne, ochotne sa pokladajú za nesmrteľné plemeno. Slovíčka, tu a tam povedané, anekdoty spríjemňovali rozhovor sedliacky. Alexandra odpovedá len jednoslabične. Čaká, kým sa predmet vyčerpá.

Konečne zaľahne tichosť. Chápe, že sa bude hovoriť o inom.

Obradná pani Lebiglová nechala dnes svoju prácu pre rozhovor.

Vzdychne znova, pohniezdí sa na stoličke a povie:

„Mám pre vás dobré novinky o vašej sestričke. Beliardová jej dala cumeľ a ono sa dobre chytilo. Je navyknutá opatrovať také kratúchy, tá žena. Má tri deti, najstaršie nemá ešte šesť rokov, a už zasa pridája.“

A keď sa Alexandra inam díva:

„Slečinka Alexandra, pôjdete pozrieť sestričku, kým nebude noc? Hneď padne mrk. Máte práve čas. Pôjdem s vami.“

Dievča chladno:

„Nie!“

„To vy iste svoju sestričku nemáte radi...“ dozvedala sa druhá zadivená.

„Nenávidím ju.“

Otvorené ústa, pohľad k nebu.

„Márnosť!“

Uvažovala a dokončila.

„To sa dá pochopiť. Zabila vám matku...“

Alexandra nabrala dych na výkrik: „Nie preto...!“ ale zamĺkla, neopovážila sa povedať takú nevysloviteľnú vec.

Jedným skokom bola na nohách. Radšej

chcela odísť, ako ďalej počúvať reči, pre ňu neznesiteľné.

„Pani Lebiglová, idem domov.“

„Dobre, slečinka Alexandra. Máte pravdu, keď nenecháte otca celkom samotného...“

Ešte nevhodné slovo. Rozhodne, nik nemohol pochopiť ani byťky z rozvráteného Alexandrinho života, rozvráteného nie veľkým, zrejším nešťastím, ale odtienkami, bolestnými odtienkami, všetkými odtienkami, ktoré utvoria teraz tajné neodhaliteľné jestvovanie.

Vonku padala noc na nekonečný sneh. Zúfalstvo zimy hovorilo z tmy. Kde ísť? Malá bola nútená vrátiť sa v túto hodinu a touto zimou.

„Zas vyruším otca . . .“ povedala si trpko.

Vliekla sa, aby pretiahla návrat. Ale napokon predsa musela vojsť do domu. Čakalo ju tam prekvapenie. V nedostatočnom svetle sviečky, ožiarený viac ohňom, jej otec v kúte pri kozube usadil sa pri študijnom stolíku svojej dcéry a skúmal popísané papiere, iste účty, o ktorých hovoril.

„Ach! Ty si tu...“ ozval sa zlomený hlas.

„V lampe už nieto petroleja. Fernanda zabudla naliať a ja som nikde nemohol nájsť, kde dávajú petrolej. Ty vieš?“

Pokrútila detskou hlavou. Dívali sa chvíľku

na seba, dve opustené deti v dome bez ženskej. A dievča sa so zvláštnou určitosťou rozpamätalo na večné žaloby svojej matky: „Toto dievča nemyslí na nič! Stelesnený neporiadok a nedbanlivosť!“ Ó, jednotvárne slová, ktoré počúvala každý deň s takým ironickým podráždením.

„Pôjdem pohľadať, otecko!“

„Nie,“ povedal. „Darmo by si pozerala do kredenca alebo inde. Ja som už hľadal všade.“

„Možno, že už niet, otecko . . .“

Tupo mykol plecami, čo znamenalo: „To je už jedno. Už je jedno.“ A pohrúžil sa znova do papierov.

„Poviem to Fernande, otecko.“

Bruno zodvihol hlavu a vo veľkej žiare ohňa pozrel na ňu peknými čiernymi očami, ktoré sa už neusmievaly.

„Fernanda od zajtra príde k nám len na hodinu, uvariť nám obed. Povedal som to pred chvíľou sluhovi Lebiglovie, ktorý mi doniesol zabudnutý účet.“

A keď sa dievčatko, zadivené, spytovalo pohľadom:

„Nemôžem ju platiť . . . Preto je to. Zaria-dime sa, ako budeme môcť . . . A potom . . .“

Urobil skľúčený a skľučujúci pohyb.

Stúlila sa oproti ohňu. „Čo budem robiť, kým bude večera? Bože môj! Všetko je nudné! Otec je nie dobrý. Ani s Kikim sa neopovázim hrať, to by ho vyrušovalo. Aké sú to výpočty bez konca? A Fernanda príde len na hodinu! A kto mi pripraví kávu? Konečne, to je nie také zlé. Budem to vedieť urobiť . . .“

Zívla.

„Keby nebola noc, mohla by som sa zabávať vonku. Zdá sa mi, že som si už týždne nevidela psov. Len či im Karol v tej trmevrme dal žrať, ako obyčajne! Uvidím zajtra ráno. A moja fretka? Dostala mlieko . . .? Zajtra ma bude veľmi baviť pozrieť . . . A do tých čias neviem ani kde ísť, ani čo robiť. Otec mi vzal stôl. Pravda, teraz ho nepotrebujem, lebo sa už nemusím učiť, ani robiť úlohy . . . Mohol by sa trochu zaoberať mnou, ale vari sa na mňa mrzí pre mamu . . . To mu prejde . . . A potom, konečne, čo len to! Niet nikoho, kto by ma hneval. Budem môcť robiť všetko, čo budem chcieť, to je pravda! A keď budem mať pušku v ruke a vyžly okolo seba, hurá! Potom nebudem myslieť na tieto veci. Nože, no! Už ani nevidím pri tejto smiešnej sviečke. Položím trochu raždia. To ma rozptýli . . .“

Bruno zdvihol ruku.

„Nie tak chytro, moja drahá! . . . Nepál nadarmo drevo. Nebude nám stačiť na zimu.“

Nepoznamenala nič, ale rozmrzená sadla si zas vedľa ohňa, ktorý zhasol. Nebolo ťažko zistiť, že z otca je skupáň.

„Keď už ani na oheň nemôžem klásť . . .“

Nevrlosť ju pohltila. Nehybná, tvárila sa, že sa neopováži ani len dýchať. Otec napokon zbadá jej počínanie, a to ho potresce. Ale keď sedela takto už tri štvrte hodiny a opovážila sa opatrne kuknúť, videla, že šedivejúci človek sa nedíval už do papierov, ale do prázdna, s výrazom, ktorého sa zľakla.

Cítila, že musí povedať čokoľvek, len aby ho vytrhla z hrozného snenia.

„Ozaj, koľko je hodín . . .?“ opýtala sa hodne nahlas.

Strhol sa.

„Čo je . . .? Čo vravíš . . .?“

Vstala, pozrela na hodiny, čo sa strácaly v kúte.

„Pol šiestej . . .“ oznámila.

A zrazu spľasla ruky a celkom mimovoľne vybuchla:

„Pozrimeže! Ved' som ja neolovrantovala!“

Jedinou vecou, ktorú bude vedieť hneď nájsť v kredenci, bude možno chlieb a čokoláda.

Predĺžila si túto radosť. Už sa neobávala rozprávať nahlas s Kikim, dať mu slúžiť, dráždiť ho. Otec, ako skončil výpočty, nič nepočul, nič nevidel; to dobre pochopila.

Tichá kuchyňa ožila detským životom dievčatka, hrajúceho sa so psom.

Sviečka dohárala. „Dúfam, že je ešte druhá!“

Premožená pustila sa znova do čítania histórie Panny Orleánskej, opretá o lakeť naproti hypnotizovanému otcovi.

A veľmi divná vec sa stala o siedmej, presne o siedmej, vo chvíľke, keď sa vraciavala pani Horpová z mesta. Dievča zdvihlo hlavu od knižky a pozrelo na dvere, a presne vtedy aj psíček začal striehnuť.

Zviera nevedelo, že pani zmizla navždy. Je prirodzené, že ju čakalo, keď prišla jej hodina. Ale Alexandra vedela, že je od rána pochovaná, prečo sa ona dívala na dvere, temer zadenená, že nevidí matku vchádzať?

Je teda v nás niečo zvieracieho, zvyk, ktorý sa podrobuje sile zotrvačnosti tak ako mŕtva hmota?

Len Bruno sa ani nepohol. On jediný pochopil, dobre pochopil, nenapraviteľne pochopil, že jeho žena umrela.

O chvíľku, ako každý večer, dieťa prikrylo na stôl. Našlo novú sviečku. Pri biednom svetle plamienka otec a dcéra bez reči jedli vyschnuté zvyšky obeda — lepšie rečeno Alexandra sama delila sa o chudobné jedlo so psom, lebo Bruno Horp nejedol.

XVII.

Zobudila sa presne o siedmej, ako každé ráno. Jej bytosť nevie ešte do posledných záhybov, totiž do tých, ktoré sú informované aj vo sne, že život je už nie ten istý. Vyskočí z postele, hnaná každodenným rytmom, pripravená sa obliecť, vyliezť na dvojkolesový vozík, čo ju zavezie do školy.

Len keď je už na nohách, zastaví sa vo svojom mechanickom pohybe.

„Aká som hlúpa! Školy už niet!“

Najprv je v zábavnom pomykove.

Prerušená, ostane na chvíľku nehybne stáť. Tu jej vojde do mysle celá prítomnosť, okrem malej podrobnosti, ktorú nájde len dolu v kuchyni.

A, že ju spánok prešiel, začína sa obliekať, na čo sa díva Kiki, ostavší na posteli.

Je hotová. Pes ide pred ňou po schodoch. Nevie, že ona dnes ráno nepôjde do školy.

Vakácie! Vakácie navždy!

„Chytro sa naraňajkujem, potom pôjdem k búde, pustím psov, pôjdeme pozrieť fretku

a potom sa pekne prejdeme, lebo ešte nemôžem poľovať.”

Vojde do kuchyne. Okenice sú zavreté. Je celkom tma.

„Ach . . . !” vykrikuje.

A teraz príde tá zabudnutá podrobnosť: oddnes nieto Fernandy, len ak na hodinu, aby pripravila obed.

Nechce uznať, že je chytená.

„Čo len to . . . ! Budem si vedieť zohriať mlieko, nie je ťažko rozložiť v sporáku. Ostatne, vonku je psia zima.”

Keď otvorí okenice, slabé svetlo, ešte zmäknuté hmlou, zaplavilo zamrznutú kuchyňu.

„Pozrimeže . . . ! Kus papiera, kus dreva . . . Kde ozaj teraz dávajú uhlie?”

Je na neuverenie, ako málo vieme napodobňovať pohyby, ktoré sme tisíc ráz videli. Sklonená nad pažerákom ohniska, ktorý hrmotne otvorila, Alexandra je celkom v pomykove. Uhlie našla, ale papier pod trieskami zhasol. Ostrý dym dráždi na kašeľ slečnu Horpovú, ktorá sa začína znepokojovať. Iste treba istým spôsobom obrátiť kľúčik, aby ťahalo. Ale čím viac kľúčikom hýbe, tým menej sa oheň chytá.

„To je odporné . . . !” vraví nahlas a dupká nohami.

Niekoľko ráz sa skrútno dookola. Je hlad-

ná a drkoce zubmi. Kiki nechápe, čo sa robí. Ustavične sa jej moce popod nohy a dostane zlostné kopnutie.

„Dobre . . . Zababrala som si krep na rukáve. Prečo je ten odporný sporák mastný?“

Pokrčila plecami a pokúša sa znova. Čo robiť? Oheň sa po druhý raz nechytí ani tak, ako po prvý.

A zrazu:

„Hlupaňa . . .! Stačí, keď si zapálím v kozube!“

V kozube pod popolom je vždy žeravé drevo. Chytí kutáč a živo prehrabúva. Ale popol neuložili na hromadu. Niet uhlíkov . . . Otec nevie; včera večer dal ohňu zhasnúť a neusporiadal ho, ako robievala mama pred spaním. Niet uhlíkov: znak nešťastia.

„Na čo myslel otecko? On si iste bohvie kedy ľahol! Teraz tu máš . . .! Dnes večer mu budem odporúčať . . .“

Zapáliť oheň v kozube, to je jej práca. Plameň po chvíľke víťazne plápolá.

„Hotové. Rajnica . . .? Tá, čo sa v nej hreje mlieko pre Kikiho . . . Položím ju, ako sa dá, ale mlieko bude hneď teplé . . . Mlieko, áno. Ale kde je mlieko? Či ja viem, kde ho dávajú?“

Buchnú dvere na kredenci, potom na skrini

v stene. Hľadá v každom kúte, díva sa za dvere, von. Nieto mlieka. Je to možné?

Uvažuje chvíľku a s úžasom príde na to, že mlieko nepríde samo do domu a že musí byť niekto, kto ho donesie. Kto ho donášal? Fernanda. Nieto Fernandy, nieto mlieka.

„Ja som hladná . . .!“

Slzy v očiach . . .? Nie, iste nebude plakať pre takú maličkosť. Vystrie sa hrdo.

„Budem jesť chlieb a čokoládu, a dost!“

Nechce uznať, že prehrala. Nútiac sa do úsmevu, vráti sa ku kredencu vziať si chleba a čokolády, čokoláda je tu, ale chlieb . . . Prečo by tam bol chlieb? Ako mlieka, ani chleba niet v dome, keď ho nikto nedonesie. Veci, ktoré sa človek naučí v deň, keď sa premenil život.

Smutne kýve hlavou. Život sa veru premenil . . .

Krátky smiech zaženie nevítané myšlienky.

„To všetko je otcovou vinou. Aká je to myšlienka povedať Fernande, aby nechodila? Vraví, že ju nebude môcť platiť, rada by som vedieť, prečo! A potom, čo nevstáva? Nechá ma celkom samú, niet nikoho, kto by ma obslúžil, to je smiešne . . .! Ľaľa! Tu je starý okruch chleba, čo ostal od včerajška. Vždy lepšie, ako nič!“

Kráčajúc sypkým snehom, jasom pekného dňa k horám, obklopená troma psami, nájde svoju hrdú dušu malej Diany. Ach, ako je ráno dobre a aká je to hrôza, byť zavretá v škole, keď je von toľko čarovných vecí!

Pod čiernymi vetvami ležal stvrdnutý sneh, plný drobných hviezd: vtáčích krokov. Zvieracia stopa zaviedla psov a dievča až do hlbokého podrastu. Zo všetkého sa parilo, boli obklopení vlastným dychom, viditeľným v chladnom povetrí, zadychčaní, veselí. Malú Horpovú nemrzelo, že bola zablatená ako jej zvieratá. Na miestach, kde sa sneh neudržal, kde nebolo mnoho tône, bolo blato. „Aká škoda, že nemám pušky,“ myslelo si poľovnícke dievča.

A pretože nemusela ostať na vlastnom panstve, šla ďalej do hory. Vábily ju neznáme chodníky. Brnavé i biele, obklopené mŕtvym papradím, pocukrené mrazom, vari povedú k pekným objavom.

Vyžly striehly. Videla prebehnúť zajaca a mimovoľne urobila pohyb, ako keby mierila. Rastúce opojenie svieralo jej srdce. A bolo jej tak teplo, že složila šál a rozopla si kabát.

Len hlad ju dohnal domov. Iste bolo neskoro. Keď sa vybrala na cestu, nebolo viac ako osem hodín. Fernanda je už iste tam so živnosťou.

„Podme, psi! Podme, psi!“

Vzrušení a šťastní, že sa hrajú s ňou, obaja veľkí jej začali skákať na sukňu, otláčať zablatené laby na čiernu látku.

„Nie tak prudko! Och! Hlupák! Rozdrapil si mi šaty!“

Ešte jedna vec, na ktorú bola veľmi navyknutá. Vrátila sa samá škvrna, s peknou dierou. „Jedenásť hodín“, oznamovala zvonica v dedine, keď šla cez ohradu. Už tri hodiny bola von.

Zadychčaná a zle skrývajúca veselosť ponáhľala sa i so psím triom do kuchyne.

Otec sa vrátil do kresla vedľa ohňa a shováral sa s Fernandou, ktorá ešte držala košík pod pazuchou.

„Dobrý deň, otecko!“

Nahol si k nej tvár, aby ju bozkala, bledú tvár zúfalca.

„A dobrý deň, Fernanda!“

Dievča odpovedalo poklonou, pozrelo divne na zablatených psov a pokračovalo v rozhovore.

„Ale ako to urobíte, pane? Viem dobre, že moja stryná je rada, že ma zasa vidí na majeri, lebo jej už dávno chýbam. Ale jednako, hodina denne na udržiavanie vašej domácnosti, to je veru málo!“

„Áno, to je pravda!“ schválila malá, ale nepovedala to.

Nechcela ukázať, že umiera hladom, neopovážila sa prehrabúvať košík, hľadať v ňom chlieb. Ale Kiki, ktorý neraňajkoval, robil všetko možné, aby sa k niečomu dostal.

„Ako to urobíte?“ opakovala Fernanda.

„Uvidíme . . . uvidíme . . .“ vravel unavený hlas.

Konečne položila kôš. Alexandra za jej chrbtom chytro odlomila kúsok kôrky z vyčnievajúceho dlhého chleba.

„Tak sú naše účty dobre preskúmané?“

„Áno, pane.“

„Nezabudnite povedať vašej strynej, aby si pri platení zadržala päťsto frankov. Bola taká dobrá, taká úslužná . . .“

„To z dobroty, pane. Ona to nerobila preto . . .“

„Viem . . . viem . . .“

Ryšavý vrkoč prevalil sa nabok. Fernanda s naklonenou hlavou, neústupná a možno nevedomky hašterivá, začala milým hlasom:

„Malá Ermelína sa má dobre, pane. Beliardová vraví, že chytá prsník celkom hltavo, že to nikdy nevidela!“

Bez odpovede urobil zas ten pohyb ple-

cami, pohyb, ktorý mal teraz pre všetko: „Čo mňa do toho?“

„Pekné dievčatko to máte, pane. Ja . . .“

„Pozrite, Fernanda,“ prerušila ju Alexandra. „Šaty sa mi roztrhaly. Buďte taká dobrá a zašite mi ich.“

Dievča si podoprelo boky.

„Zašit' vám ich? A kedy? Myslíte, že za hodinu môžem uvariť, vyriadiť dom a ešte aj šit'? Ani s obedom nebudem hotová a vy budete musieť dozrieť na sporák.“

„Ja . . .?“ ozvalo sa dievča.

Potom zamĺklo. Zdalo sa mu, že všetky novinky bude musieť namáhavo prehltnúť.

Umienila si, že len čo bude sama s otcom, presvedčí ho, že takto to nemôže dlho trvať. Ale kým Fernanda pracovala, potajomky ju pozorovala. Nech sa stane, čo chce, nebude zle, keď sa oboznámi s temnými tajnosťami sporáka.

„Alexandra, keby si ty bola dievča, ako ostatné . . .“

Koľko ráz opakoval suchý matkin hlas toto nikdy nepočúvané karhanie?

Keď boly nádoby na ohni, odišla Fernanda k izbám. V kúte, kde ju otec nemohol vidieť, Alexandra ľútostivo obzerala dieru na šatách. Nevedela šit' . . .

Pustila roztrhnutú látku, hrdo zodvihla hlavu a začala si pohvizdovať.

Fernanda povedala: „Pečienku odtiahnete, keď bude tri štvrte na dvanásť. Ale treba ju dobre polievať a zakaždým zavrieť rúru.“

Konečne je tu zábava! Zodpovedná, dôležitá a vysmievajúca sa sama sebe, tuláčka prepínala svoju prácu. Prikryť, dávať pozor na pečienku, zamiešať zemiaky, koľko starostí!

„Otecko, je prikryté!“

Teraz čakala na koniec nemého obeda, aby mohla začať s vysvetľovaním. Psi sa motali okolo stola a rušili tichosť. Alexandra si umienila, že odteraz ich zavolá každý deň, aby sa necítila taká sama s otcom.

Jedol málo. Zrejme bol vyčerpaný vnútornou drámou. Nemohol spať v posteli, kde mŕtva nechala svoj ťažký a mrazivý odtlačok.

Keď položilo na stôl orechy na pochúťku:

„Otecko...?“ začalo dievča.

Vždy bol taký, ako by sa práve bol zobudil.

„Tak čo, moja milá?“

„Počúvaj! Chcela som povedať... Toto! To nemôže takto zostať!“

S otázkou zodvihol obočie.

„Ráno sa nemôžeme zaobísť bez Fernandy. Ani tušenia nemáš...“

Ale on pomaly pokrútil hlavou.

„Vedže ma pochop, moja maličká. Na nešťastie, musím ti rozpovedať tieto veci. Nemáme ani haliera. Trovy . . . trovy pohrebu nešťastnej mamy . . . A potom platiť dojku pre dieťa . . . Včera som prezeral účty. Ani som ich nezaplatil všetky. Ale v meste sú ešte dlžni mame . . . mame . . . za hodiny. S týmto a s tým, čo dostaneme za pomník, zaplatím dlžoby. Ale na živobytie nám ostane potom iba majer, to jest niečo menej ako štyristo frankov mesačne. Nevieš, či si uvedomuješ, koľko je to . . .“

Od veľkého zadivenia otvorila ústa. Pokračoval:

„My dvaja môžeme s tým vyjsť, ale bude treba . . .“

Pozrel na dvoch veľkých psov, ktorí s hlavou pri ohni sedeli vedľa malého Kikiho.

„Týchto, napríklad, si nebudeme môcť nechať. Chovať ich je pridrahé. Musíme ich predať. Zdá sa, že je na nich kupec. Fernanda mi povedala, že ich zajtra príde pozrieť.“

Zbledla.

„Och! . . . Predať ich!“

Sklonil hlavu, ako by sa hanbil.

„Niet už mamy Germainy, čo zaistovala náš blahobyt a naše radosti . . .“

A dievča prvý raz začalo chápať úlohu, ktorú hrala v dome jej unavená matka.

Zasa nechcela prijať myšlienky, ktoré jej prichádzaly na um.

„No dobre!“ vykrikla veľmi nenútene. „Predáme psov! Keď len mám Kikiho, to je všetko, čo potrebujem!“

„Áno...“ odpovedal smutne. „Ale budeš si ho kŕmiť, ako budeš môcť.“

„Ale pravdaže, otecko!“

Bola dobývačná, optimistická, skoro veselá. Ale farba sa jej nevrátila na líca.

Posledný raz sa išla prejsť so svojimi psami do poľa a do lesov. Dieru sopla spínadlom. Bola to prechádzka bez radosti.

Posledný raz. Aké slovo a aká vec! Zdalo sa jej, ako by ohnivý kruh zužoval sa okolo jej mladého života. Ale „o dvoch psov menej, to je nie taká vec. Keď mi dajú pokoj, všetko je dobre!“

Vrátila sa za tmy príšerne padajúcej. Nechcelo sa jej rozlúčiť sa s vyžlami. Dala ich na reťaz ako obyčajne a vrátila sa do domu s Kikim, ktorý sa jej tisol k nohám. Prvým pohľadom zistila, že otec nebol pri kozube. Našla ho nehybného v ateliéri, ako sa v úplnej temnote opiera o klavír.

„Otecko . . . ?“

Počula slová, odpovedajúce v akomsi plači bez slz:

„Aj tento budeme musieť raz predať . . .“

Radšej odišla. Otec bol na zlom srdca.

Vrátila sa k ohňu, k zapálenej lampe. Dnes Fernanda nezabudla na petrolej. Ostatne, Alexandra si dala ukázať, kde odkladajú fľašku s petrolejom, ktorú včera nemohla nájsť. Drobné hmotné veci vstupovali do jej života jedna za druhou a boly veľmi dôležité.

Zarazilo ju, že našla pred ohňom stôl od obeda ešte neuprataný, tak ako ostal so zvyškami jedál a s umazaným riadom. Ešte raz musela uvažovať o tom, že to bolo len celkom prirodzené. Prirodzená nebola tá čarodejná rozprávka, v ktorej dosiaľ žila, hoci to netušila. Ranná káva, to je čarodejná rozprávka. Prikrytý a uprataný stôl, obed na čas hotový, to je čarodejná rozprávka. Psi na reťazi, po ktorých ide a ktorých zatvorí podľa chuti, to je čarodejná rozprávka.

Sadla si pod lampu. Bola vysilená prechádzkou, mokré topánky ju chladily a musela sa starať o taniere, o poháre, odpratať ich do kúta, aby oriadila stôl a aby mohla dať večerné príbory. Bude mať Fernanda zajtra kedy umyť všetko?

Pohľad jej prebehol po kuchyni. Všade po dlážke špinavé stopy psov. Bude mať Fernanda zajtra kedy to . . .

Začala päste, stisla zuby.

„A ostatne, ja sa na to vykašlem. Nebudem sa o nič starať. Nech to ide, ako chce!“

Oči jej padly na vlastné šaty. Spinka dieru len zväčšila.

Bruno Horp vošiel, nevidiac nič, a ponoril sa do svojho kresla. Chcela sa ho opýtať: „Nevieš, kde je mamina škatuľa so šitím . . .?“ Dívala sa zas na svoje šaty. Ani niťami a ihlou to nenapraví. Blato, ktoré uschlo, raňajšia masť na rukáve, všetky nešťastia boly definitívne. „Veď mám staré vlnené blúzy a pekné zamatové šaty, ale to je nie čierno a mám smútok.“

Tak ako sa kopilo opovrženie, zúfalstvo, nemohúcnosť, tak sa dvíhala v nej búrka. Cítila, že raz nebude môcť už stiskať zuby ako doteraz. Posledný raz sa vzchopila bojovať proti vlastnej slabosti, ktorá sa vzráhala s hodiny na hodinu a ktorú nechcela uznať.

„Pozri, Kiki! Budeme olovrantovať! Slúž! Slúž! . . . Dostaneš kúsok čokolády . . .“

Trpká, už vošlá do chudoby:

„Vieš, možno, že onedlho jej už nebudeme mať . . . Živnosti ubúda . . .“

A pritom sa naraz rozplakala horúcimi slzami.

Otec konečne zbadal, že plače. Že by ju jednako bola zachvátila ľútosť? Pritiahol ju k sebe, temer si ju posadil na kolená.

„Čo ti je? To pre psov, čo . . .?“

Aké opovrženie v týchto slovách, na druhý deň po matkinom pohrebe!

Divo pokrútila hlavou.

„Teda čo? Nudíš sa . . .? Veru, nie som zábavný.“

Zasa urobil ten hrozný pohyb plecami.

„Čo chceš? Som len starý chlap, ktorý všetko stratil. Všetko stratil . . .! Ty to dobre vieš . . . Mal by som sa pokúsiť pohýbať sa kvôli tebe, kvôli nám . . . pokúsiť sa pracovať, vytiahnuť nás aspoň z najhoršieho. Ale neurobím nič, nič, čo by som mal urobiť. Bol som už len handrou, teraz . . . Ach! Tým horšie pre všetkých. Či vidíš, keby si nebola tu, zastrelil by som sa! Žijem! Odo mňa nemožno nič iného žiadať, čo? Ach, keby si vedela, už to aké je hrdinstvo!“

Ruky, ktoré ju pevne stískaly, odstrčily ju jemne.

„Odpusť mi, moja drahá. Rozprávam ti veci, ktoré nemôžeš pochopiť.“

Zodvihol dlaň k čelu, ostal chvíľočku v tej polohe a potom, usilujúc sa hľadiet' na ňu, priateľsky sa opýtal:

„Prečo sa nevrátiš k poľovačke? Ved' ja by som v tom nevidel nič zlého . . .“

Mladá uplakaná tvár sa rozťahla, ochotná na úsmev. Hoci pred chvíľkou si už skoro rozumeli, už zasa boli len starým človekom a dievčatkom, ktorí si nemajú čo povedať. Neslobodno odvracať pozornosť dieťaťa, keď sa stáva vážnym, a blýskať mu pred očami obľúbenou hračkou.

„Och! Otecko . . .! Naozaj . . .? Môžem, napríklad, zajtra poľovať?“

„Zajtra ráno, ak chceš . . .“

Zvalil sa späť, s lakťami na operadlách kresla. Potom vzal kutáč a pomaly dokončil:

„Donesieš nám diviny, to bude veľmi dobre. Lebo teraz už skoro ani nebudeme mať mäsa.“

XVIII.

Neporiadok mladého života je, ak sa môže tak povedať, usporiadaný.

Nedostatočné jedlo, neopravované šaty, dom bez správy a špinavý, divé pytliačenie a strach pred hájnikom, ktorému už nedávajú prepitné, ešte väčšia nenávisť oproti dieťaťu, ktoré je pri dojke a mnoho stojí a ťahá peniaze z domácnosti, zášť na zničeného otca, ktorý nechce vyjsť zo svojho sebeckého zúfalstva a postaviť všetko, čo sa okolo neho rúca; zášť na nájomníkov, ktorých pohľady sú neschvaľujúce, zášť na Fernandu, ktorá je každý deň nedbanlivejšia, zášť na všetkých, na všetko, zášť na život . . .

Mať sotva štrnásť rokov a nemôcť milovať nikoho okrem psa, nemať iného zamestnania okrem krutých hier poľovačky, nemať inej radosti okrem rozkoše zabíjať, vstupovať do dievčerstva nízkou bránou opustenosti a chudoby . . .

Mŕtva matka vyhrala bitku. Alexandra to vedela odo dňa, keď potajomky, skrývajúc sa,

šla zmätená, ako by proti svojej vôli, navštíviť opustený hrob.

Nik sa nestaral, aby na pekný hrob, ktorý objednali Lebiglovci, postavili náhrobný kameň. Bol zavalený vrstvou sivého cementu, čo bolo na pohľad smutnejšie, ako nejaký kopček neznámej zeme. Krížik z bieleho dreva, na ktorom bolo meno, celkom sa rozchádzal. Ani kvietočka.

Pred týmto uznala konečne malá Horpová svoju porážku. Tá, čo tu odpočívala, odniesla so sebou blahobyť a rovnováhu domu.

A po návrate sa dievča tupo vypytovalo otca, šťastné, že ho môže zahanbiť:

„Už si dokončil pomník pre vojakov, otec-ko? Kedy začneš náhrobník na mamin hrob? Takto ho nemožno nechať.“

Najprv jej odpovedalo strašné pokrčenie plecami. Potom:

„Odišla . . . Ostatné ma nezaujíma. Tým horšie. Nemám peňazí na mramor. A čo sa týka pomníka, ach, áno . . .! Len mi rozprávaj o tom!“

Trpký, ochabnutý, plachý. Divo vtiahnutý do kúta pri kozube. Akýsi cudzinec v dome, ktosi, koho dobre nepoznáme a koho sa trochu bojíme.

Keď prišla jar, nechcel sa zúčastniť na od-

halení pomníka. Alexandra, tiesnená obnosenými, deravými, zamazanými, vyrastenými šatami, tiež sa v ten deň držala v ústraní.

Okolostojaci uvažovali: „Ten človek stratil hlavu a jeho nešťastná dcéra skoro nebude hodna ani deravý groš.“

Čiastka honoráru za pomník zaplatila posledné dlžoby, ktoré ostaly z drahého pohrebu. Ostatok pohlcuje bežný život. Potom raz ľudia z mesta prišli vziať klavír.

Načo by si ho teraz nechávali?

Alexandra pozerala za ním, ako odchádza, ako za novou truhlou. Rozpamätala sa na večer, keď ju dojal Gluck. Hudba bola prepychom, ako mnoho iných dobrých a pekných vecí, ktorých už niet v jej živote.

Ešte nemá štrnásť rokov . . . Ale aj pri každodenných úzkostiach, zásoby smiechu sú v jej navretom hrdle, zásoba detských samopaší čaká na príležitosť vybušiť. A jednako sloboda, v ktorej sa preháňa, má svoju trpkú čarovnosť.

Odovzdaná prítomnosti, raz nešťastná ako biedna sirota, raz nespútaná v divoškých zábavách, neďívala sa do očí budúcnosti, nemyslela na to, že skoro bude mladou slečnou a že jej spôsob života, znesiteľný u dieťaťa,

onedlho bude poburujúcim, keď podrastie. Ešte sa necítila na kraji spoločnosti, vyobcovaná.

Či dievčatko na prázdninách, ktoré robí, čo mu na um príde, ktoré nemá opatery, primeranej jeho postaveniu, je zle oblečené a žije v príbytku, premenenom na chliev, nemôže zato byť slečnou Horpovou, dcérou sochára, a z výšky svojej povýšenej triedy vládnuť nad sedliackym svetom, čo je okolo nej?

Okolo svätého Jána, keď cítila, že sa vracia čas kosby, nemohla udržať svoju túžbu na uzde. Dlho sa vyhýbala majeru, kde ju hlavaté ženy unavovali výčitkami za sestričku, ktorú za nič nechcela poznať. Ale keď hrable začaly obracať skosenú trávu, prirodzene zjavila sa slečinka Alexandra.

Nemohla sa pripojiť k hrabáčkam, nepomáhať klásť kôpky, ktoré rástly pod júnovým nebom, nevyškrabať sa na vysoký voz so senom, čo knísavo, voňavý a suchý, odchádza cez vymyté cesty a ťahajú ho pomaly dva veľké kone.

Keď dievčatko i so psom raz popoludní prišlo na lúku, najpokojnejšie na svete začalo hľadať hrable. Chlapi a ženy boli roztratení po slnku. Nepozdravila nikoho. Bude dosť času

povedať dobrý deň, keď bude blízko niekto z Lebiglovcov.

Krep na kraji jej zababraných a roztrhaných šiat bol zničený, na pančuchách mala diery, topánky vyčaptané a pokryté starým suchým blatom. A dva veľké zaprášené, tmavé vrkoče boly na konci stiahnuté starými šnúrkami z topánok a jedna z nich bola skoro rozviazaná.

Ktosi sa na ňu pozorne poďíval. Bol to jeden z chlapov, najatých do prác pri sene, a nebol z toho kraja. Keď bola dosť blízko, surovo ju okríkol:

„Čo tu hľadáš, ty sopliak, a čo nám tvoj prekliaty pes kazí petrence?“

Alexandre sa zatajil dych, zastala, bledá od zlosti.

„Chod' preč . . .!“ pokračoval chlap. „Nemáme ti čo dať.“

Pani Lebiglová pribehla prvá.

„Budete ticho! . . .“ vykrikla. „To je slečinka z kaštieľa.“

Ale chlap myslel, že žartuje.

„Táto . . .? Ved' nemá nič zo slečny, necigánte!“

Vtom Karol, ktorý sa tiež priblížil, drgol chlapa do pleca a dával mu potajomky znamenia očami. A tento zachytený pohyb bol pre

slečnu Horpovú ešte strašnejší ako všetko ostatné.

„Och! Odpusťte . . .!“ jachtal celkom zmätený sedliak. „Ja som nevedel . . .“

Hlasný smiech ho vytrhol z rozpakov.

„Myslel som, že idete pýtať šesták . . .“

Druhý smiech, zle zatajený, prebehol medzi hrabáčkami. Alexandra sa zvrtila. Medzi Karolom a jeho matkou urobila niekoľko bezcieľných krokov. Miesto srdca mala dieru. Vraví sa, že človek môže umrieť hanbou. Bolo to, ako by naozaj išla umrieť. Myslela, že sa v celej dĺžke vyvalí do trávy.

„Nedbajte na to,“ opakovala pani Lebiglová. „To je sprostý parobok. Dobre som videla, že si trochu uhol.“

Ale mladý Karol nemrmlal výhovorky. Premeral si dievča. V jeho opovržlivom pohľade bolo víťazné pohrdanie, zlomyseľná ľútosť.

„Jednako,“ ozval sa pomedzi zuby, „prečo ste oblečená ako handrárka? Človek sa veru ľahko môže pomýliť!“

Alexandra hovorila ako vo sne. Mechanický úsmev jej blúdil po ústach.

„Prišla som,“ jachtala, „chcela som . . . chcela som vás pozrieť. Ale mám doma prácu . . . Hneď sa vrátim . . . ja . . .“

Ostatok nedopovedala. Zamíkla, pozrela

na matku a syna pohľadom, ktorý bol hlúpy aj divý a stála pred nimi chvíľku vzpriamená, bledá, nehybná, a potom, nedoložiac pohybu alebo slovka, odišla veľkými trhanými krokmi, sledovaná šiestimi alebo siedmimi pohľadmi, od ktorých jej bolo zle.

Zrýchľovala krok, kým vyšla z lúky. Malý Kiki myslel, že je veselá. Radostne skákal okolo nej. Neznámy svet slov nezasahoval jeho psie šťastie.

Vrátila sa behom. Skákala po štyri schody, búšením päste otvorila dvere na izbe a hodila sa na posteľ. Kiki bol skokom pri nej, naraďostený neočakávanou hrou, a začal ju hrýzť. Jedným úderom shodila ho svíjať sa na zem.

Hlavu zahrabala do hlavnice, bola by chcela plakať. Ale to, čo cítila celá jej bytosť, presahovalo slzy. Bol to zármutok? Drvila ju zima. Poníženie nenapraviteľné, nenapraviteľné, šírilo v nej skoro fyzickú nevoľnosť. Cítila, že je bledá, ako koho bolí srdce. Poníženie sa usalašilo všade: v nohách, v rukách i končekoch vlasov. Pocit strašnej plnosti držal ju nevládnú na posteli, kde si ľahla, pudove cítiac, že je ako chorá.

Niekoľko ráz opakovala:

„Teda tak . . . teda tak . . .“

Za oblokom pekný júnový deň rozsieval belasú, zelenú farbu, svetlo. Poprezerala si najprv šaty, všetky škvrny a diery, jednu za druhou, potom sa poďívala na roztrhané črievice, deravé pančuchy, potom na vrkoče, bez lesku, strapaté, ktoré nikdy nerozpletala.

Prišlo to pomaličky. Nezbadala, že je špinavá a v handrách ako žobráčka. Nebolo nikoho, kto by ju bol na to upozornil, kto by ju *karhal* . . .

Stisla zuby. Stále matkino víťazstvo.

Obzerala sa. Odkedy nepopravila posteľ, na ktorej spáva? Obliečky boli roztrhané, špinavé. V izbe neporiadok, aký si ani predstaviť nemožno, na prst prachu na náradí a pod náradím. Celý dom bol v podobnom stave. V kuchyni sa v kútoch hromadil neumytý riad. Otec a dcéra často jedli údené z papiera, v ktorom bolo zabalené. Niekedy si Alexandra nesadla za stôl, ale odnášala si svoj diel von, alebo, keď sa vrátila neskoro, obedovala alebo večerala hodne neskoršie ako otec.

Prvý raz začala myslieť na budúcnosť. Kde to kráčala?

Podoprela si lakte o kolená, oči mala meravé. „Necigánte, nemá nič zo slečny!“

Nie je slečna. A ešte menej dievča z ľudu.

Dievčatá z ľudu vedia šiť, variť, viesť domácnosť. Nemá nijakých znalostí, nijakého vzdelania a nijakých praktických schopností.

Prišla jej na um myšlienka: „Teraz by ma Karol iste nepýtal za ženu.“ Chcela sa usmiať a zbadala, že sa jej pery skrivily. Z celej duše želela za dňom, keď, opretá o ohradu, povýšene a s rozhorčením počúvala sedliáčika, ktorý jej rozprával, že si ju neskôr vezme. Teraz by to bola pre ňu pripekná partia. „Handrárka,“ povedal.

Myšlienka jej začínala byť takou neznesiteľnou, že vstala, aby pred ňou ušla. Pred odchodom pozrela posledný raz na izbu. Nebolo ťažko popraviť posteľ, zamiesť, poutierať prach s náradia alebo vyčistiť si topánky alebo sa poriadne učesať. Nie veľmi ťažko umyť riad tamdolu, poupratovať; nie veľmi ťažko držať dom v poriadku. Šiť sa človek naučí, keď je trpezlivý; práve tak variť. Jeden vážny rozhovor s otcom by jej objasnil výdavky a príjmy ich domácnosti. Neboli azda tak na mizine, že by si nemala za čo opraviť šaty, dať ich nadšiť, zafarbiť na čierno staré blúzy a poprešívateľ... Mykla plecami.

Vlna lenivosti, malomyseľnosti, detskej bezmocnosti zdvihla sa v nej po tejto krátkej úvahe.

„Nemôžem. Som primalá. To je nie práca pre mňa.“

Buchla dverami na svojej izbe. Kiki s chvostom, vtiahnutým medzi nohy, šiel za ňou po schodoch. Nie. Nebola taká veselá, ako si myslel. Naopak, bola veľmi zlej vôle.

S pohľadom čiernym a pleciami zdvihnuté, tak prešla popri živom plote. Nikdy, nikdy viac nevkročí jej noha na majer. Pery sa jej trpkosť krivily. Pôjde po fretku do kletky. Len to jej ostáva: pytliačenie, jediné na svete, čo vie robiť.

Fretku jej nechali, lebo ju krmila mliekom z vlastných raňajok — po ktoré chodila každý deň k ohrade. Pes sa delil s ňou o suchý chlieb. To potrvá, kým ju hájnik neprichytí. Možno ešte privrie oči, dúfajúc, že niečo dostane okolo Nového roku. Keď uvidí, že mu už nedajú nič, poponáhľa sa ju udať. Vtedy bude hanba úplná. A nech! Potom, ako iní, navykne nebáť sa noci a bude klásť oká, púšťať fretku, pracovať vo svojom jedinom zamestnaní v temnotách, ako tuláci, ako bedári.

„Pod', Kiki!... Pôjdeme poľovať!“

Chybila. Zajac ešte žil. Dlho sa dívala na krčovité šklbanie ťažko dýchajúceho hrdielca. Zviera pišťalo poriadne, keď ho chytila do

siete. Alexandra nevedela, ako pozorne sleduje posledné krče tejto smrti. Ani nie z ukrutnosti, ale z ľahostajnosti. Myslela na inšie.

Bez slova položila na stôl zajaca už chladného. Bolo neskoro. Otec iste už večeral, lebo jeho pohár stál vedľa neho prázdny.

Zdvihol hlavu. Neusmieval sa, ale mal akýsi neobyčajný výraz.

„Dobré zaprávané na zajtra...!“ povedal. „Fernanda nám urobí z toho zaprávaného zajaca.“

Striasla sa. Už odvykla počuť ho rozprávať. Ale neodpovedala ani slova. Zamračená a nemá sadla si vedľa neho pred kozub. Hoci povetrie bolo teplé, pálil vetvičky a krivé konáre. Fernanda ich doniesla dnes ráno. Posbierala ich pod stromami, keď prichádzala na hodinu do kuchyne.

Alexandra nebola hladná. Možno, že o chvíľku zje nejakú kôrku. Onedlho Bruno Horp s fajkou v ústach ponoril sa do mlčanlivého snenia. Ani psíček, cítiac, že ľudia sú mrzutí, neopovážil sa pohnúť a tak v zmrákejúcej sa kuchyni, kde vládly pavučiny a nečistota, ozýval sa tichý pukot ohňa, ktorý chvíľkami spieval a hvízdal ako krdeľ fantastických škriatkov.

XIX.

Na pokosenej lúke všade sa dvíhaly kôpky sena, vlasy zeme zapletené do vrkočov. Svet bol plavý od zrelého obilia. Alexandra, aby vyhla ľuďom z majera, videla, že sa musí usalašiť v lese. Ostatne, polia nepatrily jej otcovi, mali ich v nájme nájomníci. V lese teraz prekračovala hranice otcovho majetku. Výčitky sa pomaly strácaly, ako u všetkých demoralizovaných. Začínala byť nečestnou, pytliáčila v cudzom. Zavše bola taká odvážna, že si vzala pušku. Vtedy si vyvolila prvé hodiny dňa, keď ešte nevstali ani sedliaci. Keď vychádzala z domu, ani sa len nebrieždilo. Tak sa metodicky navykala čeliť temnotám.

Dva razy sa vrátila so zajacom. Ani Bruno Horp, ani Fernanda nepovedali nič. „Mohla by ma udať...“ pomyslelo si dievča. Z akejsi prevrátenosti túžila za tým.

Tí, čo sa rútia do záhuby, radi si myslievajú: „Nech je všetkému koniec!“ Keby ju chytili na území, ktoré nebolo jej, bolo by to niečo horšieho ako vyšetovanie. Vtedy by sa uskutočnily dávne Karolove hrozby.

Čím bola poľovačka nebezpečnejšia, tým bola aj náruživějšía. Z toho, čo robí obyčajné dievčatká šťastnými, nemala nič. Ale zato aké klopanie srdca!

Po návrate z krádeží líhala si dolámaná. Zavše spávala len vo dne. Znamenity spôsob, ako zabiť čas, keď nemala čo robiť, tak spať cez dlhé popoludnia. Celkom pomaly si osvojovala i mravy tulákov, ktorým sa už celkom začínala podobať.

Žatva vládla v poli cez júl a august. Prišiel mesiac september, ktorý prináša oprávnené poľovanie. Ale Alexandra nebola ešte vo veku, keď možno dostať povolenie. Sedliaci ju už nemali radi. Zhovievavosť všetkých prestane ju chrániť.

Ale v očiach Lebiglovcov bola ešte vždy dcérou majiteľa. To bola posledná prevaha, ktorá jej ostala. A ona vedela v príhodnom čase uplatniť túto výhodu.

Čakala teda na otvorenie ako na príchod tuhej bitky, z ktorej vyjde definitívne premožená alebo práve naopak, ozbrojená dobre upevnenou autoritou.

Okolo piatej večer sišla zo svojej izby, kde od raňajok spala ako zvieratko.

Hľadájúc kúsok chleba, ktorý bol teraz jej

olovrantom — vtedy, keď myslela na olovrant — vošla do kuchyne. Zadivila sa, že tam nenašla otca. Nejasne znepokojená, zvedavá, či sa náhodou zas nedal do práce, vošla do ateliéru, do ktorého teraz nevkráčal nik.

Vo chvíli, keď chcela otvoriť dvere, počula šepot tlmených hlasov a pridusený šum.

Zaujatá a trochu bojazlivá otvorila, hotová dať sa na útek. Uvidela otca a Fernandu medzi sadrami, sivými od prachu. Pokračovali v rozhovore, z ktorého počula posledné slová, vyslovené veľmi hlasno.

„Áno, pane! Sem bude najlepšie položiť raždie.“

„Myslíte . . .? Možno by mu bolo lepšie v kuchyni.“

Tu sa Bruno obrátil, pozrel na dcéru a povedal:

„Aha . . .! Ty si tu . . .? O tomto čase?“

„Nepočuli sme vás,“ pokračovala Fernanda. „My dvaja s pánom hľadáme najlepšie miesto pre raždie. Po tieto dni ho donesú a šla som popred kaštieľ, nuž som sa prišla opýtať.“

Hovorila primnoho. Alexandra bola v rozpakoch, ani nevedela prečo, hľadela na zem. Zdalo sa jej, že otec a táto slúžka s ich zá-

plavou vysvetlení sa neshovárali o raždí, keď ona vošla. „Som si istá, že hovorili zle o mne.“

Jej upodozrievavý výraz ako by bol oboch priviedol do pomykova. Prešlo krátke, trápne mlčanie. Potom sa ozvala Fernanda:

„Keď som už tu, môžem vám pripraviť včerajšieho zajaca. Bude vám dnes na večeru.“

Urazená, povýšená, odpovedala:

„Nie, ďakujeme! Nepotrebujeme vás!“

A Fernanda zamrmlala nevedno čo, a odišla bez pozdravenia.

Alexandra, sama s otcom, ostro si ho prezrela. Pod šedivými kučerami mal ten neobyčajný výraz, ktorý u neho videla pred istým časom. Za chvíľočku vydržal pohľad dievčaťa. Potom sa trochu tackavo pobral ku kuchyni, urobil zúfalý pohyb plecami a zasomral:

„Čo chceš? To je lepšie, ako zabiť sa, čo?“

Nepochopila. Tichšie doložil:

„Lebo ja som stratený človek . . . Stratený, vravím ti, stratený . . .“

Naľakala sa. Či sa otec zbláznil?

V kuchyni ťažko klesol do kresla.

„Podaj mi kutáč . . .!“ rozkázal.

„Tu je . . .“ povedala. „A teraz idem von s Kikim.“

„Kde ideš?“

Prečo táto otázka dnes?

Zdalo sa, že úžas, s ktorým na neho hľadí, núti ho premýšľať. Pekné, čierne oči sa na neho uprene dívaly, nevinné, neznalé života. Myslela si, že ju chce bozkať, aby sa ospravedlnil za veci, ktoré iste pred chvíľkou o nej pohovoril, keď jej tu nebolo. Ale keď sa naklonila, zrazu ju odtisol.

„Nie, nebozkávaj, moja drahá. Nie som hoden.“

Náhle odvrátil hlavu.

„Chod', moja pekná,“ doložil. „Chod' sa baviť von so psom. Chod' . . .!“

A zmätená pomaly vyšla, obrátiac sa niekoľko ráz, aby ešte pozrela na neho.

Na druhý deň, keď prišla ako obyčajne okolo jedenástej porobiť svoju prácu, Fernanda vyhla očiam Alexandry, prichádzajúcej zo záhrady. Ale jednak vydýchla:

„Dobrý deň, slečna.“

Alexandra neodpovedala. Otec ešte nevstal. Najčastejšie chodil dolu len na obed. Chodieval spať veľmi neskoro a spal celé predpoludnie.

Fernanda, zle naladená pre toto mrazivé prijatie, začala prehadzovať riad. O chvíľku začala:

„Až strach hľadieť na vašu kuchyňu, v takom je neporiadku.“

Nehanebne sa obrátila, uprela svoje jasné zorničky na tvár dievčaťa a pokračovala:

„Keby som tu bola paňou, videli by ste, ako by sa všetko premenilo! Nepoznali by ste Vidliská . . . aj vy by ste boli lepšie obriadená, slečna!“

Alexandra očervenela, potom zbledla. Dievča nikdy nehovorilo takýmto tónom. Cítila, že táto Fernanda stavia sa proti nej s celou povýšenosťou gazdinej, s celou výškou dospeljej osoby, ktorá sa obracia k dievčatku. Ešte jedna nepriateľka.

„Zakazujem vám hovoriť takto . . .“ vykrikla v zlosti.

„Budem hovoriť, ako budem chcieť, rozumiete? A ak sa vám to nepáči, poraďte si sami so svojím trasľavým kaštieľom! Keď ste vy oproti mne nie zdvorilá, neviem, prečo by som ja mala byť oproti vám. Čo som vám urobila, že strúhate na mňa takú tvár ako drevený svätý? Vojdete, poviem vám dobrý deň, a vy sama neopýtate: „Si ty pes alebo mačka?“ Len prejdete popri mne, ani slova nepoviete. Ak máte niečo proti mne, von s tým! To bude lepšie, ako skrývať tajnosti.“

Výstup . . .? Zarazená Alexandra ostala

najprv nemá. Rozhodne, niečo zvláštneho sa dialo v dome. Začala sa cítiť ohrozená slovami tohto dievčaťa: „Poradte si sami so svojim trasľavým kaštieľom . . .“ Skrotila hnev a odpovedala:

„Čo sa vám robí? Ved' vy ste začali . . .!“

A naraz celkom úprimne:

„Myslíte, že som včera nepochopila, že ste v ateliéri s otcom zle hovorili o mne? Celý majer zle o mne hovorí, ja viem!“

Omráčenie celkom premenilo osobu. Fernanda sa dívala chvíľu na dievča s otvorenými ústami, potom vybúšila takým smiechom, že psíček začal štekať.

Vošiel Bruno.

„Čože je to?“ opýtal sa.

A dieťa si nevšimlo, akým znepokojeným pohľadom pozrel na slúžku. Ostatne vec ostala nevysvetlená.

Druhá polovica augusta bola daždivá. Alexandra sa túlala po háji. Z jej jediných šiat a roztrhaných topánok boly už len trosky. A keď ju raz po obede náhly a hrozný lejak donútil vrátiť sa behom domov, prekvapila otca. Nemal času skryť fľašu. Celkom sám v rohu pri ohni pil rum alebo nejaký iný alkohol.

A oproti jeho veľkému, do poly plnému poháru, stál druhý pohár, prázdny.

„Som trochu chorý . . .“ vysvetľoval nevoľným hlasom.

Sledoval dcérin pohľad a pokračoval:

„A tak mi Fernanda bola po toto. Ba aj pila so mnou . . . Práve odišla.“

Mal ten výraz, ktorý dievča poznalo a až doteraz nerozumelo.

Zarazená, sotva mala čas pomyslieť si: „Nezošalel, ale pil . . .“ Svet úvah vrátil sa jej do hlavy. „Vraví, že mu to Fernanda doniesla . . . Teda ona chodí cez deň k nám? Čo robí . . .? Učí ho piť . . . To je to . . .! Tak sa potešuje v zármutku . . . Och! Bože môj . . .! Teraz začínam chápať smysel toho, čo mi posledne povedal také nepochopiteľné, teraz som uhádla, prečo ktorýsi večer nechcel, aby som ho bozkala . . . Páchol alkoholom . . .! Preto je to . . .! Preto je to . . .!“

Zarazená, ako keby bola prišla na zločin, drkotala zubmi, pery mala bez farby. Zas o krok, o hrozný krok ďalej ku skaze. Nevinná ešte nechápe všetko a predsa jej hnev na Fernandu je taký dokonalý, že je hotová ju zaškrtiť, keď ju uvidí.

„Otecko . . .!“ ohradzuje sa s najprudším opovržením.

On sa usmeje. Je celkom opitý alebo skôr nemal kedy — a to bude pravda — vyspať sa z alkoholu.

Odvrátila sa od neho, sadla si na kraj kozuba. Z vlhkých šiat sa jej pred ohňom začalo pariť. Psíček sa obtriasal nadšený, že je tu. Von pokračoval lejak, čierny, rozsieval noc.

Alexandra, ubíjaná životom, s tvárou v dlaniach, zamyslela sa. Nikdy sa necítila takou malou. O koho oprieť svoju detskú slabosť? Bolo by treba byť ženou pred takou hrôzou. Ona, dieťa, nemohla bojovať ani proti otcovi, ani proti Fernande. Na chvíľu jej prišlo na um, že všetko vyrozpráva pani Lebiglovej. Potom mala čosi, ako strach odhaliť pred niekým hanbu domu. Kedysi mala kamaráta, Karola . . . Nie. To si musí nechať pre seba, ako všetko ostatné. Vážne a s nesmiernou trpkosťou pochovala hroznú tajnosť vo svojej detskej duši. A razom vnikol do nej pocit ohavnej samoty, s takou strašnou silou, že jej hlava klesla hlboko na prsia.

Lejak prestal. Žiarivé slnko začalo sa hrať s trávnikom, cez ktorý tiekly potoky. Alexandra vstala s rohu kozuba. Otec spal s hlavou vyvrátenou na operadlo kresla. Potriasla

si ešte vlhké šaty, celkom ticho zavolala na psa a vyšla.

Keď prešla cez ohrady, neváhala dlho. Veľkými, nevedomenými krokmi pustila sa k dedinskému cintorínu.

Mŕtvi po svojom vstupe do neznáma stanú sa ako by svätcami, ku ktorým sa radi modlíme.

Ale Alexandra nezamýšľala shovárať sa v myšlienkach s mŕtvou. Neodprosovala ju. Šla len za pudom dieťaťa, ktorý je skoro taký rozhodný ako pud zvierat. Prišla jej na um myšlienka ísť ta, to je všetko. A ona šla.

Od posledného razu — a bolo to jediný raz, čo navštívila tento hrob — nešla cez dedinu. Nikdy ju tam nebolo vidno. Zvedavý pohyb niektorých kmotier na prahoch účinkoval na ňu zle. Jednako, nevrátila sa. Šla s očami upretými na zem, bez klobúka, biedne oblečená, medzi dvoma ťažkými a dlhými, strapatými vrkočmi.

Skupina krikľavých detí, ktoré sa hraly na vyliatom potoku, zastavila ju na ohybe cesty. Boli tam chlapci i dievčatá všetkých možných veľkostí. Celkom malé dievča s námahou držalo v náručí akúsi opičku, čo mu nezabránilo hrať sa s ostatnými. Všivavé a soplavé, bosé

nohy v potoku, shrbené od bremena, nerozpačíte sa priplietlo pod nohy malej Horpovej.

Tá ju chcela pohybom odohnať.

„Ľaľa! Havko . . .!“ vykrikol krdel’.

Nastrašený Kiki sa túlil k nohám svojej veliteľky.

„Vaša sestrička . . .“ povedalo všivavé decko a podávalo jej balík.

„Ach!“ vydýchla Alexandra.

Bolo to celkom malé stvoreniatko, zakrútené v handrách, v agónii, so zavretými očami, s hlavou rozožratou výsypom. Hnusná anomália: sedemmesačné decko, také chudé, že mu vrásky brázdily neforemnú tváričku tam, kde obyčajne bývajú jamky.

Ostatné deti ju obstaly dookola.

„Umrie,“ pokojne povedalo najväčšie.

Jedna zo žiačok vykrikla:

„Neopatrujú ju!“

Celkom malé decko ako by recitovalo nešikovným a jednotvárnym hlasom:

„A preto, lebo za posledné dva mesiace nezaplatili za plekanie.“

A štvrté, plné ľahostajnosti, doložilo:

„Pani Beliardová povedala, že je každému na ťarchu.“

Alexandra, zasiahnutá zdvihnutou vlnou okrúhlych hláv, so stiahnutým obočím, dívala

sa, ustavične sa dívala na toho biedneho ľudského červíka medzi dvoma detskými rukami, ktoré ho niesly. Ani jedna podrobnosť jej neunikla.

Ako dlho to potrvá? Bláznivé poskočenie detí naľakalo Kikiho. Vrtkavé, ponáhľaly sa v zástupe k inému predmetu. Dievča, ktoré držalo maškaru, šlo za nimi, ako mohlo. Alexandra videla, ako priťažká hlava umierajúceho dieťaťa hádže sa ako hlava mŕtvolky.

Keď ostala sama na ceste, hľadela pred seba, smerom na cintorín, potom napravo, potom naľavo. A veľkými krokmi, rovno cez kaluže, z ktorých blato striekalo až na psa, vrátila sa zrazu do Vidlísk.

XX.

Prečo nevošla na cintorín, keď sa preto vybrala na cestu? Nevedela.

Nevedela, alebo skorej nehľbala až na dno. Cit, ktorý ju zaviedol domov? Zbytočné navštíviť mŕtvu po tom prízraku jej dieťaťa, opusteného ako zviera.

„Ako zviera . . .“

Sadla si na svoje miesto v rohu pri kozube. Dážď sa znova zúrivo rozpršal. Zobudený Bruno fajčil a hrabal sa v ohni, vyhýbajúc pohľadu na dcéru.

Jedna hrôza — otec korheľ; druhá, ľahostajná, ale jednako hrôza: dokonávajúce dieťa, ktorým hádžu ako polámanou bábkou; všetky ostatné úzkosti života, aké to pásмо v jej myšlienkach! Nevedela, pri ktorom úžase sa zastaviť.

Ale ustavične, ako refrén, vracal sa obraz: „Opustené ako zviera . . .“

Zavrela oči. Zasa videla tú biednu vecičku, okrutnú handrami. Ako by sa celý svet bol spojil zabiť dieťa.

Keď bude celkom mŕtve, no dobre! A potom?

Pred siedmimi mesiacmi by bola túto zprávu prijala s divou radosťou. Vtedy sa nazdala, že sestrička jej bude súperkou.

Trpko sa poďívala na otca. Či neopustil aj ju, celkom tak, ako tú druhú? Obe slečny Horpové boly opustené.

Striasla sa. „To je pravda, sestrička je tiež slečna Horpová. Aké je to smiešne!“

Naraz zistila, že môže myslieť na to prekliate dieťa a neblednúť nenávisťou. Už nešlo ani o peniaze, ktoré vyhadzujú z domácnosti na zaplatenie dojky, lebo otec neplatil.

„Jednako,“ vravelo jej svedomie potuteľne, „je to nie dobre.“

Celkom svieži a biely obrázok: bielizeň, ktorú mama s toľkou láskou šila v kúte pri tomto istom kozube, kolíska z vrbového prútia a mušlienu, prichystaná starostlivými rukami, ktoré už vopred láskaly a maznaly: bola by celkom ružová, celkom okrúhla, celkom čistá v rukách matkiných tá malá maškara, ktorú teraz hŕba zavšivavených detí vláči po potoku a ktorá už ledva dýcha.

„Opustené ako zviera . . .“

Myšlienky sa ťažko spojovaly v jej štrnást-

ročnej hlave. Ešte nenašla vec, ktorú jej pripomenul ten pohľad.

Pokrčila plecami, mýlilo ju, čo sa jej rodilo v podvedomí. Otec cvengol kutáčom. Neopovážila sa naňho zdvihnúť oči, ale myšlienky jej letely.

Odkedy sa dával zvädzať Fernandou, aby pil ako korheľ-sedliak? Hľadala. Počítala. Prvé dni po matkinej smrti ho tiež našla v ateliéri. Ale bol tam sám a zamyslený nad klavírom. „Tak je to. Nemôže byť viac ako mesiac, odkedy začal . . .“

Padal mrk. Spiaci psíček vstal, menil polohu. Tu sa jej bleskom objasnilo spojenie myšlienok: „Opustené ako zviera . . .? Áno, ako chudák Kiki, vtedy, keď som ho našla v snehu . . .“

„Nespravila by si svetlo a večeru . . .?“ opýtal sa unavený hlas Bruna Horpa.

Alexandra vstala bez odpovede. Pohyby pri zapáľovaní lampy a príprave žobráckeho jedla jej uľahčily. A mlčky si sadli za stôl, na ktorom skoro nebolo stolného náčinia. Ako dvaja cudzinci.

Keď si ľahla do postele, ktorú teraz nik nepoprával, pritisla k sebe psíčka tuhšie ako oby-

čajne. „Teplo ti je, môj Kiki . . . ? Dobre ti je . . . ?“

Naozaj, vari ho to dnes zachránila od smrti v snehu?

Pokúsila sa zaspáť. Akési trápne vzrušenie ju ustavične prudko zobúdzalo. Vtedy cítila, že ani jediný kúštiček jej tela nebol spokojný. Noc, ktorá vždy priťažuje, nútila ju žiť zlým životom. Bola nešťastným dievčatkom naozaj, ale nie vždy si to uvedomovala. Je to ťažšie, ako by sa myslelo, uvedomovať si, že sme veľmi nešťastní, najmä keď ide o dieťa.

Zaspala úprimne, keď svitol deň.

„Čo ma zobudilo? Tak dobre som spala!“

Počúvala. Niet zvuku v dome. Farba obloka vraví, že bude sedem hodín. Kiki sa vyťahuje v posteli.

„Dobrý deň, Kiki . . . ! Ach, áno! Viem, viem, čo ma zobudilo!“

Všetky príznaky noci — a života — hromadne sa predstavujú. Otec . . . Fernanda . . . Alkohol . . . Sestrička . . . Ach! Život, aká je to složitá mura!

Mechanicky si oblieka biedne každodenné šaty. Obliečť si tie isté zodraté látky, dať sa cestou tých istých pochmúrnych myšlienok . . .

„Ideš, Kiki? Ideme po mlieko k ohrade!“

Nízke a letiace nebo beží nad stromami, z ktorých kvapká. Ešte jeden hnusný deň sa chystá. Alexandra beží po mokrej tráve a nafukuje si daždivým povetím plúca. Bežať je zábavné, i keď je človek smutný. Ide tým smerom ako oblaky, so zdvihnutou hlavou, s otvorenými ústami.

Ohrada ju zastaví. Tu je mlieko. To je pre fretku. Musí kŕmiť svoju fretku. Dieťa a pes môžu jesť chlieb. Jedna šálka ráno, jedna šálka večer, to je práve obsah plechovej kaňvy na mlieko, ktorá čaká v tráve, to je práve živnosť pre fretku.

Alexandra zodvihne kaňvu, potom ju trhano odloží na miesto. Rozbehla sa znova. Ide ďalej. Tak chytro, tak chytro, kdeže tak chytro . . . ?

Beliardová, ktorá dávala deťom polievku, zodvihla hlavu a zadivila sa.

„Dobrý deň, pani. Idem si po sestričku. Otec povedal takto: Teraz ju budeme vychovávať doma. Za tie mesiace, čo sme vám dlžni, vám zaplatíme tento týždeň.“

„To by som rada verila . . . !“ povedala ironicky dojka.

Oprela si ruky o boky.

„Mňa veru nebude trápiť, že vám vraciam

decko, ktoré ma viac stálo, ako kŕmiť dospe-
lého, a ktoré opatrujem lepšie ako svoje vlast-
né."

Malá Horpová stisla pery, aby nič nepove-
dala. Bola zadychčaná od behu. Pre to a pre
iné príčiny jej srdce veľmi bilo.

„Tak mi chytro dajte sestričku, nech ju za-
nesiem domov.“

„Ved' ja by som ju bola zanesla.“

„Nie, nie. Dajte mi ju hneď, hneď!“

„Zdá sa, že niet nazvyš času?“ vysmievala
sa žena.

„Práve. Kde je?“

„Ale tu, v kolíske, ako môžete vidieť.“

„To je kolíska, ktorú vám dali vo Vidlis-
kách?“

„A čo by to bolo inšieho?“

„Keď je taká . . . Ale to je nič . . . Och!
Spí?“

„Spí alebo nespí, to sa nikdy nedá vedieť.
Chorľavé decko. Skoro nikdy neotvára oči.
Och, čo starostí mi dalo . . .!“

„Nedali by ste mi ju do rúk . . .? Ja to ne-
viem chytiť.“

„Takto, slečna . . . Och, nemusíte sa jej báť!
Ved' vás neuhryzne toto zlé zvieratko.“

„Ja sa nebojím, ale . . . Tak je to. Držím ju.“

Či ju netreba väčšmi zabaliť, keď idem s ňou von?"

„Pravdaže nie. Ja ju vychovávam ako aj moje. Vždy, v zime či v lete, má holý zadček.“

„Dobre . . . Tak do videnia, pa . . . Ach . . . ! Zabudla som. A bielizeň? Máte ju?“

„Ach, ach, ach . . . Moja drahá slečna! Vidno, že v týchto veciach nerozoznáte a od b. Myslite, že šaty novorodeniatka vydržia cez celý život a že ich obliekajú dieťaťu, čo mu minulo sedem mesiacov? Mám tri alebo štyri plienky, ak ich chcete, a to je všetko.“

Hľadajúc v skrini, nazlostená, urazená, mrmlala:

„Ale toto! Mysleli ste si, že vám dám plný kufor šatstva? To je primnoho, ha! Ani nespomínam, že mi tak beriete dieťa, ako keby som ho hola nakazila. Ale raz vám čosi poviem, lebo ja veru nebudem čakať týždne, kým si prídem pýtať, čo mi patrí, a je to dosť hanba pre rodinu, že nechá nešťastné, škaredé decko u dojky a neplatí.“

Červená od zlosti, konečne držala niekoľko složených plienok. Alexandra ich nešikovne položila medzi svoju hrud' a dieťa, ktoré držala oboma rukami, svisle, nakláňajúc mu hornú čiastku tela.

„A zabudli ste tu fľašku!“

Celý krdeľ Beliardovských detí sa díval, počúval, okrem toho, ktoré sa usilovalo ťahať psíka za chvost.

„A už ju nebudem ja nosiť . . .“ povedala malá všiváčka.

To bolo jediné „s Bohom“ vychovávateľskej rodiny slečne Ermelíne Horpovej, ktorú teraz veľkými krokmi odnášala jej staršia sestra na veľké zadivenie, ešte nemé, celej rodiny.

„Čo robím . . .?“ vravelo si s úžasom dievča, ustavične v behu.

Sestrička bola ťažká, nepohodlne sa niesla, spotilo ju a protivila sa jej. Ustavične sa bála, že jej spadne.

„Čo povie otec? Čo budem s tým robiť doma? Čo sa stane . . .? Keby som ju zanesla nazad . . .?“

A pritom ešte väčšmi stisla svoj živý balík. Složené plienky sa jej kĺzaly, fľaška sa jej kní-sala v ruke. So spotenými sluchami pokračovala v ceste, psíček skákal okolo nej.

Pri ohrade s neslýchanou námahou zodvihla kaňvu na mlieko. Toto doplnenie batožiny skoro pokazilo všetko. Keď došla k domu, cítila, že má strpnuté ruky a celé telo polámané. Složila kaňvu s mliekom a posledné

nadšenie pomohlo jej vyjsť po schodoch bez porušenia vratkej rovnováhy. Ale keď vošla do svojej izby, skôr hodila ako položila nemluvňa na posteľ. A vtedy sa krátkym smiechom oslobodila od únavy.

V jej myšlienke bolo všetko: aj kus teplej hašterivosti a jej vrodenný pud vzdorovať, odporovať, bojovať. Bola to jej pomsta otcovi. Bolo tam všetko. Bola tam aj hra. A v hlbokých vrstvách jej duše, tam, kde výčitka hlasom ledva rozoznatelným hovorila o spravodlivosti a náprave, bola ešte druhá vec, pekná vec, tá istá, pre ktorú zachránila psíčka, čo hynul v snehu.

Nechala bezvládne decko na posteli a veľmi náhlivo sišla do kuchyne. Tam vzala prvú nádobu, ktorá jej prišla do ruky. Práve tak ako pre Kikiho, na troche dreva, zapáleného v kozube, zohriala mlieko a potom ho naliala do fľašky.

Keď zasa vyšla hore, nahla sa nad posteľ.

Och! O koľko ľahšie je kŕmiť dieťa ako psa! Chtivé, šikovné, bezzubé ústka cucaly tak z chuti. Možno sestrička nebola ani chorá. Možno umierala hladom a nič inšieho.

Alexandra, dávajúc pozor na zúrivé krmenie, súčasne nastavovala ucho, či nepočuje nejaký hrmot v dome. Lebo nevedela teraz už

dobro, či je na rebríku zla alebo dobra, a ne-
borká cítila sa vinnou.

Srdce jej tľklo, ruky sa jej triasly. A na ble-
dom plátne tmavely sa jej dva dlhé vrkoče, čo
padaly napred a ťahaly sa po posteli ako dva
čierne hady.

Pes sedel na zadku naprostred izby, díval
sa, bol znepokojený a nechápal nič.

XXI.

Keď začula dolu Fernandu, zachvátila ju panika. Možno, že dievča už vedelo. Ak bol Bruno Horp v kuchyni, vyrozpráva mu udalosť a on, celý zadychčaný od hnevu, príde pýtať vysvetlenie.

Po štvrťhodine, keď sa nič nestalo, prestala zdržiavať dych. Dieťaťko spalo. Zrazu trochu otvorilo oči; boly veľké, podlhovasté a čierne. Pohľad tak prekvapil Alexandru, že ostala celá zamyslená. V biednej a výsypom pokrytej ratoliestke poznala svoju krv, svoju podobu, svoju sestru.

Teraz, keď bola istá, že nik nepríde hore, zadívala sa na spánok tváričky, zahrabanej do vankúša, ktorá bola taká úbohá so svojimi priehľadnými viečkami a zvädnutými stareckými lícami.

„Možno je mŕtva . . .“ myslela si. A chytrou sa poďívala na dych, presvedčiť sa, či je život v tomto sedemmesačnom tele, zabalenom do handár.

Teraz sa bolo treba rozhodnúť. Nemohla do nekonečna skrývať toto dieťa vo svojej izbe

ako nejaký ukradnutý predmet. Ešte bol čas zaniest' ho k dojke a vrátiť sa ku každodennému životu.

„Takto moja fretka dnes ráno nedostane mlieka.“

Teraz pršalo, a na celý deň. Videla sa v duchu, ako prechádza lúkami a dedinou so svojím bremenom v lejaku. A sestrička tak dobre spala! Vrátiť ju k jej macoche, to je to isté, ako hodiť ju do mora. Zločin trval už dost' dlho — sedem mesiacov.

„Áno . . . Ale čo budem robiť s týmto drobizgom? Nebudem robiť nič, čo treba, a potom . . .“

Zahnala tieto úvahy. Lepšie bolo nič nevedieť. Ostatne, otec rozhodne. Prebehla ňou zbabelá nádej, že on vráti prekážajúce pľuhavstvo. „Urobila som, čo som mohla . . .!“ dokončila.

Dreváky odchádzajúcej Fernandy búchaly v záhrade. Ešte roztrasené ruky, rozbúchané srdce. Prišla chvíľa povedať všetko.

Už nebolo počuť dreváky. Fernanda bola ďaleko. Alexandra veľmi jemne vzala nemlúvňa, aby ho nezobudila, a s balíkom v náručí udatne sišla dolu.

Pri kuchynských dverách chvíľku váhala. „Ešte je čas . . . Ešte je čas . . .“

Kopla do dverí a vošla. Našla sa zoči-voči s otcom, ktorý sedel na obvyklom mieste. Díval sa na ňu, a nevidel ju.

„Tu je, otecko. Doniesla som si sestričku.“
Naľakalo ju, ako ho trhlo.

„Čo je to? Čo je to . . .? Zbláznila si sa?“
A tuho udrel päťou na operadlo kresla.

„Odniesieš mi to! Odniesieš to hneď ta, kde si to vzala . . .! Nechcem to mať tu. Povedal som, že ho nechcem! Vráť ju dojke, hneď, počuješ ma?“

Alexandru, bledú ako plátno, zaplavila zrazu veľkolepá odvaha. Dieťa v jej rukách stalo sa jej výdobytkom, korisťou, a ona ho stískala tak tuho, že sa zobudilo, kričalo.

Bruno Horp, tiež bledý ako dcéra, pohol sa, ako keby chcel vstať. A tu ponad miavkanie svojej sestry hlásila:

„Nemôžem ju vrátiť dojke, lebo je nie zaplatené.“

Ako keby ho bola zasiahla bleskom. Sklonil hlavu, sadol si. Ale chytró začal tým istým zlostným hlasom:

„Hneď ti dám peniaze. To len preto, lebo som zabudol . . .“

Prerušila ho, smelá a v zápale bitky, naprávajúc dieťa, ktoré sa jej kĺzalo a trasúc ním surovo:

„Veru si nezabudol! Lenže míňaš peniaze na inú vec, však . . .? Na nepeknú vec, vieš!“

Brunov výraz bol temer dojemný. Nevedel presne, z čoho ho obviňuje dcéra. Uhádla všetko, či nie?

Chvíľku sa uprene na seba dívali, bez slov. Slabý krik dieťaťa dvíhal sa medzi nimi.

Strach, že počuje toto dievča ďalej hovoriť, zdržiaval v tichosti mužského, ktorý lapal dych. Bol už len vinný a ako malý chlapec, ktorého hrešia a ktorý zohýna plecيا. Povedal skoro celkom ticho:

„Čo povie Fernanda?“

Každý iný ako dieťa bol by pochopil úplné priznanie, čo bolo v tomto naivnom slove, bol by pochopil vládu prefíkaného ryšavého dievčaťa nad zúfalým zničeným vdovcom, nebezpečnú nádej, ktorú, podporovanú alkoholom, malo, že sa jedného dňa vydá a bude hrdo panovať nad Vidliskami a pozemkami, čo k nim patria. Ale či v štrnástich rokoch možno tušiť, že duša mužského najpravdivejší, najnezhojiteľnejší zármutok môže smieriť so slabosťou samca, ktorý zo všetkých možných príčin potrebuje ženu?

Len niečo vyše sedem mesiacov, ako mama umrela. Nevinnej Alexandre, i pred celkom zjavnou vecou, nikdy ani len na um neprišlo

ani najmenšie takéto podozrenie. Na to, aby bola silnejšou, stačilo jej vedieť, že Fernanda robí z jej otca opilca. Ostrá a povýšená ako v časoch, keď bojovala proti matke:

„Fernanda . . . ? Nech si vraví, čo chce . . . !“
odsekla opovržlivo.

Šikmý, čierny pohľad, plný strachu pred hrozbou domácich sporov. Bruno Horp počúval chvíľku vrieskať decko, kým zamrmlal:

„No, pekne je to s nami!“

Bitka bola vyhratá. Alexandra, ktorá ostala stáť, napravila sestričku a potom ju začala kolísať. Nevedela to, bola nahnevaná a skôr ju len triasla. Naraz spozorovala tvár, akú robil jej psíček. Zadívený krikom dieťaťa nakláňal hlavu tak smiešne, najprv napravo, potom naľavo, že dievča sa muselo zdržiavať, aby nevybuchlo v smiech. Ale nebola reč o smiechu. Položenie bolo slávnostné.

„Keď si mi chcel dať peniaze pre dojku . . .“
začala.

Nedokončila. Matka Lebiglová zadychčaná, premoknutá od lejaka, zavierajúc dáždnik, vtrhla ako víchrica.

„Čo sa to dozvedám . . . !“ kričala. „Všade len samé namáhanie dookola.“

Alexandra sa utiahla. Ešte jeden útok musí prestať, ešte jedna nepriateľka. Skoro pustila

dieťa, keď ju bozkali na obe líca. Toto náhle prijatie na milosť ju najprv omámilo, ale hneď potom dojalo.

„Výborne, slečinka Alexandra! Dobre, že ste to urobili! Decko hynulo u Beliardovej a mne srdce pukalo, keď som to videla. Ale nepovážila som sa o tom hovoriť. Najprv, ak to chcete vedieť, muž tej ženskej je hrozný pľuhák. A ona . . . Ach, prekliata potvora! Ani dva týždne by sa neboly minuly a malá Ermelína by bola šla medzi hviezdy.“

Usmievala sa, naklonená nad dieťaťom.

„Moja malá chuderka . . .! Len pozrite, aká je úbohá táto tvárička! Hrdielko má celkom čierne. Treba ju umyť, preobliecť . . . Čo budete robiť, slečinka Alexandra?“

Bruno vopchal hlavu do kozuba a obrátil sa chrbtom.

„Chytro, slečinka Alexandra. Teraz je pre každého čas obedovať, je už tri štvrté na dvanásť. Dajte mi ho, toho malého Ježiška. Ja to už urobím. Máte ju do čoho preobliecť?“

Trochu podráždená Alexandra proti svojej vôli oddala dieťa. Bolo jej. Jej záchrana ťažko dopúšťala spolupracovníkov. Ale pretože nevedela nič, dobre bolo, keď sa nebadane naučí, ako zachádzať s malým dieťaťom.

„Máte teplú vodu? Mydlo? Ja som nie tej

mienky, že treba deti máčať, ale zdá sa mi, že ju treba okúpať.“

Nájomníčka si sadla pred oheň, a nevšímajúc si pána Horpa s odvrátenou hlavou, začala rozkrúcať dieťa.

„Čo sa mňa týka, potrebovala by som za kotlík teplej vody . . . Och, pozrite, aké je chudé! A zožraté červenými škvrnami! Takto doriadiť neboráčika anjelika . . .! To je neslýchané! Dajte mi všetko, čo budete môcť . . . Lebo pri všetkej úcte vaša kuchyňa je, aby som tak povedala, ako stajňa. Celkom nebudem môcť pochváliť Fernandu, veru nie! To je pravda, že chodí len na hodinu. Nechajme všetko tak; nemôže všetko robiť a nik sa nezaoberá vašim domom . . . Ale áno, áno, môj poklad. Je veľmi dobre hýbať jej nožičkami pred ohňom . . . A psíček sa tiež do toho mieša . . .! V kotle je iste a určite voda. Dobre . . .! To vedro tam zbaví . . . Kde má šaty? Lebo hneď po kúpeli ju treba preobliecť . . .“

„Mám len plienky . . . Idem pohľadať. Dojka si nechala všetko ostatné.“

„Och, tá stará zlodejka! Nechala si aj košíku? Nebojte sa, ja vám to všetko vrátim.“

Alexandra, keď doniesla plienky, dívala sa čím najväčšími očami. Bruno pomaly vstal. Bez slova opustil kuchyňu.

„Pánovi sa to zdá protivné,“ poznamenala nájomníčka.

Ale inej poznámky nedoložila.

Dieťa vo vode skoro nekričalo. A keď mu tielko namydľily a potom utrely:

„Nemáte ani púdru? Donesiem zajtra, veď som mu krstná mať.“

„Naozaj! To je pravda! Ona je krstná mať . . .“ uvažovalo dievča.

Chytila sa príležitosti.

„A potom, pani Lebiglová, keď je vašim krstňaťom, darujete mu každý deň mlieko.“

Nájomníčka neodpovedala. Tieto slová ju schladily.

„Koľko ráz cez deň mu treba dávať jesť, pani Lebiglová?“

„Teraz ju netreba veľmi nalievať, lebo už sedem mesiacov postila, ale potom ju treba navyknúť a dávať jej každé dve hodiny.“

Pokrčila plecami.

„Ale vy ju veru nemôžete vychovať!“

Alexandra sa začervenala, urazená.

„A prečo?“

Nájomníčka sa obrátila. Výrečný pohľad prebehol kuchyňou a potom sa sniesol na Alexandru. V ostrom pohľade, ktorý ju rozoberal, videla každú dieru, každú škvrnu na šatách, a strapaté vrkoče, a deravé pančuchy.

„Ale teraz . . . ! To by bolo, uložiť decko zas do toho hmyzu, keď je očistené. Probujte nájsť nejaké svoje šaty, čo by sme mu ich dali, kým tá ženská vráti detskú bielizeň.“

Alexandra bola šťastná, že môže vyjsť do svojej izby. Nájomníčkin pohľad kruto ju sotil do hlbokkej drámy poníženia. „Jednako, prečo ste oblečená ako handrárka . . . ?“

Sišla dolu.

„Len toto som našla . . .“ povedala bojazlivo.

Bola to belasá vlnená blúza, tak ako ju mama starostlivosť nechala, celkom čistá, hoci už bola niekoľkoročná.

„Dnes to spravíme aj s tým.“

A keď malá Ermelína bola zabalená do veľkých šiat svojej sestry, doložila:

„Pozrite. Vezmite ju, slečinka Alexandra. Teraz je veru lepšie vystrojená ako vy!“

Nad sestričkou sklonená Alexandra mohla skryť výraz tváre.

„A teraz idem. Zajtra budete mať púdor. A čo sa týka mlieka, uvidím, či to budem môcť zariadiť. Pri dnešných cenách . . . Konečne! Veď mi je krstňa . . . Ale neslobodno odo mňa žiadať iné veci, ani počítať s tým, že často urobím to, čo som urobila teraz . . .“

Ostatne, opakujem vám, že vy ju nemôžete vychovať."

"Teda," povedala Alexandra chladno, "musím ju dať do sirotínca?"

Pani Lebiglová pokývala hlavou, vzala si dáždník. A ako každá Normand'anka, keď jej dajú presnú otázku, hovorila o inom.

"Odtiahnite zaprávanie s ohňa. Obed bude spálený. Poďme, do videnia, slečinka Alexandra!"

"Do videnia, pani Lebiglová!"

A keď sa dvere zavrely, malá Horpová si uvedomila, že sa nepoďakovala.

Dieťa v jej náručí zaspalo. Vedro vody, mydlo, handry, plienka prispievaly svojím neporiadkom k neporiadku tejto hanebnej kuchyne.

"Ako to urobím teraz s prikryvaním na obed?"

Spozorovala to. Zachraňované dieťa zaujme viac miesta ako zachraňovaný pes.

So stiahnutým obočím, trpkými ústami, neobraznými a pomalými pohybmi prevrátila zaprávané mäso s rajnice na misku, položila na stôl dva poháre, dva taniere, dva príbory.

"Fľašku každé dve hodiny... To je veselé! Nikdy ho nebudem môcť vych..."

Uvedomila si, že opakuje to, čo povedala nájomníčka. Vzpružila sa, ako koho vyzývajú na súboj. Celý svet sa sprisahal proti nej.

„Uvidíme . . .“ rozhodla sa.

Pri dverách na schodište zavolala:

„Otecko . . .! Je prikryté!“

Nebol hore. Šla ho hľadať do ateliéru. Našla dvere zavreté na kľúč. Neuhádla, že prípad dovolí odteraz jej otcovi, aby sa sem uchýľoval so svojím tajným životom, keď kuchyňu zabral sedemmesačný votrelec.

„Ach . . .! Obed je hotový . . .?“ povedal mrzuto, vychádzajúc. „Privčas nie, naozaj.“

XXII.

Jedla s veľkou námahou, lebo jej nemluvňa prekážalo. Za každým hltom pozrela naň, dotatá mŕtvolkou, ležiacou na jej kolenách. Dieťa umrie, o tom sa ani nedalo pochybovať.

Slečna Horpová bola skoro rozhorčená, že teraz s cumľom, po kúpeli, drobná tvárička ostávala taká bledá medzi vlasmi, slepenými od mokroty, že malo také osineté viečka, že tak krátko dýchalo.

„Dajú ho do hrobu s mamou. Sú tam vari štyri miesta.“

Svoju hrôzu a odpor ukrývala, ako vedela najlepšie. Robila pohyby nenútené, ako keby ju nič neobťažovalo. Bruno Horp upieral oči do taniera a dával si dobrý pozor, aby ich nezdvihol. A ich mlčanie bolo také isté ako každý deň.

Keď sa najedli, dievčaťu prišlo na um, že donesie svoju hlavnicu a uloží na ňu sestričku. Položila ju na veľký stôl v úzadí a na priehlbiny uložila zaspavšie dieťa.

Aké vyslobodenie! Bruno sa obrátil chrbtom, usalašil sa v kresle, napchával si fajku.

Tu sa Alexandra poďívala okolo seba. Dať túto kuchyňu do poriadku, to bola práca, hodna úcty.

Prečo ju dávať do poriadku?

Je mrzuté, keď sa vo vás rodia divné myšlienky. Alexandra cítila ako maliar, ktorý ide retušovať obraz už dávno hotový, že všetko treba znova premyslieť pri tomto nemluvňati, ústrednej postave, čo kazí súlad celku.

Ukradomky, ako keby bola spáchala nejaký zlý čin, začala upratovať so stolíka, čo obyčajne robievala len večer, pri druhom jedle. Upotrebený riad dala na hrbu do jedného kúta, pozrela na vedro, plné mydlovej vody, ktoré ostalo pred kozubom, a stále opatrne, aby neupozornila na seba, prinútila sa vyliat ho do slievača. Ťažké a namáhavé bolo ho zodvihnúť. Ale spravila to, čo aj celkom očervenela. Potom napustila vody z kotlíka do vedra a namočila ta riad.

„Kým sa to bude máčať, zametiem . . .“

Vošla Fernanda.

„Stryná povedala, že Beliardka len vtedy vráti kolísku a šaty, keď jej zaplatia za tie dva mesiace.“

Videla, čo bolo na hlavnici, a pokračovala:

„Odniesli ste ho . . . Dobre ste urobili . . .“

Ale prisilený úsmev jej protirečil. Strách, aby sa stryná nedozvedela o jej počínaní vo Vidliskách, nútil ju k póze, ktorá jej bola proti mysli. Vzrušenie, vzbudené pohrebom pani Horpovej, dávno už prešlo. Osud malej Ermelíny ju už nezaujímal.

„Počul si, otecko?“ ozvala sa Alexandra neslýchane prísna.

Spôsob, akým Bruno ďalej obracal chrbát, čím sa bránil pohľadu na Fernandu, zasa raz ukazoval jeho vinu.

Na dcérino vyzvanie zdvihol hlavu, hodnú obdivu. Ale jeho pohľad zanovito utekal pred červenovlasou slúžkou, ktorá, zvedavá na odpoveď, merala ho pohľadom.

„Všetko, čo mi ostáva z pomníka, pôjde na to, ak to bude pokračovať . . .“ mrmlal. „A potom, čo budeme robiť?“

Jednako vstal:

„Tak poďte, Fernanda. Dám vám to tam hore.“

Potreboval jej vec vysvetliť, možno ju uspokojiť tým, že jej dá peňažitý dar. Prešiel vopred s odvrátenou hlavou. Ona šla za ním. Alexandra sa dívala na nich, ako vychodia dverami na schodište.

„Idú piť,“ pomyslela si s opovržením. „Teraz môžem čakať na nich, kým sídu.“

A naozaj, nesišli. Tu slečna Horpová poponáhľala sa zametať pohybmi bojovníka. Potom mykla plecami a umyla riad. A to potrvalo do tých čias, kým prebudivšie sa dieťa nezačalo kričať, čo iste znamenalo, že chce jesť.

Keď sa konečne Bruno vrátil, našiel si dcéru končiť chovanie malej Ermelíny.

„Fernanda išla zaniest peniaze na majer,“ oznámil. „Jej stryná hneď vyplatí dojku.“

Do jeho pomalého a neistého hlasu vrátila sa hudba a zdal sa čudne jasným na človeka, ktorý práve pil.

Zasa si sadol.

„Otecko, keď ti ostávajú peniaze z pomníka, ako si pred chvíľou povedal, budem potrebovať viac vecí. Nemôžem ti ešte povedať čo, ale urobím si soznam.“

„Tak tento žart bude dlho trvať...?“ opýtal sa, neopovážiac sa stretnúť očami s Alexandrou. „Azda len nechceš, aby som ti uveril, že sa ty budeš môcť starať o dieťa?“

Prvý raz pozrel na svoju druhú dcéru.

„A o choré dieťa, ako je toto. Treba nájsť druhú dojku.“

Opakoval slovo za slovom to, čo mu Fernanda hore vstúpila. Ani trochu netušil, že

tým len posilňoval malú bojovnú poľovníčku, v duchu ešte váhavú.

„Aká hlúposť!“ vykrikla. „Po prvé, na okolí nieto druhej dojky, a potom, bude taká hrozná, ako Beliardová. Nie! Nie! Ermelína je tu a ostane tu.“

Prvý raz nazvala sestričku menom. Pociťala pritom isté vnútorné vzrušenie.

Bruno zodvihol plecيا.

„Neprejde týždeň a sama budeš o to pýtať. Myslíš, že to bude možné, tieto vedrá, tieto plienky, tieto . . .“

Poobzeral sa okolo seba. Zrazu zamíkol. Po veciach, o ktorých práve hovoril, nebolo ani stopy.

Zatajený víťazný úsmev prebehol tvárou dievčatka. A rozhovor prestal na tomto mieste.

Vošla do svojej izby. Dieťa a pes driemali vedľa seba na posteli. So šomraním, dupkaním, nazlostená na seba, Alexandra začala riadiť aj túto izbu. Jedna vec niesla so sebou druhú. S metlou, handrami, ba i s mazľavým mydlom, s tým všetkým sa soznámila. Divo šuchala, utierala, umývala. V skrini, kde bola stará bielizeň, našla čisté obliečky. „Keď všetko bude v poriadku, preoblečíme si posteľ.“

Nechala malú kričať, lebo nemohla robiť

všetko naraz. Zobudený Kiki začal s tým, že zasa krútil hlavu na všetky strany a skončil celkom vzrušený prudkým lízaním detských líc. A tentoraz sa Alexandra mohla do chuti nasmiať, smiechom, ktorý uľahčil jej zlej vôli.

„Kiki, nevedela som, že si sa narodil za pestúnku.“

Keď po skončenej práci pozrela do zrkadla, videla, že má vlasy zaprášené, ruky a tvár čierne.

„Bože môj...! Hľa, čo znamená chcieť viesť domácnosť!“

Zmätená uvažovala.

Konečne:

„Nie! Nepôjdeš dolu so mnou! Ostaníš tu na posteli strážiť dievčatko! Počuješ, ty chumaj!“

V kuchyni, kde sa vrátila vziať vedro a zohriať vodu v kozube, otca už nenašla.

„Ach! Ach! Je v ateliéri a čaká Fernandu!“

Divá radosť robila jej pohyby ešte živšími. Ona im pekne zahrá, obidvom. „Zajtra,“ vravela si, „skončím riadenie v kuchyni. Budem umývať. Budem všetko robiť. Ja im ukážem. Uvidia, že si poradím celkom dobre... Budem im prekážať v pití. A pani Lebiglová už nebude môcť povedať...“

Keď sa vrátila hore s teplou vodou, so-

bliekla sa, aby sa tiež okúpala. Nemohla byť špinavšia ako jej sestrička.

Ale vo chvíli, keď si znova obliekala handry-bielizeň, deravé šaty, roztrhané pančuchy, zachvátila ju zasa zronenosť.

Prať si bielizeň, opraviť si šaty a všetko to, na čo prišla, že treba ešte urobiť, to bolo naozaj primnoho. Ostatne, nevedela šiť.

„Čo len to! Oblečiem si kávové šaty. Zajtra popýtam pani Lebiglovú, aby dala moje staré blúzy zafarbiť na čierne. Otec musí zaplatiť. Chytro ceruzku, papier! Začnem si soznam.“

Dočesala sa a zaplietla si vrkoče. Iste dostane vši.

„Aká hrôza! Musím si zajtra smyť hlavu, ako mi ju mama kedysi smývala!“

Keď videla oblokom prichádzať chlapca z majera, ktorý prinášal kolísku, strmo mu šla oproti a potom sišla po schodoch. Nerozvážna, zabudla na sestričku. V náhlosti ju schytila a držiak ju pod pazuchou, sišla po schodoch tak chytro, ako len mohla; predbehol ju Kiki, ktorý sa ešte väčšmi ponáhľal ako ona, aby sa dozvedel novinky.

Zaniesli kolísku do jej izby. (Hlavnica dolu mala byť miesto postielky.) V špinavej, očernej kolíske našla, čo ostávalo z detskej bielizne, niekoľko detských kabátikov, niekoľko

podbradníkov, dva páry papučiek, vlnená ka-
banka, flanelové nočné košielky, tri páry háč-
kovaných pančúch, všetko dielo mamino.

Tieto obleky novorodeniatka mohli ešte
slúžiť, hoci boly trochu tesné. Taká zakrpa-
tená bola malá Ermelína!

Zaneprázdnená Alexandra usporiadala vše-
tko v jednej zásuvke svojej skrine. Chcela
hneď obliecť sestričku, ale súčasne sa obávala
tohto výkonu. Ak to človek nevie, ešte môže
aj zlomiť ruku malému dieťaťu, keď mu chce
natiehnúť rukávy. Myslela, že bude lepšie,
keď preoblečie posteľ do čistého, to bude ko-
runa celého jej popoludňajšieho dňa.

Malá Ermelína, ležiac na hromade rozhá-
dzaných prikrývadiel, začala zasa kričať.

„Juj! Ustavične je hladná! Šťastie, že mi
pani Lebiglová poslala aj mlieko!“

V kávoových šatách, ktoré jej boly krátke,
chodila sem a ta, nevrlá, utrápená, ale s ce-
lým zápalom dieťaťa, ktoré sa hrá na dospe-
lých. Keď bola posteľ hotová a bielizeň v kufre
na špinavú bielizeň, nemohla sa ani zastaviť
a potešiť sa pohľadom na svoju celkom čistú
izbičku. Malé kričalo väčšmi. Bolo treba pri-
praviť fľašku.

Pomyslela si, že vezme zo skrine čistú o-
bliečku na hlavnicu dolu. „Kto operie všetku

bielizeň . . . ?” Chytro napísať si na soznám: práčka.

Sedela na kraji kozuba, napájala hltavú okaňu. Začínalo sa zmrákať. Otca ešte vždy nebolo. Kiki odišiel oňuchávať záhradné dvierka. Nechápal, prečo dnes nešli von.

Už nepršalo. Bola znamenitá hodina na pľovanie s fretkou alebo na kladenie ôk. Alexandra hľadela na psa. Prešla ňou strašná túžba ísť do hája. Ale po toľkých domácich prácach jednako bola ustatá!

„Sem, Kiki!” vykrikla v zlosti. „Nemám kedy!”

„Keď nová hra nebude zabávať, keď sa každý navykne na sestričku v dome (ak náhodou neumrie), keď už nebudem mať radosť z boja, čo mi vráti slobodu, moju peknú slobodu malého pytliaka, moje drahé hodiny postriežky a obavy v húštinách, moje odchody pred svitaním, moje návraty v noci, moje brodenie sa blatom, behanie na slnku, moju opojnú a smutnú samotu, môj neporiadok mravný a neporiadok v dome, v tom zdivenom dome, kde som bola ako zviera vo svojej diere? Toto dieťa v mojich rukách ako mi bude obťažovať život! Povedali mi, že je to moja sestrička. Či ju mám rada? Pokúšam sa ju zachrániť

pred smrťou, ako som kedysi zachránila psíčka. Ale psíčka som mala rada, jeho som sa nebála. Nebol mi odporný. Nebolo ho treba obliekať, ustavične nosiť, nebol taký nepochopiteľný a tragický, ako táto ľudská vecička, ktorá je tu na mojich kolenách, v tieni, ktorú už nemôžem odhodiť a ktorú už nikdy nebudem môcť odhodiť. Och . . .! Čo som to urobila, Bože môj, čo som to urobila . . .?“

Bruno Horp sa pomalým krokom vrátil sadnúť si do kresla. Jeho túžobné čierne oči topily sa vo vlne opilstva. Dcéra videla jeho úsmev, z boku osvetlený ohňom.

„Tak povedz, Alexandra,“ spytoval sa melodickým hlasom, „mylíš ty na to, že o tri dni je otvorenie poľovačky? Čo urobíš so svojou guľou?“

Opakoval to niekoľko ráz so zaťatosťou, charakteristickou pre jeho stav.

„Tvoja guľa? Čo urobíš so svojou guľou na otvorení?“

Vstávajúc zapáliť lampu, dievča odpovedalo sucho a pevne:

„Otvorenie . . .? To mi je jedno. Ty ta pôjdeš? Nie, však? No teda, a ja ešte menej.“

A v noci dieťa bolo v kolíske vedľa celkom čistej postieľky.

Alexandra nevedela, že je veľké šťastie spať pokojne až do rána. Keď vyšla zo svojej nír-
vány a pochopila, že musí dávať fľašku, keď
musela dolu zohriať mlieko, na úžas psa,
ktorý ako ona bol vytrhnutý z teplej postele,
povedala si zúfalá, že od zajtra začne hľadať
novú dojku, ktorá ju oslobodí od mury na-
ozaj neznesiteľnej.

A keď pri východe zorničky vstala, jedinou
vecou, ktorú urobila — je pravda, že zlostne
— bolo, že na listinu, čo mala neskôr odo-
vzdať nájomníčke, napísala slová, ktoré struč-
ne vyjadrovaly jej noc: liehový varič a raj-
ničku.

Ale keď musela, tak ako včera videla u ná-
jomníčky, kúpať dieťa a obliecť ho pred oh-
ňom, neobišlo sa to bez krátkych výkrikov a
naľakaných pohybov, aké mávajú ľudia, čo
sa šítia žiab, pavúkov a všetkých ostatných
hýbajúcich sa zvierat, ktoré ako by mali pri-
mnoho láb.

XXIII.

September so sožatou úrodou, s pozláte-
nou zeleňou, s ružami, čo kvitnú druhý raz,
s krátiacimi sa dňami, s mrazivými ránami a
večerami, s popoludniami teplého slnka, sep-
tember, ktorý je už nie letom a ešte nie jese-
ňou, zmocnil sa prírody, ustatej od kvitnutia
a plodenia, spievania, hrmenia, jasia sa.

Po veľkých záchvatoch dažďa, v ktorých
sa utopily posledné augustové dni, krásny čas,
svieži a stály, rozprestrel široké belasé nebesá
nad polia a lúky, len čo sa rozptýlili ranné
hmly.

Alexandra sa konečne dostala k lesom. Vy-
šla o pol štvrtej do svetla podvečera. Poľo-
vanie bolo už vyše týždňa otvorené, ale pre
ňu sa len začínala opojná sezóna, lebo až do-
teraz ostala v dome.

Na slnku rúra jej pušky hádzala blesky.
Niesla ju na pleci, ako len najlepšie mohla,
s druhej strany na ruke sestričku a na chrbte
kapsu.

V kapse plná fľaška mlieka a liehový varič
pri každom kroku búchaly o nádobku a tento

rozčuľujúci zvuk vynucoval Alexandre vzdychy.

Zastala, napravila si dieťa, napravila si pušku, napravila si kapsu, a so všetkými týmito bremenami šla ďalej.

„Toto bude naozaj krásna poľovačka . . .!“
zašomrala si.

A to, že nemôže zrýchliť krok ako obyčajne, mrzelo ju väčšmi ako všetko ostatné. Psíček bežal vopred a ako keby sa jej posmieval.

Už asi dva týždne žila v úsilí, tiesni a ťažkostiach. Neprivykla, naopak. Aby vydržala, musela vidieť čoraz menej skrývanú zlosť Fernandinu, ktorej plány sa zmarily, trpný alebo zjavný odpor Bruna, vyrušeného v jeho novom živote. Ale keď prestala bojovať proti nim, s úžasom prišla na to, že jej prekáža toto malé dieťa, tento zlý sen, táto pijavica, ktorú bolo treba vo dne v noci kŕmiť, tento balík, ktorý bolo treba ustavične nosiť, ustavične nosiť, pričom bola ako skaličená s plecom boľavým a rukou nehybnou; toto špinavé zvieratko, ktoré s odporom musela preobliekať, s grimasami kúpať, ktorému mastila výsyp, prala plienky a kabátiky: toto ľudské mača, ktoré bez príčiny miavkalo, rušilo spá-

nok, ohlušovalo vo dne, táto nízka, dobývač-
ná, halucinujúca, hrozná prítomnosť!

Strácala s dohľadom počiatočnú šľachetnosť,
ktorá ju viedla. Teraz ju vliekol boj s otcom
a so slúžkou, na ktorý sa podobrala. Nesmeli
ju pristihnúť pri chybe. Chytená vo vlastnej
pasci, okrem všetkých týchto starostí musela
predpoludním riadiť a variť a večer sa pokú-
šala šiť.

Vyhrážkami otcovi, nárazkami na jeho
opilstvo dosiahla, že jej dal peniaze na roz-
ličné novoty. Zaplatil farbiarni za zafarbenie
jej blúz a zamatových šatočiek na čierne, za-
platil krajčírke za ich nadštie a za ponapráva-
nie pančúch, zaplatil obuvníkovi za opravu
topánok. Ba súhlasil i s kúpením šatočiek, to-
pánočiek a pančúch pre malú Ermelínu. Ale
razom sa vzoprel, keď Alexandra pýtala o tro-
chu mušlienu na opravu kolísky.

„Ty . . . ! Opraviť kolísku! Žartuješ! Už
nemám skoro nič peňazí z pomníka, s ktorými
som tak starostlivo gazdoval. Nebudem robiť
zbytočné výdavky!“

Na druhý deň sa Fernanda bezočivo smiala.
Z toho pošly pokusy malej Horpovej o šitie.

„Ja jej zapchám ústa!“

Vypätá jedna proti druhej, slúžka a dievča
zlostne bojovaly. Hlavnou zbraňou Alexan-

drinou bola jej sestrička. Hlavnou zbraňou slúžky bola úmyselná nedbanlivosť, prešibanosť, s akou ničila celé dielo malej gazdinej, schválne špinila kuchyňu a tĺkla riad.

Alexandra nevedomky opakovala slová, čo omáľavala jej matka, pre ktoré toľko ráz krčila plecami. Tak ako jej matka, hrešila teraz dievča, prezerala za ním skrine, bdela nad riadom a tak ďalej. A práve tak, ako jej matka, len čo prišla noc, prísne sa zabrala do šitia, kolíšuc nohou kolísku, ktorú teraz vo dne sniesla dolu, aby mohlo byť dieťa pri ohni.

Našla maminu škatuľu na ručné práce. Sedela na tom istom mieste, kde pracovala mama Germaine, a nútila sa s uprenými očami, s jazykom vzrušene vtisnutým do kútika otvorených úst, rozpomenúť sa na hodiny šitia, ktoré kedysi počúvala tak zle.

„Pozrimeže . . . ! Takto sa obrubuje . . . Takto sa zašívá . . . Ale strihať! Ako sa strihá . . . ?“

Zo svojej starej belasej blúzy chcela urobiť druhé šaty pre nemluvňa. Pokúsila sa napodobniť kúpenú vlnenú blúzu. Robila veľké stehy, mala dopichané prsty, bola nešikovná ako chlapec, stratená v problémoch, hľadala v pamäti. A s gazdovaním, s bdením nad slúžkou, so šitím bolo tak, ako keby zrno, zasiatke ke-

dysi matkou, začínalo klíčiť v mučenom mozgu.

Dieťa kričalo. Nastrašená týmto vyrušením kolísala ho väčšmi. Chorľavá Ermelína nevracala sa chytro z krajov smrti, kde ju našla jej nenežná ochrankyňa. Ustavične mala horúčky, dávila a všetko ostatné. A malá Horpová sa aj pre to na ňu hnevala, lebo ranilo jej samolásku, keď ironická a víťazná Fernanda poznamenala: „Vaša sestrička sa nepopráva. Uvidíte, že sa nedožije ani roka!“

Keď bol čas obeda, Bruno sa vracal z ateliéru. Obyčajne to, ako vstupoval do osvetlenej kuchyne, prižmurujúc oči, ukazovalo, že vychádza z temnoty.

Ale keď v nedeľu Alexandra s dieťaťom prišla na majer, pani Lebiglová sa spytovala: „Fernanda chodí každé ráno k vám, nie? Už sa opytujem samej seba, či sa z nej nestala frajerkárka, lebo nedajbože ju udržať na majeri, a ak to takto pôjde ďalej, som rozhodnutá poslať ju domov.“

Malá Horpová z úcty oproti otcovej cti odpovedala vyhýbavo. Ale doma, keď bolo dievča pribezočivé, stačila na umlčanie vyhrážka: „Dobre! Pôjdem žalovať vašej strynej...!“

S inej strany zasa videla pani Lebiglová,

ako sa dievča opäť pekne šatí. „Vy ste ako znovuzrodená, slečinka!“ vravievala, nešíriac sa o tom. Aj mladý Karol sa zavše ráčil usmiať. „Ach, ach...!“ myslala si trpkó Alexandra, „zas sa stávam dobrou partiou pre neskoršie časy?“ Ale pred slabučkým stvorením, ktoré zničene ležalo na jej strpnutej ruke, celý majer — beda! — opakoval zúfalé slová:

„Nepopráva sa...! Pozrite, ako hynie. Bude div, ak ju vychováte!“

Alexandra si poriadne zaslúžila poľovačku, ktorú si konečne dovolila.

Udržiavať dom, privedený celkom do poriadku, dalo jej teraz menej starostí. Ba čo viac, po mnohých mrzutostiach došla až tá, že ušila belasé šatočky, ktoré práve v toto ráno s radosťou obliekla sestre.

Bolo to čosi smiešneho, čosi skoro ako oblek pre opičku, ale jednako byly na tom rukávy a dieťaťu v tom bolo teplo. Šaty, kúpené v meste, mu budú na nedeľu.

Teraz slečna Horpová usalašila malé pod strom, ako najlepšie mohla, a s puškou v ruke počúvala, ako psíček plaší.

Divá radosť rozširovala jej srdce, tak dlho držané na uzde. Zdalo sa jej, že hory okolo

nej skvele voňajú, čoho si dosiaľ nevšimla. Utáborená na zákrute čistinky, vystretá v jednej zo svojich nadšitých a zafarbených blúz, s dvoma dlhými, napred hodenými vrkočmi, ktoré jej siahaly až po kolená, s profilom medaily, s dlhými mihalnicami, rovným nosom, nachovými perami a teplou bledosťou bola takmer ako nadprirodzený zjav, ako duch hory, potomok Diany, ani by sa človek nebol zadivil, keby za bieleho dňa videl črtať sa jej na čele priezračný mesiačik.

Psí hlas sa blížil. Priložiac pušku k plecu, statné dievčatko zdržiavalo dych. Zviera o chvíľu vybehne, možno to bude zajac alebo azda králik.

Dieťa pod stromom začalo kričať. Alexandra sa obrátila, až pomätená od hnevu.

„Budeš čušať . . .!“ zakričala celkom ticho, aby ju sedem a polmesačné dieťa mohlo pochopiť. Ale krik preto neprestal.

Alexandra sa nervózne ponáhľala. Pušku odložila na zem, schytila fľašku, poštuchala decko, aby mu našla rovnováhu, strčila fľašku medzi dva kamene, vložila kaučuk do sajúcich úst. Mlieko bolo studené. Ale nesmela tratiť ani chvíľky. Šlo o to, aby bolo ticho.

Hodila sa na pušku a zaujala zasa poľovnícku polohu. Dieťa už nekričalo.

Zrazu zaprašťalo v listí. Namierila. Zdvihol sa detský krik. Už či bol králik alebo zajac, zviera ušlo.

Alexandra dupkala nohami, stískala päste, myslela, že bude plakať od zlosti. Zasa položila pušku na zem.

„Budeš ticho, ty špinavý darebák . . .?“

Fľaška nepadla, ale dieťa, nepríjemne dotknuté neobyčajnou chladnosťou mlieka, odťahlo sa od neho. Nastalo veľké zúfalstvo, krik z celej sily, bezhlavé pohyby a veľké biele dávenie, ktoré pretieklo cez podbradník a rozlialo sa po belasých šatách, zhotovených s toľkou námahou.

„To je primnoho . . .!“

Prchká Alexandra vyskočila. Zatriasla sestričkou tak surovo, že úbohá larvička naraz čosi pochopila, dala sa do ozajstného plaču a veľké slzy gúľaly sa jej po tvári.

Dievča, dojaté pohľadom na to, ľutovalo hneď svoj pohyb. Ale sestrička sa nemohla uspokojiť.

„No tak! Čuš. Dám ti naozajstný cumel' . . . Kde je servítka? Tu . . . Už je dobre . . . Ne-budeš mať zamazané šaty . . . Naozaj . . . Sadnem si a budem ťa trochu kolísať . . . Ach! Hop!“

Dieťa, odhodené nabok, váľalo sa po zemi

aj s fľaškou. Alexandra mala práve čas zodvihnúť pušku. Zaznel výstrel. Urobila tri veľké kroky. Bol tam zastrelený zajac, ktorého už hrýzol veselý Kiki.

„Necháš ho, Kiki!“

Vrátila sa víťazne, držiac ho za uši. Ale na zemi sa krčovite hádzala malá Ermelína, podsená výstrelom. Alexandra pobehla. Mala zakrvavené ruky. Utréla si ich chytro servítkou, zaliatou mliekom, ktorá sa zafarbila na červeno. Teraz vedela, čo znamenajú škvrny, roztrhnutie, všetko to, o čo sa kedysi tak málo starala.

„Ale! Ale . . .! Zľakla si sa . . .? Musíš privyknúť. Čo len to!“

Radosť, že jednako zastrelila zajaca, vrátila jej dobrú vôľu. Držiac v lone dieťa, ktoré sa neuspokojovalo, dlho trpezlivo pripravovala varič, zapálila ho, zohrialo mlieko, naliala ho do fľašky a jej obratné pohyby svedčily, že už má skúsenosť ako opravdivá pestúnka.

Teraz oprela dieťa o kapsu, napchatú zajacom. Teplé mlieko malo účinok. Nebolo kriku, len rozkoš sajúcich malých, ktorá im zmení oči a napokon ich uspí.

„Vlastne teraz ju môžem nechať na chvíľku . . .! Pod', Kiki!“

Pri močiarí zastrelila peknú kuroptvu. Aká škoda, že nemôže pokračovať v poľovačke tak pekne začatej! Behom sa vrátila na čistinku. Malej Ermelíne, čo sa hniezdila na kapse, vypadol cumlík z úst. Alexandra, podráždená, dala jej ho zas. Potom, keď prezerala kuroptvu, zistila, že ešte dýcha. Mlčky ju dorazila. Zatým odišla, ale teraz nie ďaleko.

„Ak strelím, naľakám ju a všetko sa začne znova. Ak zídem príďaleko, vypadne jej cumeľ. Nie, veď napokon je to prihlúpe!“

Jednako strelila a netrafila druhého zajaca. Potom, hoci sa dieťa pod stromom ohlášalo, zatvrdila sa: „Keď bude toho mať dosť, zatíchne!“

Deň sa už skláňal, keď sa vrátila domov. Návrat ešte složitejší ako odchod. Nezastrelila už nič. Zajac a kuroptva na prvý deň, to bolo pekné otvorenie.

Keď vložila sestru do kolísky, nahnevaná hodila divinu na kuchynský stôl. Bruna tam nebolo. Keď zapálila lampu, spozorovala, že Kiki, ktorý sa zablatil v močiarí, nechával všade laby.

„A tento mi špiní dlážku! To je odporné! To je odporné!“

Zamĺkla, hlboko dojatá. Teraz vari po prvý

raz si uvedomila všetko, čím trápievala matku v časoch, keď ešte nepoznala život. Teraz poznala život . . .

Sadla si vedľa tichej kolísky a dala sa do šitia. O chvíľku zas bude treba hriať mlieko, obnoviť nechutnú prácu, čo sa opakuje každé dve hodiny.

Z celej duše ľutovala teraz časy, keď nepoznala život. Vlna vzbury hučala v nej. Démon poľovačky znova sa jej zmocnil. Nemohla ďalej ísť tak, ako žije už aspoň od troch týždňov. Boj, do ktorého sa dala, bol smiešny. Zamýšľala napokon složiť zbraň a vrátiť sa čím skôr do slobody, do svojej drahej slobody, do anarchie opusteného dieťaťa.

XXIV.

Bol to slabý a neprestajný nárek, ani trošku sa nepodobal obyčajným krikom.

Alexandra, keď sa konečne zobudila, bola by hneď zaspala znova. Ale keď si pretrela oči, sadla si na koniec postele s istým zadivením, ktoré vravelo najprv: „Čo je to?“

Zvyknutá už na prebudenie prostred noci, skokom bola na nohách. Zapálila sviečku a pozrela do kolísky. A keď jej oči, oslepené svetlom, zas videly:

„Och, Bože môj!“

Teraz to bolo isté. Malá Ermelína umierala.

Drobná, bledá vecička, samý výsyp, bez vlády ležala vo vydávenom. Na začínajúcej sa tvári bola zreteľná pečať agónie.

Alexandre najprv prišlo na um, že sa rozbehne zavolať niekoho. Ale nebolo nikoho, kto by jej mohol prísť na pomoc, ak len nie otec. Nijakej ženy nebolo v dome.

Zobudiť otca bolo celkom zbytočné. Ten nerozhodný duch ju nemohol nijako posilniť, ani jej pomôcť, naopak.

Neopovážila sa dotknúť dieťaťa zo strachu, aby jej naraz neumrelo v rukách, len ho pozorovala zhrozená.

V belosti kolísky, ako-tak obnovenej starými kusmi plátna, umieralo teraz krehké stvorenie, ktoré donieslo smrť svojim narodením.

Nešťastie, ktoré od začiatku do konca vládlo nad osudom tohto pomíjajúceho života, nikdy sa nezdalo tragickejším biednemu bezmocnému dievčaťu, ako v tejto chvíli hrôzy.

Premrznutá, ponáhľala sa obliecť a potom sedela na posteli a ďalej sa dívala do kolísky.

Boly tri hodiny ráno. Zdalo sa jej, že by mala niečo urobiť, napríklad bežať na majer po pani Lebiglovú. Cítila sa primalou, aby sama prežívala nočnú drámu. Keby dieťa odrazu prestalo žiť, čo potom robiť? Ako stráviť ostatok noci s mŕtvolkou? Na celý život bude jej staršia sestra obvinená z nedbanlivosti a bude ako by spoluvinníčkou zločinu.

Zodpovednosť, ktorú na seba vzala tak ľahko, prineskoro zjavila sa jej v celom svojom šialenstve. Sľúbila si ešte raz a neodvolateľne, že ak sa stane zázrak a dieťa neumrie o chvíľku, že ho hneď sverí iným rukám. Ach, aká ľarcha by sa jej potom odvalila s prs! Ale miesto aby sa rozčuľovala strašnými ve-

cami, usilovala sa rozhodnúť. „Nech, idem zobudiť otca! Nech on ide na majer!“

Malá Ermelína sa pohla. Alexandra, v ktorej nebolo kvapky krvi, vstala, naklonila sa nad ňu s rozšírenými očami. „Už je to tu! Už je to tu!“ Chcela ujst', aby nevidela, ale zostala pribitá na mieste.

Nové dávenie vylialo sa zo strhanej tváričky. A nespraviac jediného pohybu, aby ju utrela, pomyslela si: „To je iste od chladného mlieka, ktoré pila, kým som poľovala. Ja som ju zabil.“

Ale stenanie prestalo. Dieťa sa už nehýbalo. Dlho Alexandra stála ako skamenená a pozorovala ho. Potom konečne zbadala tichučký zvuk dýchania. Malá Ermelína neumrela. Spala.

Minúty sa vliekli v tíšine. S času na čas nárek sa obnovoval, potom prestal. Sviečka prskala, ako keby bola zapálená vopred na bdenie pri mŕtvom. V dome pukalo, ozývaly sa záhadné zvuky. Von sa nepohlo nič.

Aká dlhá je noc, ktorú trávime v úzkostiach, keď je človek sám, hrozne sám so spiacim vesmírom!

Ostrý pohľad Alexandrin sledoval každé krčovité šklbnutie hrdielka, na ktorom pulz bil veľmi tuho. Dojemné miesto, kde sa život

pohybuje podľa neúnavného rytmu tajomného kováča-srdca. Hodiny ostala visieť nad týmito rýchlymi údermi, trnúc hrôzou, že ich uvidí strácať sa a potom sa zastaviť.

Pri prvom znaku svitania, drkotajúc zubmi, zakrútila sa do šálu. Majer sa zobúdzal.

Pri zvuku dverí vyskočil psíček z postele. On spal celú noc, ten šťastný tvor!

„Moja chudera maličká! Ale nesmiete sa tak trápiť! Zapriahnem a hneď o siedmej pôjdem po doktora. Jesto jeden celkom mladý, len čo sa osadil, a pozná nové spôsoby. Už ste ho dávno mali zavolať. Vaša maličká má ľahký život od tých čias, ako ju opatrujete, a to ju zabíja. Najprv vám toto poviem. Vy jej chcete dať dolu temenice. Už som vám hovorila o tom, že ich musíte nechať na hlave. To je zdravie detí, veru. Sú aj takí, ktorí vravia, že je dobre nevyberať im vši. A ja tomu verím! A potom, ak by anjeliček mal zahynúť, vy budete tomu na príčine? Beliardku obžalujú prvú. No tak! Chytro sa vráťte ku kolíske. Decku nič nedávajte, nedotýkajte sa ho. Doktor príde a povie vám, čo treba robiť.“

Pani Lebiglová jej pobožkala zúfalú tvár a dievča sa vrátilo so srdcom posilneným.

Konečne lekár zodvihol hlavu. Bol to celkom mladý človek s dlhými červenými fúzmi. Sedliaci, ktorí sa blazneli za ním, vraveli: „Neoblieka sa ako doktor, ale vie nové spôsoby.“

Pred veľkým kuchynským oblokom, ešte so soblečeným dieťaťom na kolenách, povedal svoju mienku.

Malá Horpová sa triasla, keď sa jej tak dlho vypytoval. Skoro zábavná zvedavosť zračila sa v spôsobe, akým dával otázky. Už v meste bol počul hovoriť o Vidliskách, o tom, čo sa tam stalo, a o tom, čo sa tam dialo teraz. Nikdy sa neobrátil na Lebiglovú, ktorá stála vedľa Alexandry; ale shováral sa s ňou ako s dospelou a vnímajúc zvláštnosť situácie, súčasne pozoroval okolie, ktoré ho obklopovalo, a prezeral si aj dievča v krátkych šatách a s dlhými vrkočmi, ktoré mu odpovedalo zajakavo ako žiačka na lavici obžalovaných.

„Tak je to,“ povedal. „To dieťa mnoho trpelo, ale chce žiť. Slečna, vaša sestrička má telesnú sústavu na obdiv. Dôkazom je, že odolala tam, kde by druhá už dávno bola umrela. Ba čo viac, tisnú sa jej zúbky . . . Vy ju opatrujete veľmi dobre. Vidím, že je v dobrých, zdravých a čistých pomeroch. Ale pravda je, že ju opatrujete pridobre. Dávate jej čisté

mlieko, čo nemôže zniest'. Treba ho rozriediť vodou, alebo skôr . . . napíšem vám recept. Pokúsím sa zameniť mlieko riedkou kašičkou z osobitnej múčky. Napíšem vám to. Nateraz, aspoň dnes, nedávajte jej nič. Držte ju pri ohni, hodne v teple, v prípade potreby dajte jej ohrievač na bruško a vôbec ju nenoste na poverie. Tej noci jej dáte ohrievač do kolísky. Kedy-tedy lyžičku cukrovej vody. To je všetko. Dúfam, že dosiahneme . . . Ale už bol čas zakročiť. Tak . . .! Sadnite si na moje miesto a oblečte ju. Pani Lebiglová mi dá niečo, čím by som mohol písať."

Usmial sa, keď si Alexandra pri sadaní hlboko vzdychla.

„Uľahčilo sa nám trochu . . .“ povedal.

Sadol si ku stolíku a dal sa do písania. Alexandra sa potajomky s obavou dívala na pani Lebiglovú. Teraz bolo treba platiť. Nemala ani haliera. Hore Bruno Horp ešte spal, ani nevedel o celej veci.

Matka Lebiglová sa nahla k uchu dievčatka.

„Netrápte sa. Ja zaplatím. Viete dobre, že si to vždy môžem stiahnuť z nájomného. Tak aj za lieky, ktoré donesiem zajtra . . .“

A mladý lekár, keď o chvíľu sadal do svojho malého auta, nezabudol pozrieť ešte po-

sledný raz na dom, ktorého príbeh mu porozprávali.

„Ešte deň bez poľovačky . . .!“ vravela si Alexandra, keď bola zas sama so sestričkou na kolenách.

Ale nemala kedy sa nudiť. Okrem toho jej lekárove slová dodaly toľko dôležitosti, že pre detskú pýchu nedbala na ostatné. Pokúšala sa vypočítať sumu, ktorú bude stáť táto návšteva, a cenu liekov.

„Bude to všetkého šesťdesiat frankov. Čo povie otecko?“

Ustarostená uvažovala:

„Ak sa otecko hnevá . . . Ak povie, že to zavinila moja hlavatosť . . . Ak bude lekár ešte potrebný . . .“

Napokon jej prišlo na um: „Mohla by som predať fretku.“ A to ju veľmi prekvapilo. Bola teda schopná predstaviť si takú vec pre záchranu sestričky!

„Predať fretku? Nikdy v živote . . . Celkom som sa zbláznila.“

Keď Bruno sišiel, rozpovedala mu všetko.

„To je smiešne . . .!“ vykrikol. „Vravím ti, že nemôžeš vychovávať decko! To musí prestať! Treba ho dať k dojke . . . Mám už toho dosť!“

Keď prišla Fernanda, hovoril ešte hlasnejšie. Dievča v hneve doložilo:

„Raz ráno sa dozvieme, že ten skrček v noci dokonal. Podívajte sa na svoju sestru. Je menšia, ako keď sa narodila!“

Alexandra mala v zorničke čiernu žiaru veľkých dní. Vyhla odpovedi a zúrivo kolísala dieťa na kolenách.

Ešte jednu noc prízrakov mala stráviť medzi pohrebnou sviečkou a úzkostnou kolískou. Dievča bolo také ustaté, že jednako zaspalo. Ale hneď sa aj zobudilo. Zdalo sa jej, že ohrievač s teplou vodou páli dieťa, potom sa bála, že nedala na čas lyžičku cukrovej vody. Ráno sa napokon sama cítila chorou. Hlava proti jej vôli klesla jej na prsia. Oči sa jej zavieraly. Bola premrznutá do kostí.

Nájomníčka sama doniesla lieky a osobitnú múčku. Zdalo sa, že je zadivená, keď našla dieťa živé. Možno jej lekár niečo povedal.

„Pani Lebiglová, ak z toho vyviazneme, budem vás prosiť, aby ste hneď, ako jej bude lepšie, našli nejakú dojku. Možno bude niekde nejaká, ktorá by ju vedela lepšie opatriť, ako stará Beliardka . . . a lepšie ako ja?“

„A to máte celkom pravdu, slečinka! Každý nech sa drží svojho remesla, ako sa vraví. Ale

jednako, chuderka, urobili ste, čo ste mohli. To mi povedal lekár, keď som ho včera odprevádzala. Ale aj on si myslí, že by dojka bola lepšia.“

Alexandra sa rozplakala. Tak lekár to povedal po toľkých poklonách! Už ďalej nemohla. Prehrala bitku. Nahla sa nad sestričkou, aby nebolo vidno jej slzy. Onedlho nájomníčka vyšla. A začal sa dlhý deň v kúte pri ohni, sklúčený, chmúrny, nekonečný.

Bola prekvapená, že tak dobre spala. Koľko je hodín? Alexandra vyskočila z postele na bosé nohy. Cítila sa celkom čulá, celkom osviežená. Ale čo sa robilo tejto tretej noci? Malá Ermelína iste kričala, a ona ju nepočula. Díva sa s obavou. Malá Ermelína spí tak, ako ju nikdy nevidela spať, nemá vzhľad mŕtveho decka, ale vzhľad decka veľmi šťastného.

„Och! Aké šťastie! Aké šťastie . . . Povedia, že jej je lepšie. Či je to možné? Och, nech jej chytro nájdu dojku! Áno . . . myslím . . . myslím . . . neopovážim sa pomyslieť . . . myslím, že vyzdravie!“

A tak sa aj stalo.

O niekoľko dní neskôršie, keď malá Horpová doobliekala dieťa pred ohňom, pozrela

so vzdychom cez oblok. Vyparádené slnko zvalo k radosti.

„Keby som sa opovážila, keby som sa prešla trochu po záhrade . . . Och! Vyjsť . . .!“

Neodolateľná žiadosť nadýchať sa povetria ju mučila. Dieťa voľného vetra nemohlo ďalej znášať zátvor. Cítila výkriky, čo jej nadúvaly hrud'. Nemohla už vydržať sedieť v jednom kúte s týmto dieťaťom na kolenách. Dieťa ju primnoho mučilo. Celá jej bytosť sa od neho odhrňala. Zdalo sa jej, že keď zas oddá dieťa dojke, ktorú usilovne hľadala pani Lebiglová, nebude môcť hneď sa nepustiť plným behom, neujsť, áno, ani sa neobzrie. Akými skokmi sa vráti k svojmu predošlému životu! Už cítila tie skoky v nohách! Cítila chlad pušky v rukách. Zvieracia svižnosť čakala v nej na rozvinutie, energia sa hromadila. Vravela si, že keď pôjde po fretku, ktorú ochotne opatrovali na majeri, nebude môcť nebozkať toto tak veľmi páchnuce zviera. Aj pušku bozká. Ako chytró sa hodí do hory! Aké surové budú jej chlapčenské pohyby, ktorými si prehodí kapsu na chrbát! A ako radostne zahvízda na Kikiho! A keď zastrelí prvého králika, s akým šťastím bude cítiť krv na prstoch!

Zapínala podbradník na šiji, ktorá sa teraz už začínala držať hodne rovno. Kučera sla-

menej farby, zakrútená ako pero na káčerovom chvoste, zaplietla sa do gombíka. Malá Ermelína hádzala rukami akýmsi nejasným a možno netrpezlivým pohybom.

„Ale veď počkaj . . .!“ ozvala sa Alexandra zlostne.

Podbradník bol zapätý. Obrátila dieťa, aby ho pripevnila napredku. Zpočiatku nerozumela, čo videla. Malá Ermelína sa jej dívala rovno do očí — smiala sa.

„Ach . . .!“

Ďasná, z ktorých vyrážaly dva zuby, ostaly odhalené. Pás priezračnej sliny padal na podbradník. A v čiernych zorničkách celkom drobnej tváričky, ešte chudej a bledej, bola rodiaca sa inteligencia, čosi ľudského, zabávajúceho sa, čosi, čo doslovne vravelo: „To si ty . . .? Vieš, ja ťa poznám!“

Alexandra nechcela urobiť ten pohyb. Stalo sa to proti jej vôli, z pudového nadšenia, ženského reflexu, z potreby. V myšlienkach sa chystala bozkať fretku a pušku. V skutočnosti bozkala si sestričku.

A to bolo po prvý raz, čo ju bozkala.

„Dobrý deň, pani Lebiglová! Tak je pekne a malé sa tak dobre má, že vám ho nesiem ukázať. Myslím, že ho budeme môcť dať

dojke . . . Otecko ešte nevstal. Ostanem len chvíľočku."

„Ale, ale . . .!“ vykrikla nájomníčka. „To je už nie to isté decko!“

„Však?“ povedala Alexandra, smejúc sa od hrdosti. „A vy neviete? Pred chvíľou sa us . . .“

Nedokončila vetu. Pani Lebiglová natiahla ruky, aby vzala dieťa. Ale malá Ermelína obratom, od ktorého sa jej staršia sestra potočila, odvrátila sa a hodila sa nazad k tej, ktorá ju niesla.

„Ach, ach . . .!“ vykrikla nájomníčka, znova dojatá. „Pozrimeže! Ona vás pozná! Videli ste žiarlivosť? Zatúžila teraz! Nik sa nebude smieť k nej priblížiť!“

Z Alexandriných očí sršaly blesky. Pritisla k sebe toto tielko celé teplé, také ťažké. A pritísila tvár na hrdlo maličkej a začala ho bozkávať so smiechom bez konca.

„Do videnia, pani Lebiglová!“ vykrikla prostred smiechu. „Utekám!“

Lebo zasa chcela skryť, že má v očiach veľké slzy.

Ale vrátila sa naraz až do polovice lúky, aby zakričala z diaľky:

„Viete, teraz už netreba hľadať dojku! Ja si ju nechám!“

XXV.

„Pod', moja láska! Pôjdeme poľovať!“

Malá Ermelína sa najprv hádzala na svojom prirodzenom mieste, v náručí staršej sestry. Na deväťmesačnú bola veľmi malá, ale celkom okrúhla a farby ako ružová ruža. Hojnosť dobrej vôle, ktorú ani len tušiť nebolo možno, kým bola chorá, teraz sa každým dňom ukazovala v povahe tohto mierneho a veselého dieťaťa.

„Takto ju vychovávam . . .!“ sverovala sa malá Horpová s komickou vážnosťou nájomníkom. „Musí si poradiť sama. Ráno, keď sa starám o domácnosť, posadím ju na zem na vankúš a nikdy sa ňou nezaoberám. V noci má len raz právo ma zobudiť. Každý deň o jednej spí. Keď večer šijem, dáva na ňu pozor Kiki. Položím ju na vankúš a on sa s ňou hrá alebo ju stráži, ak spí. A keď po raňajkách poľujem, opriem ju niekde pod strom a ostane tam, kým si neprídem po ňu. A od niekoľkých dní sa už ani nebojí výstrelov z pušky. Keď bude väčšia, tak ju budem vychovávať. Na-

učím ju viesť domácnosť, šiť, čítať, všetko odrazu. A už musí chodiť, lebo sa nahnevám!”

Nerozprávala o ostatnom, o zúrivých bozkoch, ktorými obsýpala sestričku, o všetkých veciach, ktoré jej vravela, o prívale nežnosti, ktorý ju niesol k tejto malej bytosti s vlasmi ovsenej farby, k malej bytosti, ktorá neuvedomujúc si to — v skutočnosti bola *tým neznámym, čo sa zjavil v dome a napravil ju ako mladý konár.*

A ešte menej rozprávala o tom, že s ružami v ruke zanesla dieťa na matkin hrob a držala mu ručičku, aby kytku položilo štebotajúce decko.

„Mama . . . povedz mama . . . moja láska! Povedz mama!”

Ale malá nepovedala.

Alexandra nebola celkom sama. Mala niekoho, koho milovala. A aj ju milovalo toto krehké ľudské zviera, ktoré poznalo len ju a chcelo len ju. Temný domov, kde sa otec blížil dnu svojho úpadku, bol pre ňu plný svetla.

Pred mesiacom, pri konečnom príchode malej Ermelíny, červenovlasá slúžka iste pochopila, že všetka jej nádej je stratená. Bruno Horp v jej očiach nebol ničím iným, ako starým pánom bez peňazí. Dala mu to cítiť. Iste podstúpil mnoho opovrzenia, mnoho výstu-

pov, lebo od istého času znova zaujal svoje miesto v kúte pri kozube, ako nemý prízrak s tekavými očami. Už sa ani neskrýval. Pil pred dcérou a keď bol celkom opitý, spal na kresle s tvárou ako mŕtvola.

„Keď sa veci tak majú, neprídem viac do kaštiľa,“ vyhrážala sa Fernanda, keď ju malá Horpová hrešila.

„Tak dobre! Neprídte. Ja si teraz poradím aj sama!“

Malá Ermelína, ktorá bola vždy ťažšia a ťažšia, vrtela sa jej na bedrách. „Spadneš...!“ kričala Alexandra, stále si naprávajúc pušku a kapsu.

Keď prišla na miesto poľovačky, potrebovala chvíľku, aby jej strpnutá ruka ožila. Dieťa pod svojím stromom posunkovalo, sliňilo sa, pokúšalo sa o beztvare hlásky, cucalo hrkálku, dar od pani Lebiglovej, gúľalo sa napravo, naľavo, vzpriamilo sa a zas odnova.

Psíček hneď začal slediť. Alexandra ho sledovala očami cez červenkasté októbrové stromy. Nabila zbraň. Kiki onedlho niečo vyplaší.

Padol list, potom druhý. Ľahký závan vetra zodvihol lístie, rozostlaté po zemi. Práve v tej chvíľke naraz Kiki začal štekať a na niekoľko

krokov hnal sa králik, ukazujúc biely chvost medzi všeobecným zlatom. Vetvy jej zavadzaly. Jednako malá poľovníčka namierila. Zaznel výstrel.

Zabila ho . . . ? Kiki vzrušene hľadal. Odhodila pušku a bežala. Podrast sucho praštal pod jej náhlivými krokmi. Mŕtve listy boli také husté, že sa jej nohy zabáraly.

Vtom zazrela hýbať sa králika, tej istej farby ako jeseň, červenastého, v červenastom listí. Bol len ranený. Jeho krv miešala sa s ostatnou červeňou. Zúfalo sa namáhal utiecť a keď ho Alexandrina ruka schytila za krk, kričal.

Pes pribehol. Alexandra ľavou rukou chytila králika za zadné nohy. Pravú zdvihla na posledný úder. Ale zviera sa priveľmi hádzalo, a minula ho. Jednako kričanie prestalo. Králik driapal a krútil sa. Pustila ho a nechala spadnúť. A keď si prikľakla, aby znova začala škrtiť, zháčila sa v pohybe. Prečo sa dívala na neho s rozšírenými očami? Koľko ráz videla tak zblízka agóniu, ktorú jej prichodilo zakončiť!

Poznávala toto zrýchlené krčovité šklbanie hrdla, toto bitie dokonávajúceho života. Pred niekoľkými týždňami bdela pritom, naklonená v noci nad kolískou.

So zamrazením odvrátila hlavu. Prvý raz pochopila, že život je posvätný. Pozrela si na ruky, zamazané krvou . . .

Pomaly vstala. Nech zviera umrie samo. Ona ho nedorazí. Zdalo by sa jej, že stíska hrdlo svojej sestričky.

Vrátila sa skôr ako obyčajne, mŕtveho králiku v kapse, pušku na chrbte a dieťa v náručí.

Najprv položila dieťa na vankúš, ako každý deň. Otec spal stúlený v kresle. Mlčky zavesila pušku do kúta za dverami. Mala dojem, že onedlho príde deň, keď ju odtiaľ nesvesí.

Zostala dlho veľmi zamyslená, kým sa chystala kaša na štvrtú hodinu, potom ju dala zjesť sestričke, pod strážou Kikiho. Ten s nastroženými ušami, svietiacimi očami striehol na chvíľu, keď bude môcť vylízať tanier. Dieťa po každej lyžičke pozrelo na psa, hádzalo rukami, nohami, a štebotanie jej hýbajúcich sa úst snažilo sa byť začiatkom slov.

Bruno sa zobudil. Jeho temný pohľad hneď sa odvrátil od obrázku, ktorý tvorily deti a pes. Výjav sa neshodoval s tým, čo mal v srdci: nechuf oproti všetkému, večný smútok, hanba pred sebou, úplné utonutie v alkohole, ochabnutosť, sebecko, úbohosť. Kučery, v ktorých prevládala biela farba, padaly mu

na krvavé oči. Pokrčené čierne šaty na ňom daly ešte väčšmi vyniknúť bledosti peknej tváre, kde tragicky žiarily oči, podobné očiam hurisky. Vytiahol z vrecka fajku, začal ju naphávať prstami, ktoré sa už triasly: charakteristická vada. Potom vzal fľašku pálenky a nalial si za pohárik.

Alexandra sa na neho nedívala. Dávala poslednú lyžičku kašičky. Malá Ermelína, ešte na sestriných kolenách, dala počuť niekoľko spokojných zamrmlaní, potancovala a zrazu celkom zreteľne niekoľko ráz za sebou vyslovila slovo, ktoré jej staršia sestra opakovala každý deň bez úspechu: „Mam . . . mam . . . Mama.“

Alexandru tak trhlo, že jej spadla lyžička. „Och! Zbožňovaná . . .!“ vykrikla. „Povedala to!“

Vybozkávala celú maličkú, hádzuc ňou veľmi surovo podľa svojho spôsobu, a naklonená nad ňou, žmurkala jej:

„Povedz to ešte . . .! Mama! Mama . . .! Povedz: mama!“

„Mammammamma . . .“ opakovalo dieťa so smiechom, plným kaše.

Alexandra nikdy nevedela, čo ju prinútilo zrazu obrátiť hlavu. Bruno vo svojom kresle, s fajkou v ruke počul dieťa vysloviť prvý raz

slovo, čarovné slovo, ktoré chce vyjadriť všetku nežnosť sveta. Čo sa dialo v jeho nešťastnom srdci, plnom žiaľu, výčitiek, samoty, v jeho srdci, rozmliaždenom životom?

Krátky vzlykot sovrel hrdlo mužského. Hneď si ukryl tvár v rukách, s hlavou odvrátenou.

„Otecko . . . !“

Ale jemne odtisol dcéru, lepšie rečeno dcéry, lebo jedna niesla druhú.

„Nechaj . . .“ zašepkal. „To preto, lebo som počul . . . Chápeš? Germaine, moja úbohá mama Germaine . . . Ale už je koniec . . . Vidíš, je koniec . . .“

Pokus o úsmev rozryl mu ústa pod dlhými bielymi fúzmi. Potom natiahol ruku a na dúšok vypil pohár pálenky.

Alexandra si smutne sadla na svoje miesto. Bruno Horp vzal kutáč, zmenil polohu, aby napravil oheň. A teraz sa obrátil k dcéram chrbtom.

Prešly dva mesiace.

Alexandra poľovala vždy menej a menej. Domáce práce jej skoro nenechávaly voľnej chvíle, od tých čias, čo Fernanda celkom nechala službu.

O tom sa mnoho rozprávalo na majeri a

nebol ďaleký čas, keď dievča opustí svojho strýca a strynú a odíde slúžiť do Paríža.

Malá Horpová, ako sa stala kuchárkou, začala sa zas učiť. Bolo hodne-hodne pripáleného zaprávania, kým sa vyznala v novom zamestnaní. Bruno jej dával peniaze. Takto sa po týždni dozvedela, lepšie než akýmikoľvek slovami, akí sú chudobní. A jedného dňa, keď chcela pre malú Ermelínu teplejšie šaty, predala konečne fretku.

Otec Lebigle sa na to podujal. Odstrániť malé bezfarebné zviera znamenalo podstatnú zmenu v živote mladej poľovníčky. Bol to koniec časov, ktoré sa už nevrátia. Ale Alexandra necítila melancholiu udalostí: jej sestrička mala veľkú nádchu.

Začínaly sa veľké decembrové zimy. Usalašení v dome, traja, lepšie rečeno štyria obyvatelia Vidlísk, pokračovali vo svojom oddelenom živote, dve deti a pes na jednej strane a otec na druhej.

Líhal si vždy neskôr a neskôr a vstával tiež neskôr a neskôr. Príde čas, keď nechá pohyblivému triu deň, a podrží si noc — noc, podobnú tomu, čo sa stalo z jeho duše.

Pršalo. Otec nevstal na raňajky. Alexandra odložila na kredenc jeho časť skromného

jedla. Tak robila vždy, keď sa to stalo, a stávalo sa to ustavične.

Keď vystrojená pridlhou belasou zásterou odpratúvala so stola, bez prestania dávajúc pozor na kotlík s vodou, ktorú hriala na umytie riadu, naraz jej padly oči na skupinu, čo tvorila malá Ermelína a pes Kiki, hrajúci sa vo svojom zvyčajnom kúte.

Dieťa sedelo na hlavnici, držalo psa za ucho a jeho jedenásťmesačná ruka ho iste hodne štípala, lebo pes vydával žalostné zvuky. Ale jednako sa neopovážil oslobodiť, aby neublížil svojmu katovi. Jeho póza a póza malej boly také výrazné, že malá gazdiná nemohla si zabrániť neprestať v práci, aby ich mohla pozorovať.

„Aká škoda,“ myslela si, „že nemám fotografický aparát.“

A zrazu jej prišlo na um: „Keby som sa pokúsila ich nakresliť?“

Vyskočila po ceruzku a papier, na ktorý si zapisovala výdavky. Nikdy sa o nič takého nepokúsila. Ale túžba zachovať si skupinku, čo ju tak zabavila, vnukla jej zvláštnu myšlienku.

Črtala chytro, nestarajúc sa, ako sa do toho treba pustiť. Pes a dieťa sa hýbali. Zastavila sa, aby zachytila pohyb. Konečne malá Erme-

lína pustila mučeníka, ktorý sa poponáhľal dostať sa z jej dosahu. Alexandra si nedokončila náčrt. Ale to, čo naznačila na papier, zdalo sa jej dosť na upevnenie rozpomienky.

„Podme . . .!“ povedala hlasno. „Voda mi vrie!“

Hodila papier na stôl a bežala ku kotlíku s vodou.

So svojimi dvoma ťažkými vrkočmi slečny, v prikrátkej sukni, ktorú presahovala pridlhá zástera, s mocnými rukami a vysúkanými rukávmi mechanicky a starostlivo opakovala každodenné pohyby. Nejasný, detinský zámer, aké často mávala, ju celú rozosmial.

„Hneď, ako dokončím prácu, lebo dnes nepoľujem pre dážď a zimu, pôjdem si nájsť plastelinu do ateliéru a pokúsim sa vymodelovať niečo podľa kresby . . .“

Tak aj urobila. Doniesla do kuchyne niekoľko kusov Sediaceho Víťazstva, ktoré kedysi po urobení odliatku hodili medzi haraburdie.

Nemusela si namáhať pamäť. Od mladosti videla socháriť svojho otca. Cez celý dlhý deň, vtedy, keď mu sedela za model pre toto Víťazstvo, pred pol druhu rokom, nevedomky sa dívala, ako to robí.

Pokojne vzala cesto do rúk a začala ho miesiť, aby bolo mäkšie. Usadila sa pri veľkom

stole, majúc pred sebou kresbu. Vedľa kozuba spala malá Ermelína na hlavnici, pes ležal skrútený do koliečka vedľa nej. Šum dažďa zvonku robil ešte teplejšou, ešte dôvernejšou kuchyňu, kde v kozube pomaly tlel oheň.

Rozložiac dróty, ktoré práve tak, ako aj dlátka doniesla z ateliéru, Alexandra začala modelovať. Neváhala, nehľadala. Otcove slová vynáraly sa z hlbín podvedomia, ktorým, ako si myslela, ich kedysi počúvala. „Ty pochopíš len složitú, vyumelkovanú, zdokonalenú, ako ty vravíš, ach! ach . . .!“

Zrnko vo vetre zasa klíčilo.

Dievča sa ponáhľalo, lebo cítilo, že sa pre dážd' skoro sotmie. Založila si na prsia belasú zásteru, aby si chránila vlnenú blúzu, a vysúkala si rukávy až po lakte. Zabávala sa s vyplazeným jazykom. Zabávala sa tak, ako na poľovačke. A neprestajne sa vysmievajúc samej sebe pre svoj pokus, objavila, že jej soška nevychádza tak zle.

Prešlo pol druhej hodiny. Pohybom palca, plným nevinnej odvahy, malá Horpová vydlabávala hlinu okolo vymodelovaného dieťaťa a psa, ktorí sa jej zdali zle oddelení. Malá Ermelína sa zobudila, pes tiež.

„Už idem! Už idem . . .!“ volala.

So vzdychom sa odtrhla od stola, chytro si

utrela ruky do zástery, ktorú odhodila, a naklonila sa, aby vzala dieťa. Tu sa dvere na schodište otvorily a Bruno Horp svojim pomalým krokom vstúpil ako zjavenie.

„Dobry deň, otecko . . .“ zašomrala Alexandra bez vrúcnosti.

„Dob . . . Ach! Pozrimeže!“

Razom sa zastavil, náhle vzpriamený, živý, s ohňom v čiernych očiach, hodných obdivu.

„Čo je to?“

Svieži smiech Alexandry, nahnutej nad sestričkou, naplnil celú kuchyňu.

„To je soška, ktorú som urobila. Však je pekná?“

A keď neodpovedal, obrátila sa pozrieť na neho. Nepochopila. Dychtivo naklonený nad stolom, skúmal naivné modelovanie pohľadom, aký u neho ešte nevidela.

„Bože môj!“ myslela si, „možno som zle urobila, že som vzala tú plastelinu. Teraz je triezvy. Bude sa hnevať. Mala by som ho odprosiť.“

„Počuj, otecko . . .“ začala hlasom, plným ospravedlňovania. „Ja som ne . . .“

Ale nedokončila vetu. Otec šiel k nej s otvoreným náručím a usmiate oči sa mu priveľmi leskly, než aby neboly plné sĺz.

„Alexandra, moja drahá, moja drahá! Tak je to pravda! Teda ty budeš . . .“

Myslel si: „Ty budeš možno pokračovaním mojej mladosti a raz, ktovie, veľkým umelcom, akým som ja nebol?“ Ale nepovedal to, lebo dcéra, neuhádnuc jeho myšlienky, vidiac len k nej vystreté ruky, hodila sa do nich s výkrikom radosti. Hodila sa do nich, hoci nevedela, prečo jej otec po jedenásťmesačnej hroznej tichosti vracal sa k nej s tvárou, akú kedysi u neho poznala. Hodila sa do nich s fikaním a slzami siroty, ktoré ešte nevyplakala. A pretože držala ešte nie celkom prebudenu sestru, Bruno Horp jedným sovretím privinul na prsia obe svoje dcéry, so schválením psíka, ktorý vyskakoval na nich a vrtel chvostom.

Lucia Delarue-Mardrusová: *Zrnko vo vetre*. Román. Z francúzskeho preložil Dr. Fedor Jesenský. Vydala Živena, vydavateľské družstvo v Turč. Sv. Martine, ako druhé vydanie prvého sväzku edície Románová príloha Živeny. Zredigovala Zora Jesenská. Obálku a väzbu navrhol Vojtech Stašík. Vytlačil Kníhtlačiarsky úč. spolok v Turčianskom Svätom Martine roku 1945.